

Autorica: dr. sc. Jasminka Ledić

Naslov: "Zašto (ne) volontiramo? - Stavovi javnosti o volonterstvu"

Recenzentica: mr. sc. Marlena Plavšić

Lektorica: Jelena Berić

Izdavač: Academy for Educational Development (AED)

Za izdavača: Jennifer Stuart

Grafičko oblikovanje: "BESTIAS

Zagreb, lipanj 2007.

Istraživanje "Volonterstvo u Hrvatskoj" provedeno je uz suradnju Centra za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek, Udruge MI, Udruge MoSt, Udruge za razvoj civilnog društva SMART i Centra za mirovne studije.

Objavlivanje ove publikacije omogućila je velikodušna potpora američkih građana preko Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID), pod uvjetima iz Sporazuma o suradnji USAID CA#160-A-00-01-00109-00, kroz projekt CroNGO, koji provodi Academy for Educational Development (AED). Sadržaj ne odražava nužno stajališta Američke agencije za međunarodni razvoj ili Vlade SAD-a, nego je za njega odgovaran AED.

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 638816.

ISBN 978-953-7339-10-4

AED se posebno zahvaljuje organizacijama s kojima smo radili u okviru Programa Volonterstva i koje su osigurale provođenje regionalnih istraživanja a bez kojih izdavanje ove publikacije ne bi bilo moguće:

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek

Volonterski centar Osijek

Udruga MI, Split

Udruga MoSt, Split

Udruga za razvoj civilnog društva SMART, Rijeka

Centar za mirovne studije, Zagreb

Hvala i svim volonterkama i volonterima koji su sudjelovali u provedbi ovog istraživanja.

Posebno hvala na komentarima i prijedlozima za unapređenje ove publikacije:

Draganu Bagiću, Marleni Plavšić, Ediju Žitniku, Duški Milinković, Nives Iveija, Gordani Forčić, Nikoleti Poljak, Lejli Šehić Relić, Ivi Zenzerović Šloser i Antoniu Matkoviću.

I na kraju, želimo se zahvaliti autorici publikacije Jasminki Ledić koja je objedinila rezultate regionalnih istraživanja te kroz ovu publikaciju dala prikaz stavova o volonterstvu u Hrvatskoj.

PREDGOVOR

AUTORICE PUBLIKACIJE

S osobitim sam zadovoljstvom primila i prihvatila poziv organizacije Academy for Educational Development (AED) da objedinim rezultate istraživanja o volonterstvu što su se uz potporu AED-a tijekom 2006. godine provodila na području Osječko-baranjske, Primorsko-goranske, Splitsko-dalmatinske županije i Grada Zagreba. Vjerujem da je poziv stigao kao rezultat činjenice da sam 2001. godine bila stručna voditeljica "Istraživanja uključenosti građana u civilne inicijative u zajednici kroz volonterski rad" koje je uspješno provela Udruga za razvoj civilnog društva SMART, i čiji su rezultati objavljeni iste godine. U to vrijeme bili su to gotovo jedinstveni rezultati istraživanja o volonterstvu, ali samo na području Primorsko-goranske županije.

Zbog obilja podataka čak i ciljanoj grupi čitatelja kojoj je ova publikacija ponajprije namijenjena, a koja se ne odnosi ponajprije na znanstveno-istraživačku zajednicu već na širu zainteresiranu javnost, dogovoreno je da se publikacija priredi u prvom redu kao lako čitljiv tekst koji će na razmjerno jednostavan način prikazivati rezultate cjelovitog uzorka dok će svaka udruga koja je provodila istraživanje u skladu sa svojim potrebama učiniti i prezentirati detaljnu analizu podataka. Rukovodeće načelo pri prezentiranju rezultata istraživanja u ovoj publikaciji bila je pristupačnost teksta širem čitateljskom krugu, pa je većina rezultata prikazana u jednostavnom grafičkom obliku, što znači da će zahtjevniji čitatelji biti zakinuti za podatke koji se ne prikazuju u ovoj publikaciji kod prikaza svakog dijela analize.

Budući da je dogovor o pisanju publikacije postignut nakon što je istraživanje bilo obavljeno i rezultati za svaki centar bili nezavisno obrađeni (na usuglašen, ali ipak ne identičan način), trebalo je mnogo suradnje i strpljenja da se podaci objedine tako da se mogu zajednički prikazati. Oni koji se bave statističkom obradom podataka znaju koliko je truda potrebno uložiti u objedinjavanje sirovih podataka koji nisu uneseni i obrađivani na identičan način. To ne bi bilo moguće učiniti bez dobre volje i visoke profesionalnosti osoba s kojima sam redovito kontaktirala i bez kojih pisanje publikacije ne bi bilo moguće na vrijeme dovršiti: zahvaljujem Ireni Slunjski (AED), Nikoleti Poljak i Dariji Fridrih (Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek), Renati Vukoja (Udruga za razvoj civilnoga društva SMART, Rijeka), Duški Milinković (Udruga MI, Split) i Ivi Zenzerović Šloser (Centar za mirovne studije, Zagreb), kao i svim njihovim suradnicima koji su me opskrbljivali potrebnim informacijama. U skladu sa snažnim prodorom informacijskih tehnologija, istraživanje iz 2006. godine ima i svoj "bis": rezultate *on-line* istraživanja što ga je na istom upitniku koji je bio postavljen na njihove mrežne stranice provela tvrtka SELECTIO d.o.o., a za koje je bio odgovoran Antonio Matković.

Posebnu zahvalnost dugujem dr. sc. Marti Žuvić-Butorac (Tehnički fakultet u Rijeci) koja je prihvatila izazov integralne statističke obrade podataka. Osobito zahvaljujem Bojani Ćulum, znanstvenoj novakinji Filozofskog fakulteta u Rijeci s kojom dijelim radnu sobu na Fakultetu i svakodnevno surađujem u nastavi i istraživanju, suradnici Udruge SMART, koja je sudjelovala i u istraživanju 2001. godine, na dragocjenim komentarima na rukopis. U završnim dogovorima oko sadržaja i izgleda publikacije, osobito je korisna i efikasna, te iznad svega profesionalna i ne manje ugodna, bila komunikacija s Moranom Smoldaka Krajnović, zamjenicom direktorice CroNGO programa.

U ovoj sam se publikaciji pridržavala strukture prikaza rezultata iz 2001. godine (koji su objavljeni u: Ledić, J. (2001). Biti volonter/volonterka? - Istraživanje uključenosti građana u civilne inicijative u zajednici kroz volonterski rad. Rijeka: Udruga za razvoj civilnog društva), budući da je smatram najprikladnijom, ne smatrajući da time škodim vrijednosti i autentičnosti prve publikacije, već potvrđujem korektnost istraživanja, primjerenost načina prikaza rezultata i jednostavniju mogućnost usporedbe rezultata.

U Rijeci, u svibnju 2007. godine

Prof. dr. sc. Jasminka Ledić

SVOJOM VOLONTERSKOM AKTIVNOŠĆU POSEBAN DOPRINOS OVOM ISTRAŽIVANJU DALI SU VOLONTERI I VOLONTERKE

U Osijeku

Tijana Balić, Andrea Bagarić, Sandra Bagarić, Ivana Barišić, Danka Beljan, Anela Bocor, Tihana Bogdanović, Ivan Čondić, Zvonimir Gal, Davor Grubelić, Ana Jeličić, Mirela Kereković, Duško Kostić, Jelena Kamenko, Mirna Markulin, Sanda Milošević, Goran Mihaljević, Elvira Lončar Tumir, Roberta Pichler, Marta Petek, Tamara Prodanović, Silvija Srđak, Željka Šarić, Alenka Šegrt i Sandra Veinberger.

U Rijeci

Tina Afrić, Ivana Aničić, Monika Bajt, Nina Bartolović, Petra Bujan, Ivana Crnković, Marija Cuculić, Ena Čehaja, Ivna Čulum, Karmen Čuljat, Patricija Dragičević, Iva Dujmešić, Maša Đurković, Tina Fornarić, Jelena Giljanović, Milena Grozdanić, Barbara Grdinić, Andrea Idžaković, Tin Ivica, Snježana Jamnikar, Petra Jureković, Andrea Kalanj, Martina Kinkela, Lana Komušanac, Luka Liker, Maja Lončar, Dajana Lukeš, Martina Mavrović, Tea Maravić, Tamara Mihić, Nenad Mršić, Dorian Pavlović, Ivan Pandur, Tanja Prodan, Igor Puhar, Matea Radošević, Andrea Slama, Sanja Spajić, Robert Šušša, Nataša Tomas, Mia Tomić, Sanjin Traunkar, Izidora Tomljanović, Marina Vujičić.

U Splitu

Ivana Asanović, Boris Baranić, Ivan Bašić, Goran Biličić, Stjepanka Čikeš, Damir Didić, Marijana Didić, Irena Grubišić, Amalija Hrepčić, Fabjan Jelaska, Maja Jurković, Ivan Kaštelan, Ivan Krželj, Ana Kujundžić, Ivan Madunić, Marko Maljković, Marina Maretić, Ivan Medić, Irena Močić, Zrinka Penović, Tihana Pleština, Marin Skender, Mila Truta, Vedrana Vitković, Marija Žegarac.

U Zagrebu su taj posao obavili anketari i anketarke:

Petra Begović, Lejla Bužinkić, Drago Car, Olja Jakišić, Marijana Krištić, Maja Makar, Ivan Mikulandrić, Jadranka Žinić Mijatović, Darko Pauković, Srđan Sandić, Cvijeta Senta, Ana-Maria Tomić, Marin Unković, Sandra Šević, Maria Tomić, Štefica Tominović, Marwan Zeitoun.

SADRŽAJ

1. UVOD: NEKOLIKO RIJEČI O VOLONTERSTVU	9
2. ISTRAŽIVANJE O VOLONTERSTVU: ZAŠTO, ŠTO, KAKO?	13
3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA O VOLONTERSTVU	17
3. 1. Sudionici istraživanja - opis uzorka	17
3. 2. Stavovi o volontiranju	20
3. 2. 1. Spol sudionika i stavovi o volontiranju	20
3. 2. 2. Dob sudionika i stavovi o volontiranju	21
3. 2. 3. Radni status sudionika i stavovi o volontiranju	23
3. 2. 4. Stručna sprema sudionika i stavovi o volontiranju	24
3. 2. 5. Materijalni status sudionika i stavovi o volontiranju	26
3. 2. 6. Članstvo u udrugama i stavovi o volontiranju	27
3. 2. 7. Stavovi o volontiranju: usporedba 2001. i 2006. godine	27
3. 2. 8. Stavovi o volontiranju: zaključak	28
3. 3. Stavovi o volontiranju u Hrvatskoj	29
3. 3. 1. Spol sudionika i stavovi o volontiranju u Hrvatskoj	30
3. 3. 2. Dob sudionika i stavovi o volontiranju u Hrvatskoj	31
3. 3. 3. Radni status sudionika i stavovi o volontiranju u Hrvatskoj	32
3. 3. 4. Stručna sprema sudionika i stavovi o volontiranju u Hrvatskoj	33
3. 3. 5. Materijalni status sudionika i stavovi o volontiranju u Hrvatskoj	35
3. 3. 6. Članstvo u udrugama i stavovi o volontiranju u Hrvatskoj	36
3. 3. 7. Stavovi o volontiranju u Hrvatskoj: komentari sudionika	37
3. 3. 8. Stavovi o volontiranju u Hrvatskoj: usporedba 2001. i 2006. godine	39
3. 3. 9. Stavovi o volontiranju u Hrvatskoj: zaključak	40
3. 4. Aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja	41
3. 4. 1. Spol sudionika i aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja	41
3. 4. 2. Dob sudionika i aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja	42
3. 4. 3. Radni status sudionika i aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja	44
3. 4. 4. Stručna sprema sudionika i aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja	45
3. 4. 5. Materijalni status sudionika i aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja	47

3. 4. 6. Članstvo u udrugama i aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja	47
3. 4. 7. Aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja: komentari sudionika	48
3. 4. 8. Aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja: usporedba 2001. i 2006. godine	52
3. 4. 9. Aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja: zaključak	53
3. 5. Volonterske aktivnosti sudionika	54
3. 5. 1. Vrste volonterskih aktivnosti	57
3. 5. 2. Učestalost volontiranja sudionika različitih kategorija	62
3. 5. 3. Komu volonteri pomažu?	65
3. 5. 4. Aspekti volonterskog iskustva	69
3. 5. 5. Komentari sudionika o volonterskom iskustvu	73
3. 6. Motivacija za volontiranje: individualno	75
3. 7. Još jednom o volontiranju: komentar o temi upitnika	79
4. NOVI RAKURS ILI POTVRDA REZULTATA: ON-LINE ISTRAŽIVANJE VOLONTERSTVA	85
4. 1. Opis uzorka: osobno i on-line istraživanje	85
4. 2. Stavovi o volontiranju: usporedba rezultata	89
4. 3. Stavovi o volontiranju u Hrvatskoj: usporedba rezultata	90
4. 4. Aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja: usporedba rezultata	92
5. SAŽETAK REZULTATA ISTRAŽIVANJA	95
PRILOG	101
LITERATURA	110

UVOD: NEKOLIKO RIJEČI O VOLONTERSTVU

Unatoč spoznaji da još uvijek valja uložiti mnogo napora u unaprjeđenje volonterstva, čini se da u Hrvatskoj počinje osnaživati spoznaja o važnosti volonterstva u procesu razvoja društva. Iako postoje mnogi argumentirani razlozi koji govore o nezadovoljstvu ritmom i kvalitetom željenih promjena, naponi se mogu prepoznati kroz djelovanje središnjih i lokalnih vlasti, organizacija civilnog društva, međunarodnih donatorskih agencija, istraživanje volonterstva, nacionalne konferencije o volonterstvu, medijske kampanje za promociju volonterstva i sl.

Volonterstvo je prepoznato kao građanska vrlina koja pridonosi razvoju zajednice, izgrađuje osjećaj solidarnosti, pridonosi izgradnji socijalnog i ljudskog potencijala, inicira promjene u društvu. Ujedinjeni su narodi, proglašavanjem 2001. godine Međunarodnom godinom volontera, dali značajan poticaj svim sektorima za stimuliranje volonterstva i pokretanje inicijativa za njegov razvoj.

Naponi naše vlade u promociji volonterstva mogu se prepoznati, primjerice, u osnivanju Nacionalnog odbora za razvoj volonterstva (radno tijelo Savjeta za razvoj civilnog društva pri Uredu Vlade Republike Hrvatske za udruge). Taj je odbor 2003. godine započeo razvoj Nacrta prijedloga Zakona o volonterstvu. Pritom valja napomenuti da je u Nacionalnoj strategiji stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2006. do 2011. godine, usvojenoj u srpnju 2006. godine, usvajanje Zakona o volonterstvu kojim će se jasnije odrediti mogućnosti i odnosi prigodom volontiranja navedeno kao jedan od prioritetnih ciljeva. Zakon o volonterstvu usvojen je 18. svibnja 2007. godine.

Poticaji za unaprjeđivanje volonterstva dolaze i od Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva koja je osnovana zakonom koji je donio Hrvatski sabor u listopadu 2003. godine.

U promicanju i razvoju volonterstva posebno je važno spomenuti djelovanje volonterskih centara u Osijeku, Rijeci, Splitu i Zagrebu, čiji rad dijelom podupiru i međunarodne donatorske organizacije. Unaprjeđenju volonterstva zasigurno je pridonio Program potpore hrvatskim nevladinim organizacijama (CroNGO) koji je financirala Američka organizacija za međunarodni razvoj (USAID), a provodila ga je američka organizacija Academy for Educational Development (AED).

Posljednje, ali ne najmanje važno, valja istaknuti da se u Hrvatskoj na svim razinama koje podupiru razvoj volonterstva očituje spoznaja da je za usmjeravanje pravaca razvoja volonterstva potrebno raspolagati sustavnim podacima i pokazateljima o stanju volonterstva. Iako je nesumnjivo da istraživanja koja su - ponajprije za potrebe razvoja svojih (volonterskih) programa - poduzimale udruge¹ ili druge institucije, posebno valja spomenuti istraživanja koja nemaju za svoju temu isključivo razvoj volonterstva, ali su komparativne prirode, temeljena na pouzdanom i provjerenom metodološkom pristupu, međunarodno prepoznatljiva, a rezultati dobiveni za Hrvatsku populaciju mogu se uspoređivati s drugim zemljama. Tu svakako treba spomenuti istraživanje CIVICUS-ova indeksa civilnog društva u Hrvatskoj² i Europsko istraživanje vrednota (EVS) u kojima se mogu naći rezultati o volonterstvu³. Ta istraživanja, ali ne samo ona⁴, ukazuju na porast interesa za istraživanje fenomena volonterstva ali i na niz otvorenih pitanja (primjerice, definiranje i poimanje volonterstva, razgraničavanje i razumijevanje temeljnih pojmova u području poimanja i istraživanja civilnoga društva).

¹ Primjerice, prvo u nizu takvih istraživanja "Istraživanje uključenosti građana u civilne inicijative u zajednici kroz volonterski rad" provela je Udruga za razvoj civilnog društva SMART 2001. godine. Rezultati su objavljeni u publikaciji: Ledić, J. (2001). Biti volonter/volonterka? - Istraživanje uključenosti građana u civilne inicijative u zajednici kroz volonterski rad. Rijeka: Udruga za razvoj civilnog društva SMART.

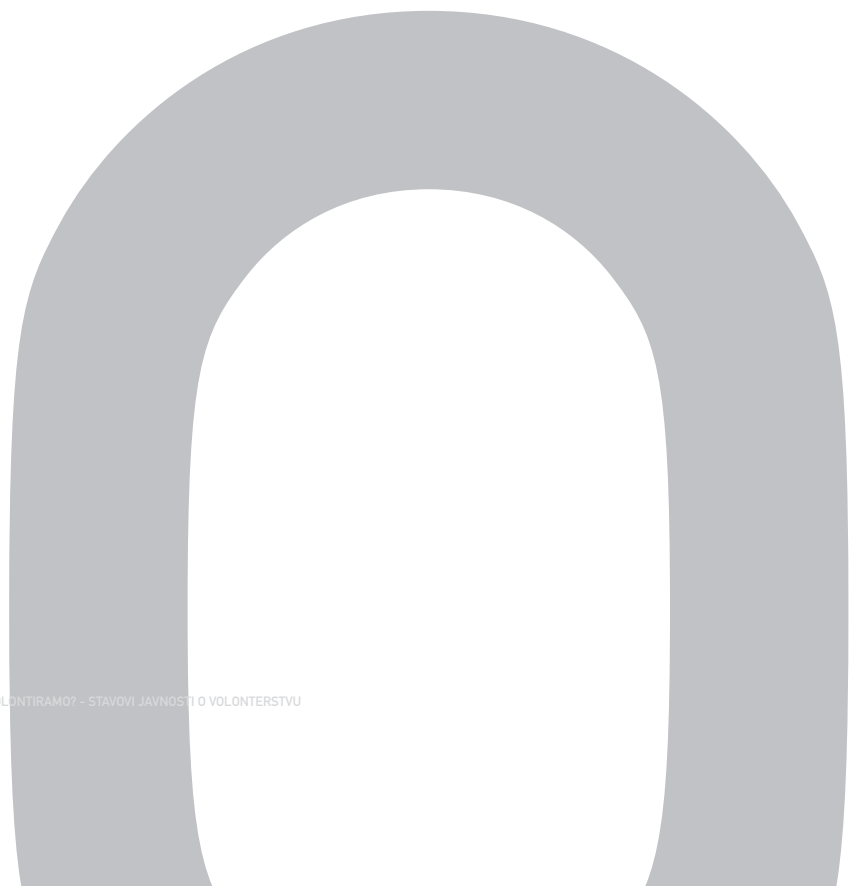
² Rezultati istraživanja mogu se naći na mrežnim stranicama CERANEO - Centra za razvoj neprofitnih organizacija koji je provodio istraživanje u Hrvatskoj (Bežovan, G., Zrinščak, S., Vušec, M. (2005) Civilno društvo u procesu stjecanja povjerenja u Hrvatskoj i izgradnje partnerstva s državom i drugim dionicima. Zagreb: CERANEO - Centar za razvoj neprofitnih organizacija, CIVICUS - Svjetski savez za građansku participaciju. Autori su znanstvenu i stručnu javnost redovito izvješćivali o rezultatima svojih istraživanja, a sažeta je analiza ovoga istraživanja nedavno objavljena (vidjeti: Bežovan, G. i Zrinščak, S. (2007). Postaje li civilno društvo u Hrvatskoj čimbenikom društvenih promjena. Revija za socijalnu politiku, 14:1-27.

³ Rezultati trećeg komparativnog istraživanja, provedenog 1999./2000. u koje je Hrvatska bila uključena prvi put, objavljeni su u knjizi Balaban, J. (prir.). (2005). U potrazi za identitetom. Komparativna studija vrednota: Hrvatska i Europa. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.

⁴ Vidjeti, primjerice:

Franc, R. et al. (2006.): Udruge u očima javnosti: Istraživanje javnog mnijenja s osvrtima. Zagreb: AED.

Franc, R. (2006): Javno mnijenje. Stavovi javnosti o nevladinim organizacijama. Zagreb: Academy for Educational Development; Institut Ivo Pilar

ISTRAŽIVANJE O VOLONTERSTVU: ZAŠTO, ŠTO, KAKO?

Kao što je već navedeno, Udruga za razvoj civilnog društva SMART provela je 2001. godine prvo (sveobuhvatnije) istraživanje volonterstva u Hrvatskoj čiji su rezultati iste godine i objavljeni (Ledić, 2001.). Dugoročni je cilj tog istraživanja bio poboljšati status volontera u zajednici i motivirati veći broj ljudi na volontiranje, a kratkoročni istražiti volontiranje u Primorsko-goranskoj županiji. Način na koji je instrument konstruiran, kao i način na koji su prikupljeni podaci, služio je i neposrednoj promociji volontiranja.

Kratkoročni cilj istraživanja odredio se kroz sljedeće zadatke:

1. ispitati (opće) stavove o volontiranju;
2. ispitati stavove o problemima volontiranja u Hrvatskoj;
3. ispitati sudjelovanje u volonterskim aktivnostima;
4. na temelju dobivenih rezultata predložiti mjere unaprjeđivanja rada volontera, s posebnim naglaskom na motiviranju stanovništva za volontiranje.

Kakvi su bili rezultati ovoga istraživanja?

Ukratko, analiza rezultata istraživanja pokazala je da postoji načelno pozitivan osobni stav prema volontiranju, ali i da mladi imaju negativniji stav prema volontiranju od starijih. Sudionici istraživanja smatrali su da se volonterski rad ne cijeni dovoljno jer je društvena klima za volontiranje nepovoljna, a ekonomska situacija teška, što je najvažniji razlog zbog kojega se malo volontira. Ipak, unatoč nepovoljnim prilikama, volonteri imaju uglavnom pozitivna iskustva.

Pet godina nakon provođenja ovoga istraživanja, AED je, s ciljem unaprjeđenja volonterstva u Hrvatskoj, u okviru CroNGO programa potaknuo provođenje istraživanja u trima županijama (Osječko-baranjskoj, Primorsko-goranskoj, Splitsko-dalmatinskoj) i Gradu Zagrebu. Istraživanje se provelo s istim instrumentom kao i istraživanje Udruge za razvoj civilnog društva SMART 2001. godine, s istim ciljevima kao i istraživanje iz 2001. godine, ali na većem području. Istraživanje je na području Osječko-baranjske županije provodio Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek, na području Primorsko-goranske županije Udruga za razvoj civilnoga društva SMART, na području Splitsko-dalmatinske županije Udruga MI (u partnerstvu u Udruhom MoSt), i na području Grada Zagreba Centar za mirovne studije.

Dakle, za potrebe istraživanja preuzet je *Upitnik o volontiranju*⁵, koji se sastoji od više dijelova. U uvodnom se dijelu sudionike se uvodi u problem istraživanja i daje radna definicija: volontiranje se smatra aktivnošću pomaganja ljudima izvan svoje obitelji u koju se pojedinac uključuje po svojoj slobodnoj volji, a ne radi materijalne koristi ili iz obveze. U prvoj skupini pitanja (I) od sudionika se traže osobni podaci relevantni za interpretaciju rezultata istraživanja (obilježja): dob, spol, mjesto stalnog/privremenog boravka, radni status, stručna sprema, zanimanje, samoprocjena vlastitog materijalnog statusa, članstvo u udrugama).

Druga skupina pitanja (II) ispituje stavove o volontiranju, a sastoji se od tri podskupine/pitanja. U prvoj podskupini/pitanju sudionici na Likertovoj skali od pet stupnjeva (od izrazitog neslaganja do izrazitog slaganja) označuju stupanj svoga slaganja s tvrdnjama (11 čestica) koje se odnose na opće stavove o volontiranju. Druga skupina pitanja (16 tvrdnji i jedna otvorena čestica) ispituje stavove o volontiranju koji se odnose na situaciju u Hrvatskoj. U trećoj podskupini/pitanju sudionici su trebali po istom

⁵ Vidjeti *Upitnik o volontiranju* u Prilogu 1. Upitnik je neznatno promijenjen s obzirom na upitnik korišten 2001. godine (izuzete su tri čestice jednog pitanja), a u svakoj se regiji (Osijek, Rijeka, Split, Zagreb) razlikovao u određenju mjesta boravka.

načelu odrediti stupanj slaganja s deset tvrdnji/mjera/aktivnosti koje mogu utjecati na unaprjeđivanje volontiranja i motiviranje stanovništva za volontiranje. Sudionici su mogli i dodatno komentirati/dati nove prijedloge.

Treća skupina pitanja (III) odnosi se na sudjelovanje u volonterskim aktivnostima. U prvoj podskupini od sudionika se traži da označe ponuđene (volonterske) aktivnosti u kojima su sudjelovali tijekom protekle godine. Valja napomenuti da se ovdje rabi nedirektivni pristup, jer istraživanja pokazuju da ljudi veoma često nisu svjesni svoga rada za opće dobro. Sudionici su, dakle, trebali označiti u kojoj su od ponuđenih aktivnosti sudjelovali i vrlo kratko dodatnim opisom precizirati o kakvoj se aktivnosti radilo. U drugoj podskupini od sudionika se tražilo da odrede učestalost svoga sudjelovanja u navedenim volonterskim aktivnostima, a u trećoj da odrede "usmjerenost" svoje volonterske djelatnosti, kako bi se utvrdilo komu je volonterski rad najčešće usmjeren (primjerice poznatim ili nepoznatim osobama, organizacijama). U četvrtoj podskupini pitanja (pet čestica i jedno otvoreno pitanje) traže se informacije koje opisuju volontersko iskustvo. Dakako, na pitanja iz ove skupine odgovarali su samo sudionici koji su imali iskustva u volontiranju.

Posljednja dva pitanja (5 i 6) otvorenog su tipa i na njih odgovaraju svi sudionici. U jednome se traži iskaz o tome što bi sudionika osobno najbolje motiviralo za volontiranje, dok se u posljednjem pitanju sudionike moli za komentar o temi. Na kraju upitnika nalaze se kontakt informacije i poziv na suradnju, iz čega se očituje namjera organizatora istraživanja da rad sa sudionicima nije samo način dobivanja podataka o promatranom fenomenu nego i način motiviranja sudionika za uključivanje u volonterski rad.

Za ispunjavanje upitnika bilo je potrebno oko 15 minuta, iako se, ovisno o dobi, stupnju obrazovanja i opsegu komentara sudionika, vrijeme moglo i produljiti. Već je više puta naglašeno da je i samo istraživanje svojevrсна promocija volontiranja, te se na taj način opravdava i činjenica da upitnik nije u svakom svom elementu vrijednosno neutralan.

Na području Osječko-baranjske županije (nositelj istraživanja: Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek) istraživanje se provodilo od 1. kolovoza do 10. listopada 2006. godine. Voditeljice istraživanja bile su Nikoleta Poljak i Tatjana Vidaković Gal, a podatke je statistički obradila Darija Fridrich. Podatke je prikupljalo 25 anketara i anketarki.

Na području Primorsko-goranske županije (nositelj istraživanja: Udruga za razvoj civilnog društva SMART) istraživanje se provodilo tijekom svibnja i lipnja 2006. godine. Nositeljica projekta bila je Gordana Forčić, programska asistentica Renata Vukoja koja je ovaj opsežan i složen posao vodila uz podršku SMART-ova izvršnog tima. Realizaciji istraživanja posebno je pridonijela volonterka Barbara Štefanec, profesorica pedagogije i filozofije, koja je radila na unosu podataka za statističku obradu te na samom prikupljanju podataka kao anketarka-volonterka. Podatke je obradio prof. dr. Igor Kardum s Filozofskog fakulteta u Rijeci, a prikupljalo ih je 44 anketara i anketarki.

Na području Splitsko-dalmatinske županije (nositelj istraživanja: Udruga MI u suradnji s udrugom MoSt) istraživanje se provodilo od 1. srpnja do 1. rujna 2006. godine. Koordinator projekta bio je Goran Biličić, podatke su unosili Vedrana Vitković, Zrinka Penović i Ivan Bašić, a statistički ih je obradio Edi Žitnik. Podatke je prikupljalo 25 anketara i anketarki.

Na području Grada Zagreba (nositelj istraživanja: Centar za mirovne studije) istraživanje se provodilo od 2. do 15. listopada 2006. godine. Voditeljica projekta bila je Iva Zenzerović Šloser, na unosu podataka radili su Drago Car i Sandra Šević, a na obradi podataka Marwan Zeitoun. U prikupljanju podataka sudjelovalo je 16 anketara i anketarki.

Kao što je već napomenuto, tvrtka SELECTIO d.o.o. provela je s istim istraživačkim instrumentom *on-line* istraživanje na svojim mrežnim stranicama (<http://www.moj-posao.net/>), čiji će se rezultati također prikazati. Za to je istraživanje bio odgovoran Antonio Matković.

⁶ Izvorni je upitnik u ovom pitanju imao 19 čestica.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA O VOLONTERSTVU

3. 1. Sudionici u istraživanju - opis uzorka⁷

U anketiranju je sudjelovalo 2000 ispitanika - u skladu s dogovorom, svaka je udruga - nositelj istraživanja za svoje područje⁸ organizirala provođenje anketa na 500 sudionika. Tablice koje slijede prikazuju strukturu uzorka prema promatranim obilježjima.

Tablica 1. Spolna struktura uzorka (broj sudionika i udio u uzorku)

Centar	Žene		muškarci		UKUPNO
	N	udio	N	udio	
Osijek	305	61,0%	195	39,0%	500
Rijeka	251	50,2%	249	49,8%	500
Split	305	61,0%	195	39,0%	500
Zagreb	250	50,0%	250	50,0%	500
UKUPNO	1111	55,6%	889	44,5%	2000

Tablica 2: Dobna struktura uzorka (srednja vrijednost, standardna devijacija, najniža i najviša dob sudionika po pojedinom centru)

Centar	dob/god.			
	srednja vrijednost	SD	min	max
Osijek	33	14	14	81
Rijeka	36	19	15	84
Split	34	16	14	84
Zagreb	34	19	14	89
UKUPNO	34	17	14	89

Tablica 3: Dobne skupine sudionika

Centar	do 20		21-35		36-50		više od 50		UKUPNO
	N	udio	N	udio	N	udio	N	udio	
Osijek	111	22,2%	199	39,8%	128	25,6%	62	12,4%	500
Rijeka	120	24,0%	178	35,6%	78	15,6%	124	24,8%	500
Split	113	22,6%	196	39,2%	95	19,0%	96	19,2%	500
Zagreb	141	28,2%	210	42,0%	47	9,4%	102	20,4%	500
UKUPNO	485	24,3%	783	39,2%	348	17,4%	384	19,2%	2000

⁷ Kod opisa uzorka, izostavit će se prikaz uzorka prema mjestu boravka unutar županije (pitanje koje je bilo različit u svakom centru). Analizu prema mjestu boravka (za Rijeku, primjerice, Rijeka, prigrad, otoci, Gorski kotar) napraviti će nositelji istraživanja u zasebnim publikacijama.

⁸ Radi jednostavnosti, oznaka "centar" u tablicama i tekstu odnosi se na gradsko središte pojedine županije, a u širem smislu riječi referira na županiju, odnosno Grad Zagreb u kojemu se provodilo istraživanje.

Tablica 4: Radni status sudionika (broj sudionika po centrima i kategorijama i udio u uzorku)

Centar	srednjoškola /srednjoškolac		studentica /student		nezaposlena /nezaposlen		zaposlena /zaposlen		umirovljenica /umirovljenik	
	N	udio	N	udio	N	%	N	udio	N	udio
Osijek	59	11,8%	81	16,2%	66	13,2%	250	50,0%	32	6,4%
Rijeka	100	20,0%	100	20,0%	100	20,0%	100	20,0%	100	20,0%
Split	67	13,4%	92	18,4%	74	14,8%	212	42,4%	55	11,0%
Zagreb	100	20,0%	100	20,0%	100	20,0%	100	20,0%	100	20,0%
UKUPNO	326	16,3%	373	18,7%	340	20,0%	662	33,1%	287	14,4%

Tablica 5: Stručna sprema sudionika (broj sudionika po centrima i kategorijama i udio u uzorku)⁹

Centar	niska		srednja		visoka	
	N	udio	N	udio	N	udio
Osijek	75	15,0%	269	53,8%	156	31,2%
Rijeka	133	26,6%	258	51,6%	109	21,8%
Split	100	20,0%	252	50,4%	148	29,6%
Zagreb	116	23,2%	269	53,8%	115	23,0%
UKUPNO	424	21,2%	1048	52,4%	528	26,4%

Tablica 6: Samoprocijenjen materijalni status sudionika (broj sudionika po centrima i kategorijama i udio u uzorku)¹⁰

Centar	ispodprosječno		prosječno		iznadprosječno	
	N	udio	N	udio	N	udio
Osijek	119	24,5%	287	59,2%	92	19,0%
Rijeka	41	8,2%	388	77,9%	71	14,3%
Split	121	24,2%	288	57,6%	76	15,2%
Zagreb	131	26,2%	298	59,6%	71	14,2%
UKUPNO	412	20,8%	1261	63,6%	310	15,6%

⁹ Upitnik je omogućavao preciznije razvrstavanje sudionika prema stručnoj spreml, ali je radi razmjerno slabe zastupljenosti u pojedinim kategorijama prikazana podjela na kategorije niske stručne spreml (nezavršena i završena osnovna škola), srednje stručne spreml (završena srednja škola) i visoke stručne spreml (koja uključuje završenu višu školu, završen fakultet - visoka stručna spreml, završen poslijediplomski studij i postignut stupanj doktora znanosti).

¹⁰ Kao i kod stručne spreml, upitnik je omogućavao preciznije razvrstavanje sudionika prema materijalnom statusu, ali je radi razmjerno slabe zastupljenosti u pojedinim kategorijama prikazana podjela na ispodprosječni materijalni status (kategorije siromašni i zadovoljavaju osnovne potrebe), prosječni (žive zadovoljavajuće) i iznadprosječni (žive bolje od većine i vrlo zadovoljni materijalnim statusom).

Tablica 7. Članstvo u udruzi

Centar	članstvo u udruzi			
	ne		da	
	N	udio	N	udio
Osijek	331	69,1%	148	30,9%
Rijeka	376	75,2%	124	24,8%
Split	419	84,5%	77	15,5%
Zagreb	387	77,4%	113	22,6%
UKUPNO	1513	76,6%	462	23,4%

Uzorak sudionika u istraživanju može se smatrati reprezentativnim za obilježja populacije velikih hrvatskih gradova. S obzirom na to da uzorci sudionika istraživanja u pojedinim centrima nisu bili sasvim izjednačeni, ne bi ih bilo ispravno razdvajati i uspoređivati rezultate prema pojedinim centrima, pa će se rezultati analizirati promatrajući pojedina obilježja cjelovitog uzorka. Dakako, s obzirom na neujednačenu strukturu uzorka sve je zaključke i eventualne generalizacije potrebno uzeti s velikim oprezom i tretirati ih kao indiciju koja zaslužuje dodatnu elaboraciju i provjeru u novim istraživanjima. Dodatni će podaci o pojedinim aspektima istraživanja biti dostupni u drugim publikacijama, budući da se očekuje da organizacije koje su vodile istraživanja za pojedine županije objave zasebne publikacije s detaljnim analizama za svoje područje¹¹.

¹¹ Udruga za razvoj civilnog društva Smart već je izdala zasebnu publikaciju (Forčić, G., 2007)

3. 2. Stavovi o volontiranju

Za ispitivanje (općih) stavova o volontiranju sudionicima je bilo ponuđeno 11 tvrdnji za koje su trebali odrediti stupanj slaganja na ljestvici od 1 do 5 (ocjena 1 = izrazito se ne slažem, 2 = ne slažem se, 3 = niti se slažem, niti se ne slažem, 4 = slažem se, 5 = izrazito se slažem). Ponuđene tvrdnje kojima su se ispitivali stavovi o volontiranju su:

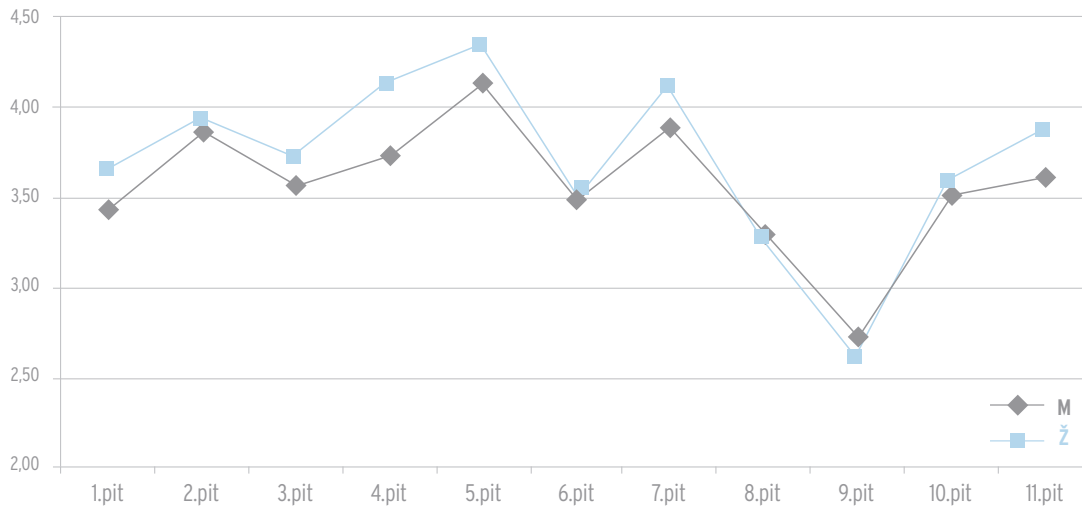
1. Volonteri su zadovoljniji sobom od ljudi koji ne volontiraju.
2. Volonteri mogu pomoći u rješavanju problema lokalne zajednice.
3. Volontiranje može pomoći u rješavanju nekih osobnih problema.
4. Volontiranje je dobar način za provođenje slobodnog vremena.
5. Uključivanjem u volonterski rad mogu se upoznati zanimljivi ljudi.
6. Volonteri su obično ljudi zaneseni nekom idejom.
7. Volontiranju je potrebno dati više pozornosti.
8. Volontirati mogu uglavnom oni koji imaju mnogo slobodnog vremena.
9. Volontirati mogu uglavnom oni koji financijski dobro stoje.
10. Volontiranje može pomoći u pronalaženju i dobivanju zaposlenja.
11. Volonterima se može povjeriti ozbiljan posao.

Opći stavovi o volontiranju analizirat će se prema obilježjima spola, dobi, radnog statusa, stručne spreme, materijalnog statusa i članstva u udrugama. Na kraju će se usporediti rezultati istraživanja iz 2001. godine (koje je provedeno samo na području Primorsko-goranske županije) s rezultatima iz 2006. godine.

3. 2. 1. Spol sudionika i stavovi o volontiranju

U analizi povezanosti spola sudionika i stavova o volontiranju, statistički značajna razlika nađena je u 7 od 11 tvrdnji, pri čemu kod svih pitanja gdje postoji statistički značajna razlika u procjenama žene imaju pozitivniji stav od muškaraca, osim u slučaju pitanja br. 9 (*Volontirati mogu uglavnom oni koji financijski dobro stoje*), gdje muškarci daju izražavaju veće slaganje s tvrdnjom. To zapravo dodatno potvrđuje zaključak da žene imaju pozitivniji stav prema volontiranju od muškaraca (grafikon 1)¹².

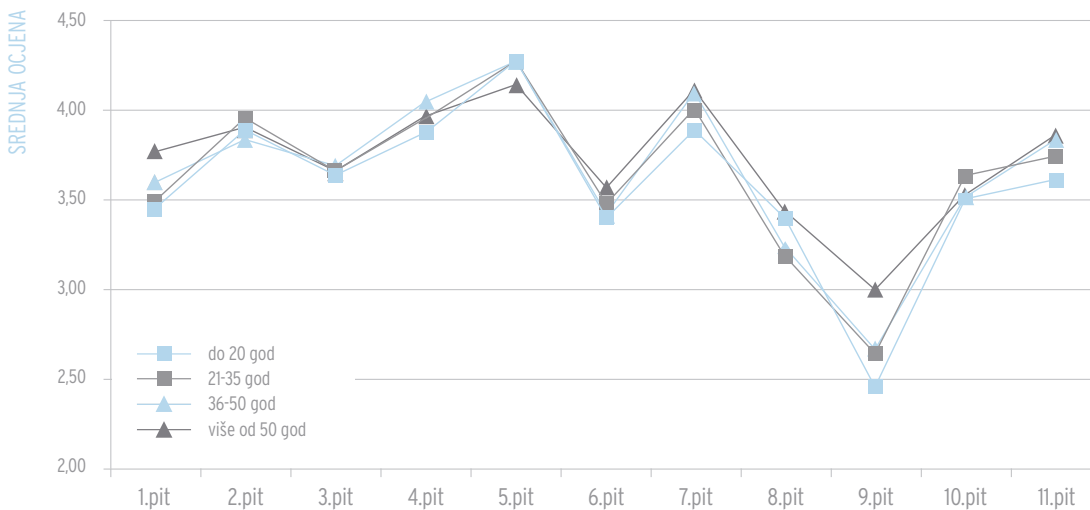
¹² Razina statističke značajnosti (p) određena je analizom varijanci (ANOVA), što se može dovesti u pitanje sa statističkog aspekta kao i računanje aritmetičkih sredina jer se radi o ordinalnoj varijabli, a ne kontinuiranoj varijabli koja ima normalnu raspodjelu. No broj podataka je dovoljno velik (N>100) da dozvoljava ovakav postupak. Radi pouzdanosti statističke značajnosti rezultati su provjereni korektnom metodom usporedbe (Kruskal-Wallis neparametrijska analiza varijanci) i svi rezultati se iskazuju kvalitativno jednaki (postignute su značajnosti kod istih pitanja kao i s parametrijskim testom).

Grafikon 1: Spol sudionika i stavovi o volontiranju

3. 2. 2. Dob sudionika i stavovi o volontiranju

Statistička analiza odnosa dobi sudionika i stavova o volontiranju, pri čemu se dob promatra kroz četiri dobne skupine (do 20 godina, od 25 do 35 godina, od 36 do 50 godina, više od 50 godina), pokazuje sljedeće rezultate, prikazane grafikonom 2.

STAVOVI O VOLONTIRANJU

Grafikon 2: Dob sudionika i stavovi o volontiranju

1. *Volonteri su zadovoljniji sobom od ljudi koji ne volontiraju.*

- najstariji sudionici daju statistički značajno višu ocjenu od skupina sudionika mlađih od 20 i onih od 21 do 35 godina (ostale statistički značajne razlike nisu utvrđene).

2. *Volonteri mogu pomoći u rješavanju problema lokalne zajednice.*

- nisu utvrđene statistički značajne razlike.

3. *Volontiranje može pomoći u rješavanju nekih osobnih problema.*

- nisu utvrđene statistički značajne razlike.

4. *Volontiranje je dobar način za provođenje slobodnog vremena.*

- skupina sudionika od 36 do 50 godina daje statistički značajno višu ocjenu od skupine mlađih od 20 godina (ostale razlike nisu statistički značajne).

5. *Uključivanjem u volonterski rad mogu se upoznati zanimljivi ljudi.*

- skupina od 21 do 35 godina daje značajno višu ocjenu od skupine najstarijih, ostale statistički značajne razlike nisu utvrđene.

6. *Volonteri su obično ljudi zaneseni nekom idejom.*

- nisu utvrđene statistički značajne razlike.

7. *Volontiranju je potrebno dati više pozornosti.*

- skupine sudionika od 36 do 50 i više od 50 godina daju značajno višu ocjenu od skupine najmlađih (ostale statističke značajne razlike nisu utvrđene).

8. *Volontirati mogu uglavnom oni koji imaju mnogo slobodnog vremena.*

- skupina najstarijih sudionika i skupina najmlađih sudionika daju značajno višu ocjenu od skupine od 21 do 35 godina (ostale statističke značajne razlike nisu utvrđene).

9. *Volontirati mogu uglavnom oni koji financijski dobro stoje.*

- najstariji sudionici daju statistički značajno višu ocjenu od svih drugih skupina među kojima nisu utvrđene statistički značajne razlike.

10. *Volontiranje može pomoći u pronalaženju i dobivanju zaposlenja.*

- nisu utvrđene statistički značajne razlike.

11. *Volonterima se može povjeriti ozbiljan posao.*

- najstariji sudionici daju značajno višu ocjenu od skupina 36-50 godina i skupine najmlađih sudionika, a ostale međusobne razlike nisu statistički utvrđene.

Analiza statistički značajnih razlika pokazuje da se dob pokazuje manje utjecajnim obilježjem od spola (sedam tvrdnji u kojima je nađena statistički značajna razlika), budući da kod dobi ima osam tvrdnji u kojima se nalazi statistički značajna razlika. Međutim, dok smo kod obilježja spola mogli zaključiti o konzistentnosti pozitivnijeg stava prema volontiranju žena, kod dobi ne nailazimo na rezultate koji nam govore o konzistentnom odstupanju pojedine dobne skupine. Naime, najstariji sudionici istraživanja (stariji od 50 godina) pokazuju statistički značajno višu procjenu u pet tvrdnji, od čega su dvije tvrdnje Volontirati mogu uglavnom oni koji imaju mnogo slobodnog vremena i Volontirati mogu uglavnom oni koji financijski dobro stoje. Možemo uočiti i tendenciju da se statistički značajna razlika u više slučajeva pojavljuje u odnosu na najmlađu kategoriju sudionika, što nas vodi k zaključku da najmlađa skupina sudionika ima negativnije stavove o volontiranju od starijih skupina (najmlađi sudionici imaju najniže aritmetičke sredine za osam od 11 tvrdnji).

3. 2. 3. Radni status sudionika i stavovi o volontiranju

Statistička analiza odnosa stavova o volontiranju i radnog statusa sudionika pokazuje da postoji velik broj tvrdnji (osam od 11) u kojima postoji statistički značajna razlika (grafikon 3).

1. Volonteri su zadovoljniji sobom od ljudi koji ne volontiraju.

- umirovljenici daju statistički značajno najvišu ocjenu u odnosu na sve ostale skupine (za ostale nisu utvrđene statistički značajne razlike).

2. Volonteri mogu pomoći u rješavanju problema lokalne zajednice.

- marginalno statistički značajna razlika skupine studenti (viša ocjena) i nezaposleni (za ostale nisu utvrđene statistički značajne razlike).

3. Volontiranje može pomoći u rješavanju nekih osobnih problema.

- nisu utvrđene statistički značajne razlike.

4. Volontiranje je dobar način za provođenje slobodnog vremena.

- srednjoškolci daju statistički značajno nižu ocjenu od studenata i zaposlenih (za ostale nisu utvrđene statistički značajne razlike).

5. Uključivanjem u volonterski rad mogu se upoznati zanimljivi ljudi.

- studenti i zaposleni daju statistički značajno višu ocjenu od umirovljenika (za ostale nisu utvrđene statistički značajne razlike).

6. Volonteri su obično ljudi zaneseni nekom idejom.

- nisu utvrđene statistički značajne razlike

7. Volontiranju je potrebno dati više pozornosti.

- zaposleni daju značajno višu ocjenu od srednjoškolaca i nezaposlenih (za ostale nisu utvrđene statistički značajne razlike).

8. Volontirati mogu uglavnom oni koji imaju mnogo slobodnog vremena.

- studenti daju statistički značajno najnižu (nižu od srednjoškolaca i nezaposlenih, a umirovljenici statistički značajno najvišu ocjenu (višu od studenata i zaposlenih).

9. Volontirati mogu uglavnom oni koji financijski dobro stoje.

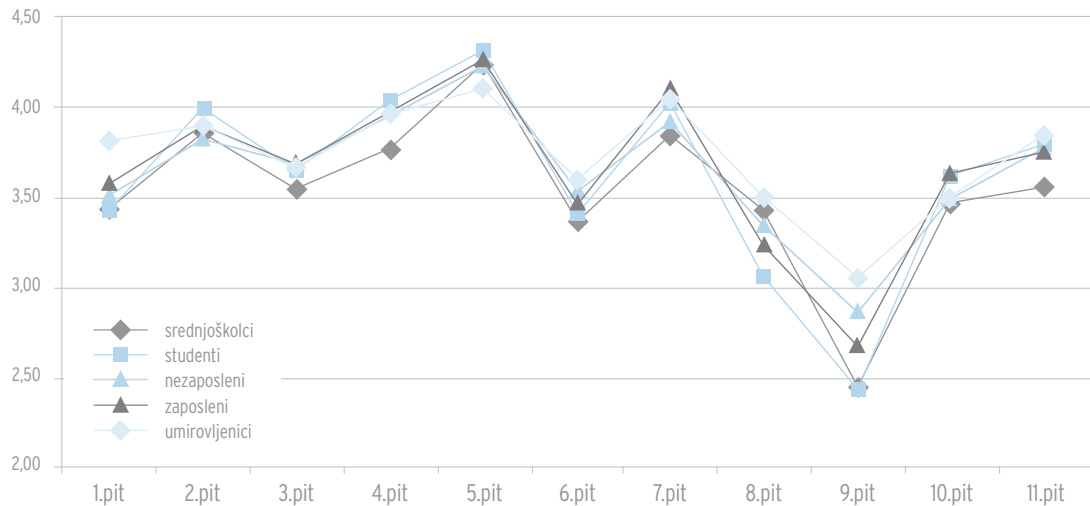
- studenti i srednjoškolci daju statistički značajno najnižu ocjenu (značajno nižu od svih ostalih skupina).

10. Volontiranje može pomoći u pronalaženju i dobivanju zaposlenja

- međusobne usporedbe nisu se pokazale statistički značajne.

11. Volonterima se može povjeriti ozbiljan posao.

- srednjoškolci daju statistički značajno nižu ocjenu od svih ostalih skupina koje u međusobnoj usporedbi nisu pokazale statistički značajne razlike.

STAVOVI O VOLONTIRANJU

Grafikon 3: Radni status i stavovi o volontiranju (srednje vrijednosti ocjena po tvrdnjama)

Unatoč velikom broju tvrdnji u kojima postoji statistički značajna razlika (osam od 11), kod ovog se obilježja ne nalaze odstupanja karakteristična za pojedinu kategoriju. Ipak, čini se da su srednjoškcolci pesimističniji od ostalih kategorija. U dvije tvrdnje (*Volontiranje je dobar način za provođenje slobodnog vremena* i *Volonterima se može povjeriti ozbiljan posao*) srednjoškcolci daju statistički značajno nižu ocjenu od ostalih skupina, što ukazuje na to da posebnu pozornost u promociji volonterstva treba usmjeriti mladima. Kod niske procjene tvrdnje *Volontiranje je dobar način za provođenje slobodnog vremena* upitnim postaje poimanje koncepta volontiranja kao "ozbiljnog slobodnog vremena", što u posljednje vrijeme predstavlja nezaobilazan pristup poimanju obaju fenomena: volonterstva i slobodnog vremena¹³.

3. 2. 4. Stručna sprema sudionika i stavovi o volontiranju

Iz analize procjene stavova o volontiranju s aspekta stručne spreme sudionika mogu se uočiti značajne razlike u stavovima među sudionicima različitog obrazovanja. Od 11 tvrdnji/stavova o volontiranju kod devet su tvrdnji pronađene statistički značajne razlike.

Statistička analiza pojedinih pitanja pokazuje sljedeće rezultate:

1. Volonteri su zadovoljniji sobom od ljudi koji ne volontiraju.

- visoka stručna sprema daje statistički značajno višu ocjenu od niske (za ostale nisu utvrđene statistički značajne razlike).

2. Volonteri mogu pomoći u rješavanju problema lokalne zajednice.

- visoka stručna sprema daje statistički značajno višu ocjenu od niske (za ostale nisu utvrđene statistički značajne razlike).

¹³ Za koncepciju "ozbiljnog" slobodnog vremena posebno se zalaže Richard Stebbins (vidjeti, primjerice: Stebbins, R. A. (1996). Volunteering: A serious leisure perspective. *Nonprofit and voluntary sector quarterly*, 25(2):211-224; i ostale radove istog autora navedene u popisu literature). O vezi volonterstva i slobodnog vremena piše i Henderson (1981, 1984), kao i Parker (1992). Njegova koncepcija u kojoj se zalaže za unapređenje slobodnog vremena kroz volonterse aktivnosti može biti vrlo korisna za unapređenje volonterških programa. Ipak, valja imati na umu da će poseban izazov u našem kontekstu predstavljati upravo rezultat koji ukazuje da srednjoškcolci nisu skloni povezivati volontiranje s dobrim načinom za provođenje slobodnog vremena.

3. *Volontiranje može pomoći u rješavanju nekih osobnih problema.*

- visoka stručna sprema daje statistički značajno višu ocjenu od niske (za ostale nisu utvrđene statistički značajne razlike).

4. *Volontiranje je dobar način za provođenje slobodnog vremena.*

- visoka i srednja stručna sprema daju statistički značajno višu ocjenu od niske (za ostale nisu utvrđene statistički značajne razlike).

5. *Uključivanjem u volonterski rad mogu se upoznati zanimljivi ljudi.*

- nisu utvrđene statistički značajne razlike.

6. *Volonteri su obično ljudi zaneseni nekom idejom.*

- visoka stručna sprema daje statistički značajno višu ocjenu i od srednje i od niske (za ostale nisu utvrđene statistički značajne razlike).

7. *Volontiranju je potrebno dati više pozornosti.*

- sve su razlike međusobno statistički značajne; visoka stručna sprema daje značajno višu ocjenu od srednje, srednja značajno višu od niske.

8. *Volontirati mogu uglavnom oni koji imaju mnogo slobodnog vremena.*

- niska stručna sprema daje najvišu ocjenu, statistički značajno višu od srednje i od visoke stručne spreme.

9. *Volontirati mogu uglavnom oni koji financijski dobro stoje.*

- nisu utvrđene statistički značajne razlike.

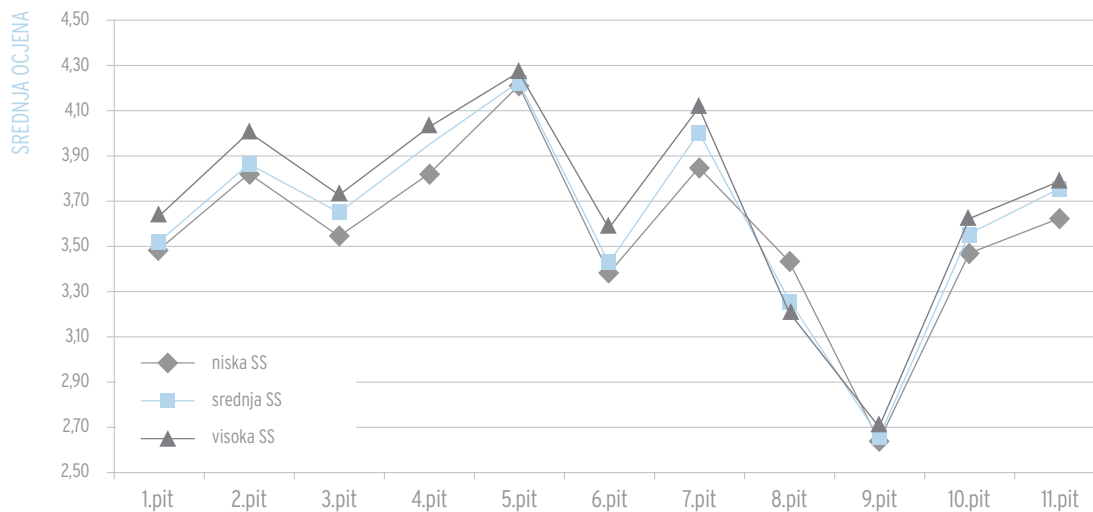
10. *Volontiranje može pomoći u pronalaženju i dobivanju zaposlenja*

- visoka stručna sprema daje statistički značajno višu ocjenu od niske (za ostale nisu utvrđene statistički značajne razlike).

11. *Volonterima se može povjeriti ozbiljan posao.*

- visoka i srednja stručna sprema daju statistički značajno višu ocjenu od niske (za ostale nisu utvrđene statistički značajne razlike).

Ocjene sudionika različite razine obrazovanja nedvosmisleno pokazuju da statistički značajno više ocjene u osam tvrdnji daju sudionici s visokom stručnom spremom. Preostala tvrdnja u kojoj se pokazuje statistički značajna razlika je *Volontirati mogu uglavnom oni koji imaju mnogo slobodnog vremena*, koju najviše procjenjuju sudionici s niskom stručnom spremom, a najniže sudionici s visokom stručnom spremom, može biti tretirana kao dodatna potvrda da obrazovanje stanovništva ima pozitivniji stav prema volonterstvu od slabije obrazovanog. Od dosad razmatranih karakteristika uzorka obrazovanje se iskazalo kao obilježje koje najviše razlikuje sudionike u stavovima prema volontiranju (grafikon 4).

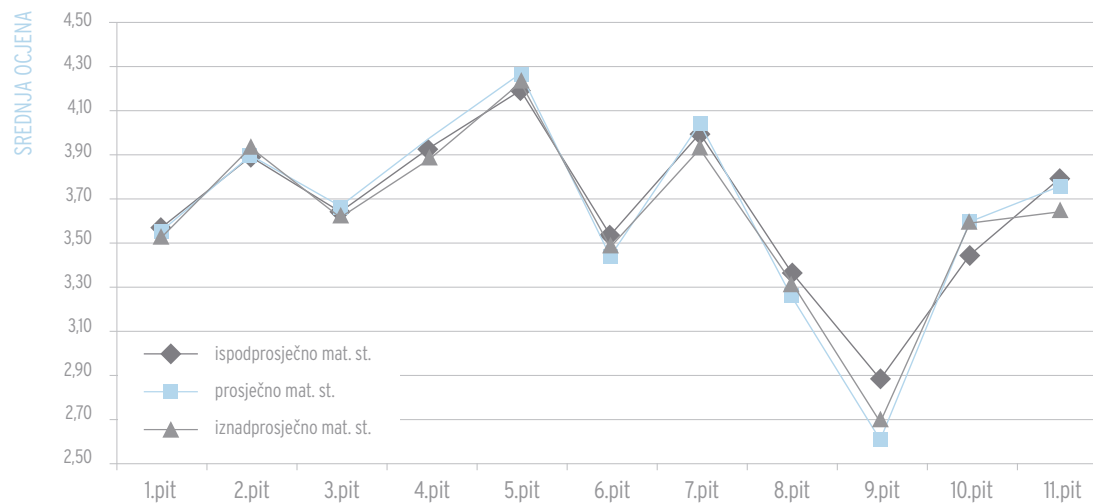
Grafikon 4: Stručna sprema sudionika i stavovi o volontiranju

STAVOVI O VOLONTIRANJU

3. 2. 5. Materijalni status sudionika i stavovi o volontiranju

Za razliku od prethodnih analiza, kod obilježja samoprocijenjenog materijalnog statusa pojavljuju se samo dvije tvrdnje u kojima se nalazi statistički značajna razlika (*Volontirati mogu uglavnom oni koji financijski dobro stoje i Volontiranje može pomoći u pronalaženju i dobivanju zaposlenja*). Indikativno je da se u oba slučaja statistička značajnost zapaža kod skupine koja za sebe procjenjuje da je ispodprosječnog materijalnog statusa: kod tvrdnje *Volontirati mogu uglavnom oni koji financijski dobro stoje* ta kategorija daje statistički značajno najvišu ocjenu (objašnjavajući time svoje nesudjelovanje u volontiranju?), dok kod tvrdnje *Volontiranje može pomoći u pronalaženju i dobivanju zaposlenja* ta ista skupina sudionika daje značajno nižu ocjenu od prosječnih.

Valja, dakle, zaključiti da se samoprocijenjeni materijalni status od dosad analiziranih obilježja pokazuje kao obilježje u kojim su se pokazale najmanje razlike među sudionicima u stavovima o volontiranju (grafikon 5).

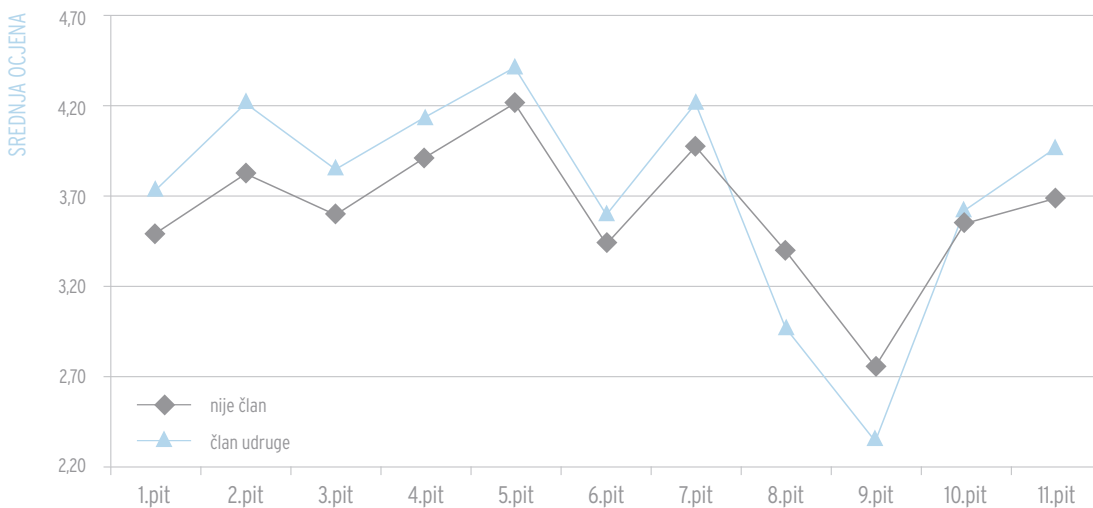
Grafikon 5: Samoprocijenjeni materijalni status i stavovi o volontiranju

STAVOVI O VOLONTIRANJU

3. 2. 6. Članstvo u udrugama i stavovi o volontiranju

Analiza rezultata pokazuje da je članstvo u udrugama obilježje u kojem se pokazuje najveći broj razlika u stavovima o volontiranju.

Naime, u deset od 11 ponuđenih tvrdnji pokazuju se statistički značajne razlike u stavovima, s napomenom da osam tvrdnji članovi udruga procjenjuju statistički značajno višom ocjenom od nečlanova, dok dvije tvrdnje procjenjuju statistički značajno nižom ocjenom od nečlanova. Statistički značajno niže ocjene članova udruga u tvrdnjama *Volontirati mogu uglavnom oni koji imaju mnogo slobodnog vremena* i *Volontirati mogu uglavnom oni koji financijski dobro stoje* mogu služiti kao dodatna potvrda da je članstvo u udrugama faktor koji je dobro povezan sa stavovima o volontiranju (grafikon 6).

Grafikon 6: Članstvo u udrugama i stavovi o volontiranju

STAVOVI O VOLONTIRANJU

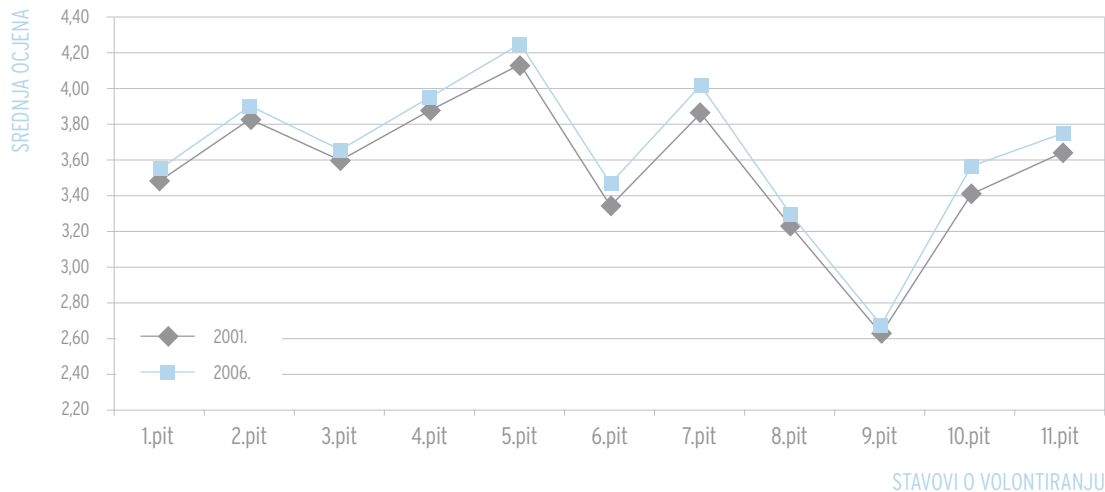
3. 2. 7. Stavovi o volontiranju: usporedba 2001. i 2006. godine

Kao što je već više puta navedeno, istraživanje o volonterstvu prvi je put provedeno 2001. godine u Primorsko-goranskoj županiji na uzorku od 1550 sudionika. Iako ovu usporedbu treba uzeti s velikom rezervom, budući da se uspoređuje uzorak iz jedne županije (Primorsko-goranske županije¹⁴) s cjelovitim uzorkom (tri županije i Grad Zagreb), čini se da statistički pokazatelji upućuju na optimizam glede stavova stanovništva prema volontiranju, promatranih u vremenskoj retrospektivi (grafikon 7).

Analiza rezultata pokazuje statistički značajno različite stavove u osam od 11 tvrdnji (nisu utvrđene statistički značajne razlike za tvrdnje 1. Volonteri su zadovoljniji sobom od ljudi koji ne volontiraju; 8. Volontirati mogu uglavnom oni koji imaju mnogo slobodnog vremena; 9. Volontirati mogu uglavnom oni koji financijski dobro stoje).

Važno je pritom napomenuti da rezultati pokazuju da sudionici iz 2006. godine imaju statistički značajno pozitivnije stavove od onih iz 2001. godine, što je znakovit rezultat koji može ukazivati na uspješnost promocije volonterstva u Hrvatskoj u posljednjih pet godina.

¹⁴ Usporedbe rezultata Primorsko-goranske županije (2001. prema 2006. godini) detaljno su prikazani u zasebnoj publikaciji u izdanju Udruge za razvoj civilnog društva SMART (Forčić, G., 2007).

Grafikon 7: Stavovi o volontiranju: usporedba 2001. i 2006. godine

3. 2. 8. Stavovi o volontiranju: zaključak

Analiza općih stavova o volontiranju pokazuje da sudionici imaju pozitivne opće stavove o volontiranju. Analiza rezultata¹⁵ s obzirom na različita obilježja sudionika pokazuje niz razlika u stavovima različitih kategorija sudionika koji se mogu sažeti ovako:

- žene imaju statistički značajno pozitivnije stavove o volontiranju od muškaraca;
- u više tvrdnji mlađi sudionici imaju negativnije stavove o volontiranju od starijih;
- kod radnog statusa ne postoje konzistentna odstupanja koja se odnose na jednu kategoriju sudionika, ali niske procjene srednjoškolaca pokazuju da posebnu pozornost treba posvetiti mlađoj populaciji;
- analiza s aspekta stručne spreme pokazuje da obrazovanije stanovništvo ima pozitivnije stavove o volontiranju od slabije obrazovanog;
- samoprocijenjen materijalni status sudionika najslabije je povezan sa stavovima o volontiranju;
- članstvo u udrugama snažno je povezano s formiranjem pozitivnih stavova o volontiranju;
- imajući u obzir metodološka ograničenja, može se zaključiti da sudionici iz 2006. godine imaju značajno pozitivnije stavove od onih iz 2001. godine, što je znakovit rezultat koji može ukazivati na uspješnost promocije volonterstva u Hrvatskoj u posljednjih pet godina.

¹⁵ Uvijek valja imati na umu ograničenja u generalizaciji rezultata navedena u prethodnim poglavljima.

3. 3. Stavovi o volontiranju u Hrvatskoj

Za ispitivanje stavova o volontiranju u Hrvatskoj sudionicima istraživanja bilo je ponuđeno 16 tvrdnji za koje su trebali odrediti stupanj slaganja na ljestvici od 1 do 5 (ocjena 1 = izrazito se ne slažem, 2 = ne slažem se, 3 = niti se slažem, niti se ne slažem, 4 = slažem se, 5 = izrazito se slažem). Ponuđene su bile sljedeće tvrdnje/čestice:

1. Društvena klima u Hrvatskoj negativno utječe na volontiranje.
2. Za volonterski se rad ne dobivaju certifikati, potvrde ili preporuke, pa ljudi nisu motivirani za volontiranje.
3. Nitko se ozbiljno ne bavi promocijom volontiranja.
4. Ljudi kod nas ne znaju mnogo o mogućnostima i prednostima volontiranja.
5. U Hrvatskoj se razmjerno malo volontira jer postoji stereotip o volonterskom radu kao manje vrijednom.
6. Ljudi su pasivni i nemaju ambicija ni za što, pa ni za volontiranje.
7. Država ne donosi poticajne mjere za unaprjeđivanje volontiranja.
8. Ljudi koji na svom poslu dolaze u vezu s volonterima najčešće nemaju potrebnog iskustva i znanja, pa s volonterima neadekvatno postupaju.
9. Nema se gdje volontirati.
10. Kod nas je potrebno pružati veliku pomoć članovima svoje obitelji, pa se nema vremena pomagati drugima.
11. Iskorištavanje volonterskog rada negativno djeluje na motivaciju za volontiranje.
12. Ponekad su uz volontiranje na djelu i neki "mutni" poslovi pa ljudi nemaju povjerenja u ispravnost volontiranja.
13. Volontiranju se ne pridaje dovoljno pažnje kroz medije (novine, televizija, radio).
14. U školama se volontiranju ne pridaje dovoljno pažnje, pa djeca i mladi nemaju gdje naučiti o volontiranju.
15. U obiteljima se ne pridaje dovoljno pažnje poticanju volontiranja kroz osobni primjer starijih.
16. Ljudi nisu svjesni da volontiranje pruža mogućnost osobnog razvoja.

U dodatnoj, sedamnaestoj čestici, sudionicima je bio ponuđen prostor za upisivanje dodatnih osobnih stavova o volontiranju u Hrvatskoj. Treba istaknuti da se pri utvrđivanju stavova o volontiranju u Hrvatskoj u ovom istraživanju krenulo od pretpostavke da se u Hrvatskoj - u usporedbi s nekim drugim zemljama - razmjerno malo volontira¹⁶.

Stavovi o volontiranju u Hrvatskoj analizirat će se, kao i opći stavovi o volontiranju, prema obilježjima spola, dobi, radnog statusa, stručne spreme, materijalnog statusa i članstva u udrugama. Posebno će se analizirati komentari sudionika o volontiranju u Hrvatskoj (osobni stavovi iz sedamnaeste čestice). Na kraju će se usporediti rezultati istraživanja iz 2001. godine s rezultatima iz 2006. godine.

¹⁶ Za dodatne informacije o volonterstvu u međunarodnom kontekstu vidjeti, primjerice, Bills, D. (1993.), Cnaan, R.A., Handy F., Wadsworth, M. (1996), Dalsimer, J.P. (1989.), Day, K.M., Devlin, R.A. (1998), Dingle, A. (2001).

3. 3. 1. Spol sudionika i stavovi o volontiranju u Hrvatskoj

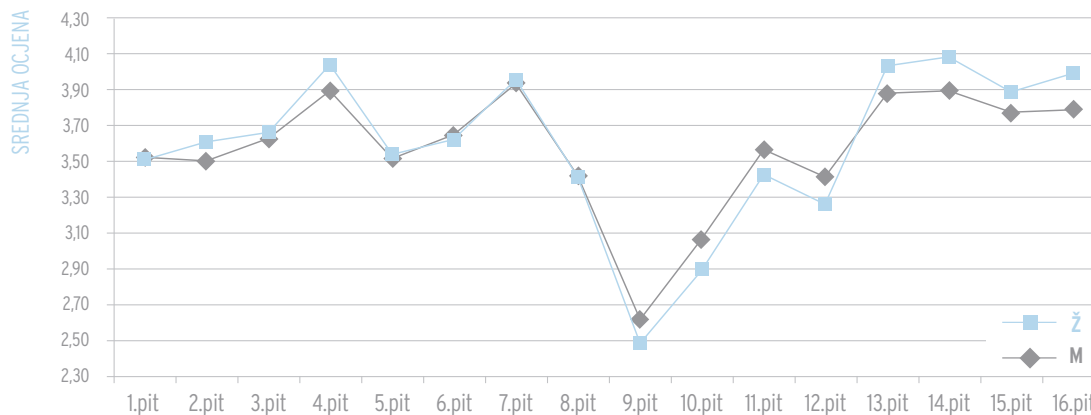
Od 16 ponuđenih tvrdnji, statistički značajne razlike koje ukazuju na odnos spola sudionika i stavova o volontiranju nalaze se kod deset tvrdnji. Žene statistički značajno više procjenjuju sljedeće tvrdnje:

- 2. *Za volonterski se rad ne dobivaju certifikati, potvrde ili preporuke, pa ljudi nisu motivirani za volontiranje.*
- 4. *Ljudi kod nas ne znaju mnogo o mogućnostima i prednostima volontiranja.*
- 13. *Volontiranju se ne pridaje dovoljno pažnje kroz medije (novine, televizija, radio).*
- 14. *U školama se volontiranju ne pridaje dovoljno pažnje, pa djeca i mladi nemaju gdje naučiti o volontiranju.*
- 15. *U obiteljima se ne pridaje dovoljno pažnje poticanju volontiranja kroz osobni primjer starijih.*
- 16. *Ljudi nisu svjesni da volontiranje pruža mogućnost osobnog razvoja.*

Muškarci statistički značajno više procjenjuju sljedeće tvrdnje:

- 9. *Nema se gdje volontirati.*
- 10. *Kod nas je potrebno pružati veliku pomoć članovima svoje obitelji, pa se nema vremena pomagati drugima.*
- 11. *Iskorištavanje volonterskog rada negativno djeluju na motivaciju za volontiranje.*
- 12. *Ponekad su uz volontiranje na djelu i neki "mutni" poslovi pa ljudi nemaju povjerenja u ispravnost volontiranja.*

Sadržaj tvrdnji koje muškarci procjenjuju statistički značajno višom ocjenom (iskorištavanje, "mutni" poslovi, procjena o nepostojanju mogućnosti za volontiranje) mogu ukazivati na potvrdu nalaza iz prethodne analize prema kojoj žene imaju pozitivniji stav prema volontiranju od muškaraca. Tvrdnje koje muškarci procjenjuju statistički značajno više od žena - dakle, smatraju ih značajnijima za (nezadovoljavajući) status volonterstva u Hrvatskoj ukazuju na to da je u promociji volontiranja posebnu pozornost potrebno posvetiti muškoj populaciji. Grafički se odnos spola i stavova o volontiranju u Hrvatskoj prikazuje grafikonom 8.

STAVOVI O VOLONTIRANJU U HRVATSKOJ

Grafikon 8: Spol i stavovi o volontiranju u Hrvatskoj

3. 3. 2. Dob sudionika i stavovi o volontiranju u Hrvatskoj

Statistička analiza rezultata za pojedine tvrdnje pokazuje da za osam tvrdnji nisu pronađene statistički značajne razlike među sudionicima različite dobi (tvrdnje pod brojem 2, 3, 4, 7, 11, 13, 14 i 16). Za preostalih osam tvrdnji u kojima su pronađene statistički značajne razlike nalaze se sljedeći rezultati za pojedina pitanja:

1. Društvena klima u Hrvatskoj negativno utječe na volontiranje.

- najmlađi sudionici daju statistički značajno najnižu ocjenu (značajno nižu od svih ostalih skupina, među ostalima međusobno nisu utvrđene statistički značajne razlike).

5. U Hrvatskoj se razmjerno malo volontira jer postoji stereotip o volonterskom radu kao manje vrijednom.

- najmlađi sudionici daju statistički značajno nižu ocjenu od skupina od 36 do 50 godina i više od 50 godina; za ostale razlike nije utvrđena statistička značajnost.

6. Ljudi su pasivni i nemaju ambicija ni za što, pa ni za volontiranje.

- najmlađi sudionici daju statistički značajno najnižu ocjenu (nižu od svih ostalih skupina, među ostalima međusobno nisu utvrđene statistički značajne razlike).

8. Ljudi koji na svom poslu dolaze u vezu s volonterima najčešće nemaju potrebnog iskustva i znanja, pa s volonterima neadekvatno postupaju.

- najmlađi sudionici daju statistički značajno nižu ocjenu od skupine od 21 do 35 godina i skupine više od 50 godina; među ostalima nisu utvrđene statistički značajne razlike.

9. Nema se gdje volontirati.

- najstariji sudionici daju najvišu ocjenu, koja je statistički značajno veća od ocjene u skupini od 21 do 35 godina; među ostalima nisu utvrđene statistički značajne razlike.

10. Kod nas je potrebno pružati veliku pomoć članovima svoje obitelji, pa se nema vremena pomagati drugima.

- najstariji daju najvišu ocjenu, koja je statistički značajno viša od skupine od 21 do 35 godina; i skupina najmlađih ima statistički značajno višu ocjenu od skupine od 21 do 35 godina.

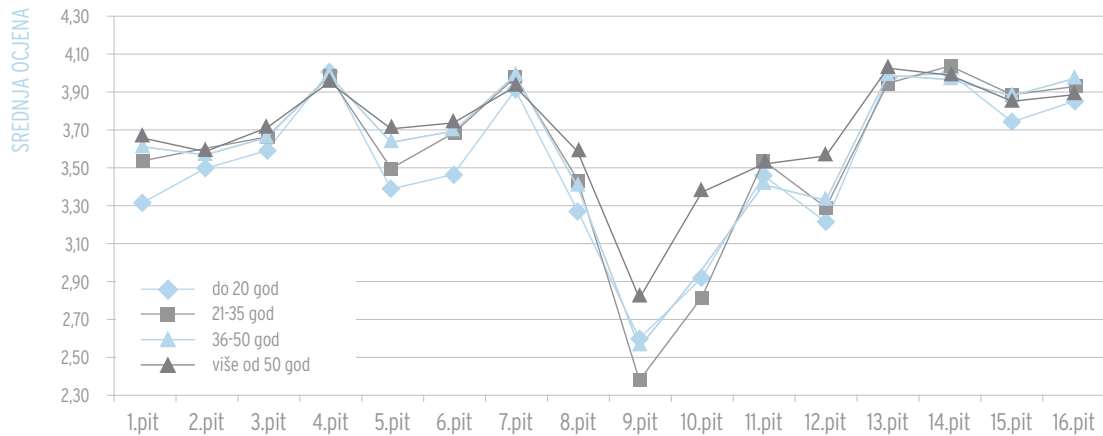
12. Ponekad su uz volontiranje na djelu i neki "mutni" poslovi pa ljudi nemaju povjerenja u ispravnost volontiranja.

- najmlađi daju statistički značajno najnižu ocjenu (značajno nižu od svih ostalih skupina, među ostalima nisu utvrđene statistički značajne razlike).

15. U obiteljima se ne pridaje dovoljno pažnje poticanju volontiranja kroz osobni primjer starijih.

- najmlađi daju statistički značajno najnižu ocjenu (značajno nižu od svih ostalih skupina, među ostalima nisu utvrđene statistički značajne razlike).

U tvrdnjama u kojima se nalaze statistički značajne razlike one se u većini slučajeva odnose na razlike u tvrdnjama najmlađe dobne skupine sudionika (do 20 godina). Statistički značajne razlike u stavovima mlađih sudionika redovito se odnose na njihove niske, a ne visoke procjene pojedinih tvrdnji, što znači da najmlađa skupina sudionika te aspekte smatra slabije utjecajnim od aspekata navedenih u drugim tvrdnjama. Sadržajna analiza tih tvrdnji daje razloga za optimizam, jer mlađi sudionici manje utjecajnim od ostalih sudionika procjenjuju, primjerice, (nepogodnu) društvenu klimu, stereotip o volonterskom radu kao manje vrijednom, neadekvatno postupanje s volonterima, "mutne" poslove povezane s volonterskim radom. Ti bi rezultati mogli ukazivati na optimističnije stavove najmlađe dobne skupine sudionika o volontiranju u Hrvatskoj od sudionika ostalih dobni skupina. Moguću potvrdu takvoj interpretaciji daje i analiza tvrdnji koje su mlađi sudionici visoko procijenili: nepoznavanje mogućnosti i prednosti volontiranja, nepridavanje pažnje volontiranju u školama, nepridavanje pažnje volontiranju kroz medije (grafikon 9).

STAVOVI O VOLONTIRANJU U HRVATSKOJ

Grafikon 9: Dob i stavovi o volontiranju

3. 3. 3. Radni status sudionika i stavovi o volontiranju u Hrvatskoj

Analiza odnosa radnog statusa sudionika i stavova o volontiranju u Hrvatskoj pokazuje da u sedam od 16 pitanja nije nađena statistički značajna razlika među sudionicima različitog radnog statusa. Rezultati za pojedine tvrdnje prikazuju se ovako:

1. Društvena klima u Hrvatskoj negativno utječe na volontiranje.

- srednjoškolci daju statistički značajno nižu ocjenu od svih ostalih skupina (među ostalima nisu utvrđene statistički značajne razlike).

4. Ljudi kod nas ne znaju mnogo o mogućnostima i prednostima volontiranja.

- marginalno značajna razlika ocjena skupina studenti i zaposleni.

5. U Hrvatskoj se razmjerno malo volontira jer postoji stereotip o volonterskom radu kao manje vrijednom.

- srednjoškolci daju statistički značajno nižu ocjenu od umirovljenika (među ostalima nisu utvrđene statistički značajne razlike).

6. Ljudi su pasivni i nemaju ambicija ni za što, pa ni za volontiranje.

- srednjoškolci daju statistički značajno nižu ocjenu od umirovljenika (među ostalima nisu utvrđene statistički značajne razlike).

8. Ljudi koji na svom poslu dolaze u vezu s volonterima najčešće nemaju potrebnog iskustva i znanja, pa s volonterima neadekvatno postupaju.

- umirovljenici daju statistički značajno višu ocjenu od svih ostalih.

9. Nema se gdje volontirati.

- studenti daju značajno nižu ocjenu od zaposlenih i nezaposlenih.

10. Kod nas je potrebno pružati veliku pomoć članovima svoje obitelji, pa se nema vremena pomagati drugima.

- umirovljenici daju statistički značajno višu ocjenu od svih ostalih i zaposleni statistički značajno višu ocjenu od nezaposlenih.

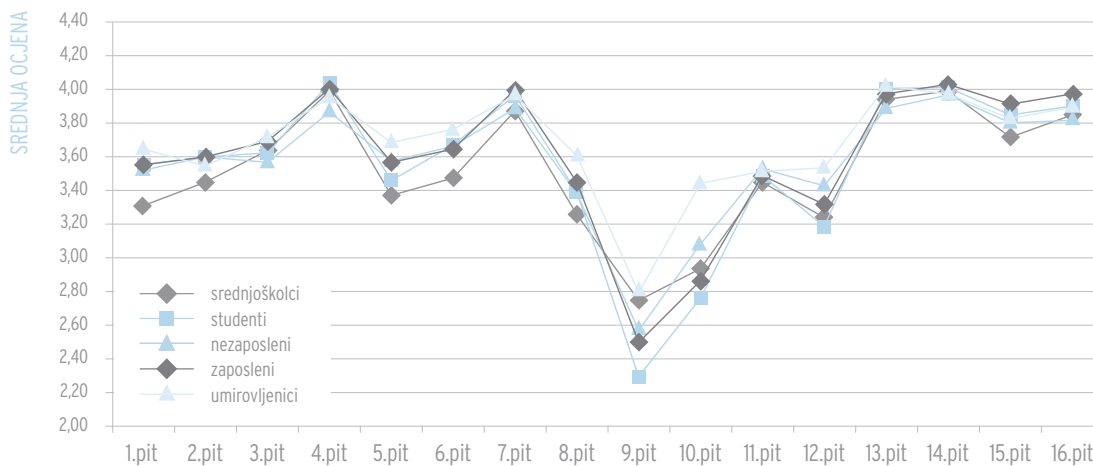
12. Ponekad su uz volontiranje na djelu i neki "mutni" poslovi pa ljudi nemaju povjerenja u ispravnost volontiranja.

- umirovljenici daju statistički značajno višu ocjenu od svih osim od nezaposlenih.

15. U obiteljima se ne pridaje dovoljno pažnje poticanju volontiranja kroz osobni primjer starijih.

- zaposleni daju statistički značajno višu ocjenu od srednjoškolaca.

Iako je i kod tog obilježja pronađeno devet tvrdnji u kojima se prikazuje statistički značajna razlika među sudionicima pojedinih kategorija, ne nalaze se odstupanja posebno karakteristična za pojedinu kategoriju radnog statusa, nalik situaciji kod analiziranja općih stavova o volontiranju. Ipak, valja uočiti da se umirovljenici statistički značajno razlikuju od ostalih sudionika u tri tvrdnje koje procjenjuju značajno više, dok srednjoškolci dvije tvrdnje procjenjuju statistički značajno niže (grafikon 10).

Grafikon 10: Radni status sudionika i stavovi o volontiranju

STAVOVI O VOLONTIRANJU U HRVATSKOJ

3. 3. 4. Stručna sprema sudionika i stavovi o volontiranju u Hrvatskoj

Analiza rezultata pokazuje da se u sedam (tvrdnje 3, 4, 5, 11, 12, 13, 14) od 16 tvrdnji ne utvrđuje statistički značajnih razlika između sudionika različite stručne spreme. Tvrdnje u kojima se nalaze statistički značajne razlike prikazuju sljedeće:

1. *Društvena klima u Hrvatskoj negativno utječe na volontiranje.*

- niska stručna sprema daje statistički značajno nižu ocjenu od srednje i visoke (među kojima nisu utvrđene statistički značajne razlike).

2. *Za volonterski se rad ne dobivaju certifikati, potvrde ili preporuke, pa ljudi nisu motivirani za volontiranje.*

- niska stručna sprema daje statistički značajno nižu ocjenu od srednje i visoke (među kojima nisu utvrđene statistički značajne razlike).

6. *Ljudi su pasivni i nemaju ambicija ni za što, pa ni za volontiranje.*

- niska stručna sprema daje statistički značajno nižu ocjenu od srednje i visoke (među kojima nisu utvrđene statistički značajne razlike).

7. Država ne donosi poticajne mjere za unaprjeđivanje volontiranja.

- niska stručna sprema daje statistički značajno nižu ocjenu od srednje i visoke (među kojima nisu utvrđene statistički značajne razlike).

8. Ljudi koji na svom poslu dolaze u vezu s volonterima najčešće nemaju potrebnog iskustva i znanja, pa s volonterima neadekvatno postupaju.

- niska stručna sprema daje statistički značajno nižu ocjenu od srednje i visoke (među kojima nisu utvrđene statistički značajne razlike).

9. Nema se gdje volontirati.

- niska stručna sprema daje statistički značajno višu ocjenu od srednje i visoke (među kojima nisu utvrđene statistički značajne razlike).

10. Kod nas je potrebno pružiti veliku pomoć članovima svoje obitelji, pa se nema vremena pomagati drugima.

- niska stručna sprema daje statistički značajno višu ocjenu od visoke (za ostale razlike nije utvrđena statistička značajnost).

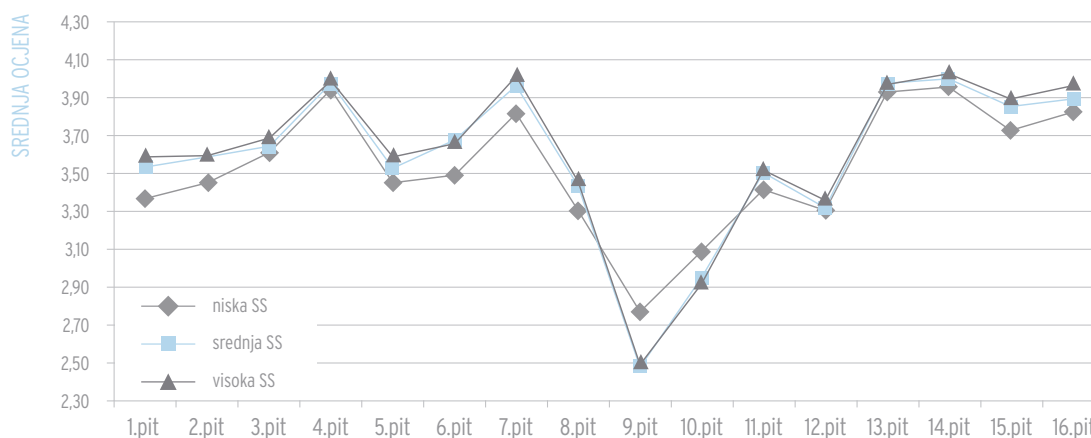
15. U obiteljima se ne pridaje dovoljno pažnje poticanju volontiranja kroz osobni primjer starijih.

- niska stručna sprema daje statistički značajno nižu ocjenu od srednje i visoke (među kojima nisu utvrđene statistički značajne razlike).

15. Ljudi nisu svjesni da volontiranje pruža mogućnost osobnog razvoja.

- niska stručna sprema daje statistički značajno nižu ocjenu od visoke (za ostale razlike nije utvrđena statistička značajnost).

Analiza svih devet tvrdnji u kojima su nađene statistički značajne razlike pokazuje da se sudionici niske stručne spreme razlikuju po svojim stavovima o volontiranju od obrazovanijih sudionika. U sedam tvrdnji njihove su procjene statistički značajno niže, a u dvije tvrdnje statistički značajno više (*Nema se gdje volontirati i Kod nas je potrebno pružiti veliku pomoć članovima svoje obitelji, pa se nema vremena pomagati drugima*). To može ukazivati na manju kritičnost sudionika niže stručne spreme u raspravi o društvenim problemima, ali još jednom ukazuje na moguću povezanost stupnja obrazovanja i formiranja stavova (o volontiranju), što se prikazuje grafikonom 11.

Grafikon 11: Stručna sprema sudionika i stavovi o volontiranju

3. 3. 5. Materijalni status sudionika i stavovi o volontiranju u Hrvatskoj

Samoprocijenjeni materijalni status se i kod procjene stavova o volontiranju u Hrvatskoj pokazuje kao obilježje u kojem se stavovi o volontiranju manje razlikuju od prethodno opisanih. Od šesnaest tvrdnji, statistički značajna razlika pojavljuje se samo kod njih četiri.

Tvrdnje u kojima su pronađene statistički značajne razlike su sljedeće:

6. *Ljudi su pasivni i nemaju ambicija ni za što, pa ni za volontiranje.*

- sudionici samoprocijenjenog prosječnog i iznadprosječnog materijalnog statusa daju statistički značajno nižu ocjenu od sudionika sa samoprocijenjenim ispodprosječnim materijalnim statusom. .

8. *Ljudi koji na svom poslu dolaze u vezu s volonterima najčešće nemaju potrebnog iskustva i znanja, pa s volonterima neadekvatno postupaju.*

- sudionici samoprocijenjenog ispodprosječnog materijalnog statusa daju statistički značajno višu ocjenu od sudionika samoprocijenjenog iznadprosječnog materijalnog statusa.

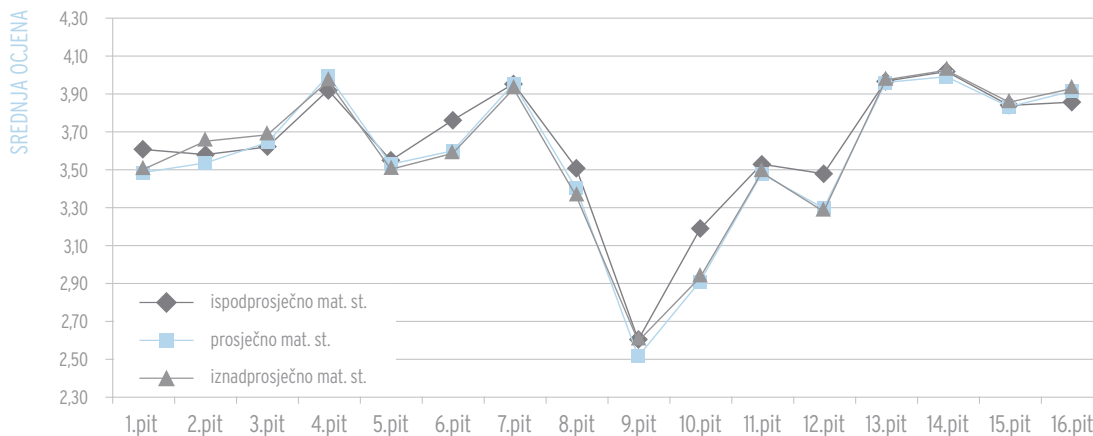
10. *Kod nas je potrebno pružati veliku pomoć članovima svoje obitelji, pa se nema vremena pomagati drugima.*

- sudionici samoprocijenjenog ispodprosječnog materijalnog statusa daju statistički značajno višu ocjenu od sudionika samoprocijenjenog prosječnog i iznadprosječnog materijalnog statusa.

8. *Ponekad su uz volontiranje na djelu i neki "mutni" poslovi pa ljudi nemaju povjerenja u ispravnost volontiranja.*

- sudionici samoprocijenjenog ispodprosječnog materijalnog statusa daju statistički značajno višu ocjenu od sudionika samoprocijenjenog prosječnog i iznadprosječnog materijalnog statusa.

Iako je kod samoprocijenjenog materijalnog statusa pronađeno najmanje tvrdnji u kojima se nalaze statistički značajne razlike, valja napomenuti da se u tri od četiri tvrdnje sudionici samoprocijenjenog ispodprosječnog statusa razlikuju od ostalih višom procjenom predloženih tvrdnji (grafikon 12).

STAVOVI O VOLONTIRANJU U HRVATSKOJ

Grafikon 12: Samoprocijenjeni materijalni status sudionika i stavovi o volontiranju u Hrvatskoj

3. 3. 6. Članstvo u udrugama i stavovi o volontiranju u Hrvatskoj

Od 16 ponuđenih tvrdnji, u šest su tvrdnji pronađene statistički značajne razlike u stavovima između članova i sudionika koji nisu članovi udruga. Usporedba članstva u udrugama s ostalim obilježjima (dob, spol...) pokazuje da se članstvo u udrugama ne ističe kao obilježje u kojem se sudionici značajnije razlikuju u svojim stavovima o volontiranju u Hrvatskoj.

Tvrdnje u kojima su pronađene statistički značajne razlike su sljedeće:

2. *Za volonterski se rad ne dobivaju certifikati, potvrde ili preporuke, pa ljudi nisu motivirani za volontiranje.*

- članovi udruga daju statistički značajno nižu ocjenu od nečlanova.

7. *Država ne donosi poticajne mjere za unaprjeđivanje volontiranja.*

- članovi udruga daju statistički značajno višu ocjenu od nečlanova.

9. *Nema se gdje volontirati.*

- članovi udruga daju statistički značajno nižu ocjenu od nečlanova .

10. *Kod nas je potrebno pružati veliku pomoć članovima svoje obitelji, pa se nema vremena pomagati drugima.*

- članovi udruga daju statistički značajno nižu ocjenu od nečlanova .

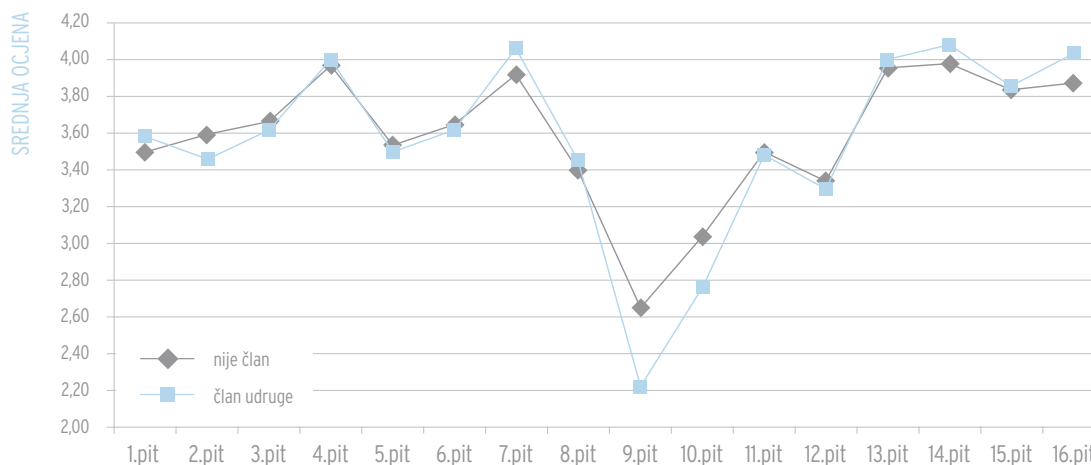
14. *U školama se volontiranju ne pridaje dovoljno pažnje, pa djeca i mladi nemaju gdje naučiti o volontiranju.*

- članovi udruga daju statistički značajno višu ocjenu od nečlanova.

16. *Ljudi nisu svjesni da volontiranje pruža mogućnost osobnog razvoja.*

- članovi udruga daju statistički značajno višu ocjenu od nečlanova.

Članovi udruga, može se pretpostaviti, imaju pozitivniji stav prema volontiranju od nečlanova jer, primjerice, ne percipiraju nedostatak prilika za volontiranje, ukazuju na to da nedostatak certifikata ne bi trebao biti razlog nemotiviranost za volontiranje, kao i da pomoć koju je potrebno davati članovima obitelji nije razlog da se ne pomaže drugima. S druge strane, snažnije ukazuju na propuste države u donošenju poticajnih mjera za volontiranje, više od nečlanova vide u volontiranju mogućnost osobnog razvoja, te ukazuju na nedostatnu pozornost koja se volontiranju pridaje kroz sustav obrazovanja (grafikon 13).

Grafikon 13: Članstvo u udrugama i stavovi o volontiranju u Hrvatskoj

STAVOVI O VOLONTIRANJU U HRVATSKOJ

3. 3. 7. Stavovi o volontiranju u Hrvatskoj: komentari sudionika

U sedamnaestoj su čestici sudionici mogli dodati svoje mišljenje o razlozima zbog kojih se u Hrvatskoj nedovoljno volontira, a koji nisu bili spomenuti u prethodnim pitanjima.

Ukupno je analizirano 280 komentara, što znači da je 14 posto sudionika dalo svoj komentar o razlozima zbog kojih se u Hrvatskoj ne volontira. Komentari su grupirani u skupine komentara sličnog sadržaja¹⁷. Tablica 8 prikazuje skupine i podskupine komentara o razlozima zbog kojih se u Hrvatskoj malo volontira, frekvencije odgovora i postotke za svaki centar. Postoci komentara u pojedinim skupinama računaju se s obzirom na broj sudionika koji su dali komentar (a ne s obzirom na ukupni broj sudionika).

Tablica 8: Skupine komentara o razlozima zbog kojih se u Hrvatskoj malo volontira (N=280)

SKUPINE KOMENTARA	PODSKUPINE KOMENTARA	OSIJEK N=96 (19,2% od ukupnog uzorka)		RIJEKA N=87 (17,4% od ukupnog uzorka)		SPLIT N=40 (8% od ukupnog uzorka)		ZAGREB N=57 (11,4% od ukupnog uzorka)	
		N	%	N	%	N	%	N	%
OKOLNOSTI U DRUŠTVU	Osobne prilike	16	16,67	17	19,54	6	15	17	29,82
	Kriza vrijednosti	20	20,83	10	11,49	9	22,5	8	14,04
	Društveni kontekst	12	12,50	15	17,24	1	2,5	3	5,26
	UKUPNO	42	43,75	42	48,27	16	40	28	49,12
PROBLEMI VOLONTIRANJA	Nedostatak informacija, motivacije i svijesti o dobrobitima volonterskog rada	19	19,79	9	10,34	13	32,5	7	12,28
	Nedostatak financijske nadoknade za volontiranje	11	11,46	9	10,34	-	-	4	7,02
	Nezainteresiranost za volontiranje	6	6,25	3	3,44	5	12,5	2	3,51
	Negativan stav prema volonterskom radu	8	8,33	8	9,19	3	7,5	3	5,26

¹⁷ U istraživanju iz 2001. godine bilo je analizirano 309 komentara, što znači da je veći postotak sudionika (19,94 posto) dao svoj komentar o razlozima zbog kojih se u Hrvatskoj malo volontira. I u ovom su istraživanju komentari bili grupirani po istim skupinama i podskupinama kao i u prethodnom, radi mogućnosti usporedbe. Kao i u prethodnom istraživanju, valja istaknuti da komentari ponekad uključuju više aspekata - mogli bi se svrstati u više skupina - ali se nastojalo komentar pridružiti skupini kojoj u većoj mjeri pripada, što, naravno, uključuje i određenu mjeru subjektivnosti. U konačnici, svaki je komentar uvijek pridružen samo jednoj podskupini.

	Neregulirano (nedovoljno dobro organizirano) volontiranje	6	6,25	6	6,89	1	2,5	4	7,02
	Slaba ponuda volonterskih poslova	-	-	1	1,14	-	-	-	-
	Nezainteresiranost poduzeća i ustanova za prihvataj volontera	-	-	1	1,14	-	-	-	-
	UKUPNO	50	52,08	36	41,37	22	55	20	35,09
OSTALO	Ostalo	4	4,17	9	10,34	2	5	7	12,28
	UKUPNO	4	4,17	9	10,34	2	5	7	12,28

Komentari su razvrstani u tri skupine: komentari koji se odnose na *Okolnosti u društvu*, *Probleme volontiranja* i *Ostalo*. Gledano kroz postotke, sudionici iz Rijeke i Zagreba većinu razloga za slabo volontiranje pridaju okolnostima u društvu, dok sudionici iz Osijeka i Splita većinu razloga za slabo volontiranje pridaju problemima volontiranja.

U skupini *Okolnosti u društvu* diferencirane su tri podskupine komentara: *Osobne prilike*, *Kriza vrijednosti* i *Društveni kontekst*. Evo nekoliko primjera komentara iz ove skupine:

"Općenito, mladi ljudi su strašno zaposleni jer moraju puno zarađivati pa niti ne mogu volontirati jer je to neplaćeni posao." (Zagreb, r. 1931., umirovljenica, SSS, nije članica udruge)

"Ne može volontirati onaj koji nema posao". (Osijek, r. 1981., nezaposlen, VŠS, nije član udruge)

"Živimo u državi gdje je vlastito dobro jedino važno." (Split)

"Osnovna kriva moralna postavka društva u kojem živimo. Mladi sanjaju o boljoj budućnosti koju bi netko drugi trebao ostvariti za njih, a ne oni sami svojim angažmanom, pa tako i volonterski." (Zagreb, r. 1974., VŠS, zaposlen, nije član udruge)

Druga skupina komentara odnosi se na *Probleme volontiranja*. I u ovoj skupini nailazimo na više podskupina koje ukazuju na vrste problema u vezi s volontiranjem koje uočavaju sudionici. Komentari sudionika raspršeni su u sedam različitih podskupina (vidjeti tablicu 23), ali valja primijetiti da se najviše komentara nalazi u skupini *Nedostatak informacija*, motivacije i svijesti o dobrobitima volonterskog rada.

Izdvajamo dva komentara koja su indikativna za *Negativan stav prema volonterskom radu*:

"Volontiranje je bezveze." (Osijek, r. 1981., zaposlen, VSS, nije član udruge)

"Ljudi koji volontiraju ili pomažu drugima obično kasnije budu ismijani, poniženi i iskorišteni kao da ništa nisu radili." (Split)

Za promociju i unaprjeđenje volontiranja osobito su važni komentari sudionika koji se odnose na uočavanje problema volontiranja. Razmjerno velik broj komentara koji se odnosi na nedostatak informacija, motivacije i svijesti o dobrobitima volonterskog rada ukazuje na to da se u ovom području trebaju poduzeti dodatni napori.

3. 3. 8. Stavovi o volontiranju u Hrvatskoj: usporedba 2001. i 2006. godine

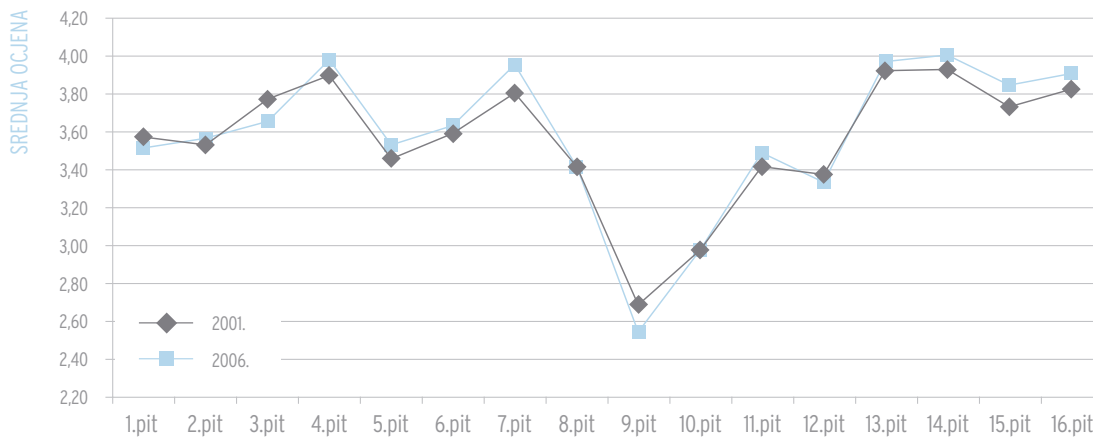
Analiza rezultata (ponovo valja imati u vidu spomenuta ograničenja) pokazuje statistički značajno različite stavove u osam od 16 tvrdnji. Sudionici istraživanja iz 2006. godini statistički značajno višim ocjenama procjenjuju sljedeće tvrdnje:

- 4. *Ljudi kod nas ne znaju mnogo o mogućnostima i prednostima volontiranja.*
- 5. *U Hrvatskoj se razmjerno malo volontira jer postoji stereotip o volonterskom radu kao manje vrijednom.*
- 11. *Iskorištavanje volonterskog rada negativno djeluju na motivaciju za volontiranje.*
- 16. *Ljudi nisu svjesni da volontiranje pruža mogućnost osobnog razvoja.*

Također, sudionici istraživanja iz 2006. godine statistički značajno nižom ocjenom procjenjuju sljedeće tvrdnje:

- 3. *Nitko se ozbiljno ne bavi promocijom volontiranja.*
- 7. *Država ne donosi poticajne mjere za unaprjeđivanje volontiranja.*
- 9. *Nema se gdje volontirati.*
- 15. *U obiteljima se ne pridaje dovoljno pažnje poticanju volontiranja kroz osobni primjer starijih.*

Grafikon 14 prikazuje rezultate usporedbe.

STAVOVI O VOLONTIRANJU U HRVATSKOJ

Grafikon 14: Stavovi o volontiranju u Hrvatskoj: usporedba 2001. i 2006. godine

Za razliku od općih stavova o volontiranju, gdje su statistički značajne razlike ukazivale na dosljedno pozitivnije stavove o volontiranju sudionika istraživanja iz 2006. godine u odnosu na sudionike iz 2001. godine, kod stavova o volontiranju u Hrvatskoj rezultati su donekle drukčiji, razmjerno pesimističniji. Sadržajna analiza tvrdnji kazuje da su sudionici istraživanja iz 2006. godine uvjereniji od sudionika iz 2001. godine da se ne zna mnogo o mogućnostima i prednostima volontiranja, da postoji stereotip o volonterskom radu kao manje vrijednom, da iskorištavanje volonterskog rada negativno djeluje na motivaciju za volontiranje, te da ljudi nisu svjesni mogućnosti osobnog razvoja kroz volontiranje. Ti bi rezultati mogli ukazivati na to koje aspekte volonterstva u Hrvatskoj treba posebno razvijati.

3. 3. 9. Stavovi o volontiranju u Hrvatskoj: zaključak

Analiza stavova o volontiranju u Hrvatskoj s obzirom na obilježja sudionika (spol, dob...) ukazuje na razlike u stavovima sudionika različitim kategorija koji se mogu sažeti ovako:

- kod obilježja spola, statistički značajne razlike nalaze se kod deset od 16 tvrdnji. Potvrđuje se nalaz iz analize općih stavova o volontiranju prema kojemu žene imaju pozitivniji stav prema volontiranju od muškaraca iz čega proizlazi da je u promociji volontiranja posebnu pozornost potrebno posvetiti muškoj populaciji;
- promatrajući dob sudionika, statistički značajne razlike pronađene su za osam od 16 tvrdnji. U većini slučajeva one se odnose na razlike u tvrdnjama najmlađe dobne skupine sudionika (do 20 godina). Sadržajna analiza tvrdnji može ukazivati na optimističnije stavove najmlađe dobne skupine sudionika o volontiranju u Hrvatskoj od sudionika ostalih dobnih skupina. Taj se nalaz ne podudara s analizom napravljenom s obzirom na dob kod općih stavova o volontiranju, gdje je kod više tvrdnji ustanovljen negativniji stav o volontiranju kod mlađe populacije. Dob se i ovdje pokazala manje utjecajnim obilježjem od mjesta boravka i spola;
- kod radnog statusa statistički značajna razlika pronađena je u devet tvrdnji. Unatoč tome, ne nalaze se konzistentna odstupanja posebno karakteristična za pojedinu kategoriju, što je nalik situaciji kod analiziranja općih stavova o volontiranju.
- kod obilježja stručne sprema statistički značajne razlike pojavljuju se u devet od 16 tvrdnji, pri čemu se pokazuje da se sudionici niske stručne sprema razlikuju po svojim stavovima o volontiranju od obrazovanih sudionika dajući većinom niže ocjene od ostalih. To može ukazivati na manju kritičnost sudionika niže stručne sprema u raspravi o društvenim problemima, ali nedvosmisleno ukazuje na snažnu povezanost stupnja obrazovanja i formiranja stavova (o volontiranju);
- samoprocijenjeni materijalni se status i kod procjene stavova o volontiranju u Hrvatskoj pokazuje kao manje dominantno obilježje od prethodno opisanih. Od 16 tvrdnji, statistički značajna razlika pojavljuje se samo kod četiri tvrdnje;
- kod članstva u udrugama u šest su tvrdnji pronađene statistički značajne razlike u stavovima između članova i sudionika koji nisu članovi udruga, što ukazuje na to da se članstvo u udrugama ne ističe kao utjecajno obilježje u procjeni stavova o volontiranju u Hrvatskoj. Taj se nalaz razlikuje od rezultata procjene općih stavova o volontiranju, gdje je članstvo u udrugama pokazivalo snažniju ulogu sa stavovima o volontiranju;
- analiza komentara sudionika (280 komentara: 14 posto sudionika dalo svoj komentar) pokazuje da sudionici iz Rijeke i Zagreba većinu razloga za slabo volontiranje pridaju okolnostima u društvu, dok sudionici iz Osijeka i Splita većinu razloga slabom volontiranju pridaju problemima volontiranja;
- za razliku od općih stavova o volontiranju, gdje su statistički značajne razlike ukazivale na dosljedno pozitivnije stavove o volontiranju sudionika istraživanja iz 2006. godine u odnosu na sudionike iz 2001. godine, kod stavova o volontiranju u Hrvatskoj pokazuje se da postoji kritičnost sudionika prema društvenim okolnostima i pristupu volonterstvu.

3. 4. Aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja

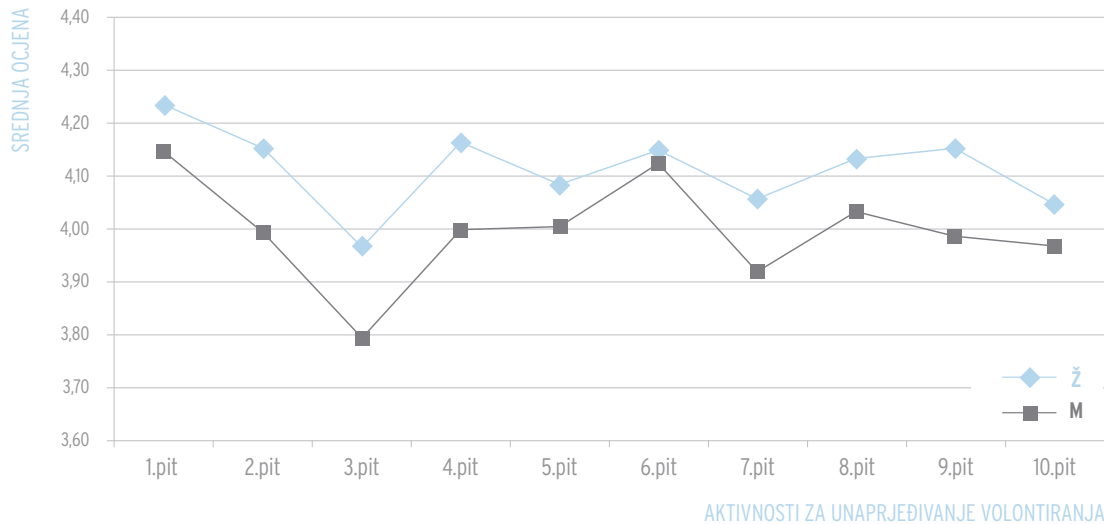
Treća skupina pitanja odnosila se na analizu mišljenja sudionika istraživanja o aktivnostima koje mogu utjecati na unaprjeđivanje volontiranja i motiviranje za volontiranje. Sudionicima je bilo predloženo deset aktivnosti za koje su ljestvicom od 1 do 5 trebali procijeniti mjeru u kojoj predložena aktivnost može utjecati na unaprjeđivanje volontiranja i motiviranje stanovništva za volontiranje. Ponuđene su sljedeće aktivnosti/čestice:

1. Davanje volonterima prednosti pri zapošljavanju motiviralo bi ljude za volontiranje.
2. Bolje informiranje o volontiranju (upoznavanje javnosti s pojmom i važnosti volontiranja) pridonijelo bi unaprjeđivanju volontiranja.
3. Osnivanje posebnih organizacija koje bi promicale volontiranje pridonijelo bi unaprjeđivanju volontiranja.
4. Propaganda u medijima (sustavne medijske kampanje) pozitivno bi utjecale na volontiranje.
5. Dobra ponuda volonterskih poslova pridonijela bi unaprjeđivanju volontiranja.
6. Pokrivanje troškova (prijeevoza, užine) motiviralo bi ljude na volontiranje.
7. Stručno osposobljavanje organizacija za prihvata i rad s volonterima unaprijedilo bi volontiranje.
8. Donošenje i provođenje poticajnih mjera za promicanje volonterskog rada na državnoj razini unaprijedilo bi volontiranje.
9. Uvođenje sadržaja o volontiranju i poticanje na volontiranje u školama unaprijedilo bi volontiranje.
10. Otvorenost gospodarstva i javnih službi za rad volontera pridonijela bi unaprjeđivanju volontiranja.

U jedanaestoj čestici sudionicima je bio ponuđen prostor za dodatne prijedloge. Kao i kod prethodne dvije skupine tvrdnji (stavovi o volontiranju i stavovi o volontiranju u Hrvatskoj), aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja analizirat će se prema obilježjima spola, dobi, radnog statusa, stručne spreme, samoprocijenjenog materijalnog statusa i članstva u udrugama. Posebno će se analizirati prijedlozi sudionika o aktivnostima za unaprjeđivanje volontiranja. Na kraju će se usporediti rezultati istraživanja iz 2001. godine s rezultatima iz 2006. godine.

3. 4. 1. Spol sudionika i aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja

Analiza povezanosti spola i procjene aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja nalazi statistički značajne razlike u devet od deset tvrdnji (*nije utvrđena razlika, samo za tvrdnju 6, Pokrivanje troškova (prijeevoza, užine) motiviralo bi ljude na volontiranje*). U svim ostalim predloženim aktivnostima žene daju statistički značajno višu ocjenu od muškaraca. Može se smatrati da viši rezultati ukazuju na veći interes i pozitivniji stav prema volontiranju koji se pokazao i kod analize stavova o volontiranju, što dodatnu upućuje na važnost obilježja spola kod poduzimanja mjera za unaprjeđenje volontiranja (grafikon 15).

Grafikon 15: Spol i aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja

3. 4. 2. Dob sudionika i aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja

Analiza rezultata pokazuje da je dob obilježje u kojem postoje brojne razlike u procjenama efikasnosti aktivnosti koje mogu unaprijediti volontiranje: za osam od deset tvrdnji pronađene su statistički značajne razlike, što pokazuju rezultati:

1. Davanje volonterima prednosti pri zapošljavanju motiviralo bi ljude za volontiranje.

- najmlađi sudionici daju najnižu ocjenu, koja je statistički značajno manja od ocjene skupine od 36 do 50 godina (među ostalima nisu utvrđene statistički značajne razlike).

2. Bolje informiranje o volontiranju (upoznavanje javnosti s pojmom i važnosti volontiranja) pridonijelo bi unaprjeđivanju volontiranja.

- najmlađi sudionici daju najnižu ocjenu, koja je značajno manja od ocjena u skupinama od 36 do 50 i više od 50 godina (za ostale razlike nije utvrđena statistička značajnost).

3. Osnivanje posebnih organizacija koje bi promovale volontiranje pridonijelo bi unaprjeđivanju volontiranja.

- nisu utvrđene statistički značajne razlike.

4. Propaganda u medijima (sustavne medijske kampanje) pozitivno bi utjecala na volontiranje.

- najmlađi sudionici daju marginalno značajno manju ocjenu od najstarije skupine (za ostale razlike nije utvrđena statistička značajnost).

5. Dobra ponuda volonterskih poslova doprinijela bi unaprjeđivanju volontiranja.

- nisu utvrđene statistički značajne razlike.

6. Pokrivanje troškova (prijeevoza, užine) motiviralo bi ljude na volontiranje.

- najmlađi sudionici daju najnižu ocjenu, koja je statistički značajno manja od ocjene svih ostalih skupina (među ostalima nisu utvrđene statistički značajne razlike).

7. Stručno osposobljavanje organizacija za prihvat i rad s volonterima unaprijedilo bi volontiranje.

- najmlađi sudionici daju najnižu ocjenu, koja je statistički značajno manja od ocjena u skupinama od 36 do 50 i više od 50 godina (među ostalima nisu utvrđene statistički značajne razlike).

8. Donošenje i provođenje poticajnih mjera za promicanje volonterskog rada na državnoj razini unaprijedilo bi volontiranje.

- najmlađi sudionici daju najnižu ocjenu, koja je statistički značajno manja od ocjene svih ostalih skupina, među kojima je također statistički značajna razlika (osim među skupinama od 36 do 50 i više od 50 godina, među kojima nisu utvrđene statistički značajne razlike).

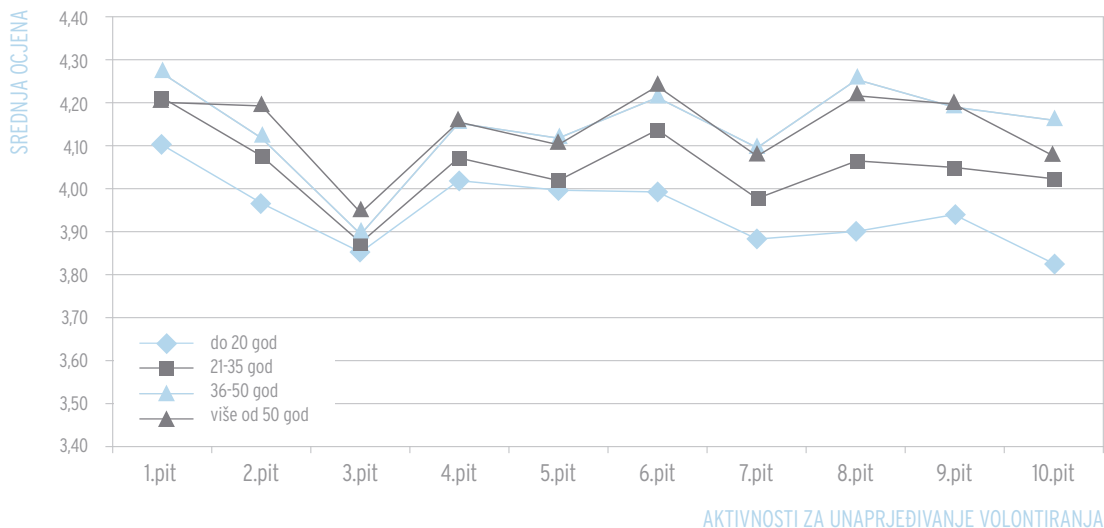
9. Uvođenje sadržaja o volontiranju i poticanje na volontiranje u školama unaprijedilo bi volontiranje.

- najmlađi sudionici daju najnižu ocjenu, koja je statistički značajno manja od ocjena u skupinama od 36 do 50 i više od 50 godina (za ostale razlike nije utvrđena statistička značajnost).

10. Otvorenost gospodarstva i javnih službi za rad volontera pridonijela bi unaprjeđivanju volontiranja.

- najmlađi sudionici daju najnižu ocjenu, koja je statistički značajno manja od ocjene svih ostalih skupina (među kojima nisu utvrđene statistički značajne razlike).

U svih osam od deset predloženih aktivnosti u kojima se nalaze statistički značajne razlike one se odnose na razlike u tvrdnjama najmlađe skupine sudionika (do 20 godina) čije su procjene niže od procjena ostalih dobnih skupina, s napomenom da se statistički značajna razlika u ocjeni odnosi na sve ili samo neke skupine sudionika. Takvi rezultati mogu ukazivati na pesimističnije stavove prema poimanju mogućnosti unaprjeđivanja volontiranja kod mladih sudionika, pa je u promociji volontiranja očito potrebno posebnu pozornost posvetiti mladim sudionicima. Budući da su upravo stavovi mlade populacije posebno relevantni u promišljanju problema volonterstva uopće, bit će potrebna dodatna istraživanja i analize usmjerene ponajprije mlađoj populaciji. Grafički prikaz odnosa dobi sudionika i procjene aktivnosti za unaprjeđenje volontiranja prikazan je grafikonom 16.

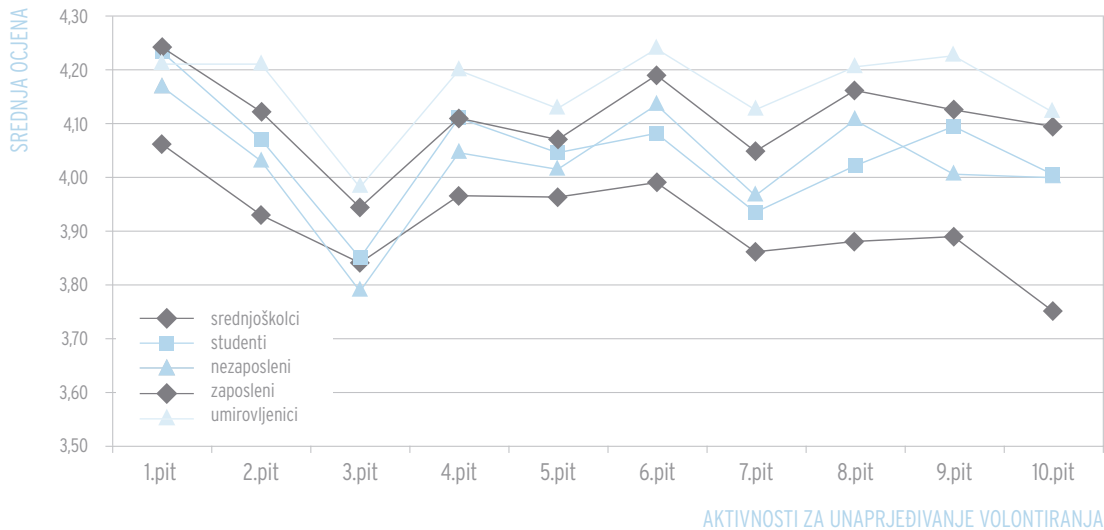
Grafikon 16: Dob i aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja

3. 4. 3. Radni status sudionika i aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja

Analiza odnosa radnog statusa sudionika i procjene uspješnosti aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja pokazuje da je kod procjene svake aktivnosti pronađena statistički značajna razlika:

1. *Davanje volonterima prednosti pri zapošljavanju motiviralo bi ljude za volontiranje.*
 - srednjoškolci daju statistički značajno nižu ocjenu od svih ostalih (među ostalima nisu utvrđene statistički značajne razlike).
2. *Bolje informiranje o volontiranju (upoznavanje javnosti s pojmom i važnosti volontiranja) pridonijelo bi unaprjeđivanju volontiranja.*
 - umirovljenici daju statistički značajno najvišu, a srednjoškolci statistički značajno najnižu ocjenu.
3. *Osnivanje posebnih organizacija koje bi promicale volontiranje pridonijelo bi unaprjeđivanju volontiranja.*
 - nezaposleni daju statistički značajno nižu ocjenu od umirovljenika.
4. *Propaganda u medijima (sustavne medijske kampanje) pozitivno bi utjecale na volontiranje.*
 - umirovljenici daju statistički značajno najvišu, a srednjoškolci statistički značajno najnižu ocjenu.
5. *Dobra ponuda volonterskih poslova pridonijela bi unaprjeđivanju volontiranja.*
 - umirovljenici daju statistički značajno najvišu, a srednjoškolci statistički značajno najnižu ocjenu.
6. *Pokrivanje troškova (prijevoza, užine) motiviralo bi ljude na volontiranje.*
 - umirovljenici daju statistički značajno najvišu, a srednjoškolci statistički značajno najnižu ocjenu.
7. *Stručno osposobljavanje organizacija za prihvata i rad s volonterima unaprijedilo bi volontiranje.*
 - umirovljenici daju statistički značajno najvišu, a srednjoškolci statistički značajno najnižu ocjenu.
8. *Donošenje i provođenje poticajnih mjera za promicanje volonterskog rada na državnoj razini unaprijedilo bi volontiranje.*
 - umirovljenici daju statistički značajno najvišu, a srednjoškolci statistički značajno najnižu ocjenu.
9. *Uvođenje sadržaja o volontiranju i poticanje na volontiranje u školama unaprijedilo bi volontiranje.*
 - umirovljenici daju statistički značajno najvišu, a srednjoškolci statistički značajno najnižu ocjenu.
10. *Otvorenost gospodarstva i javnih službi za rad volontera pridonijela bi unaprjeđivanju volontiranja.*
 - umirovljenici daju statistički značajno najvišu, a srednjoškolci statistički značajno najnižu ocjenu.

Posebno je zanimljivo analizirati procjene srednjoškolaca i umirovljenika: pokazuje se, dakle, da su u osam od deset predloženih aktivnosti procjene umirovljenika statistički značajno najviše, a srednjoškolaca najniže, što bi u skladu s interpretacijom prethodnih rezultata ukazivalo na pozitivniji odnos prema volontiranju - pa tako i predloženih aktivnosti za njegovo usavršavanje - umirovljenika kao starijeg dijela populacije. Taj se nalaz nadopunjuje na prethodni (analiza dobi), i u tom su kontekstu rezultati statističke analize dosljedni. Oni, na žalost, ukazuju na posebnu važnost pristupa srednjoškolcima (mlađoj populaciji) u osmišljavanju aktivnosti koje bi pridonijele promociji volontiranja, budući da niže procjene kod srednjoškolaca (mlađe dobi) mogu ukazivati na probleme motivacije za volontiranje upravo te, iznimno važne skupine stanovništva. Niske procjene mjera za unaprjeđenje volontiranja kod srednjoškolaca (grafikon 17) u skladu su i s prethodnim nalazima (stavovi o volontiranju, stavovi o volontiranju u Hrvatskoj) koji su se također isticali niskim procjenama srednjoškolaca.

Grafikon 17: Radni status i aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja

3. 4. 4. Stručna sprema sudionika i aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja

Analiza rezultata odnosa stručne sprema sudionika i aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja pokazuje da se u devet od deset tvrdnji pokazuju statistički značajne razlike. Nalaze se sljedeće značajnosti razlika između sudionika različite stručne spreme:

1. Davanje volonterima prednosti pri zapošljavanju motiviralo bi ljude za volontiranje.

- sudionici s niskom stručnom spremom daju marginalno statistički značajno nižu ocjenu od sudionika s visokom stručnom spremom (između srednje i visoke nisu utvrđene statistički značajne razlike).

2. Bolje informiranje o volontiranju (upoznavanje javnosti s pojmom i važnosti volontiranja) pridonijelo bi unaprjeđivanju volontiranja.

- sudionici s visokom stručnom spremom daju statistički značajno višu ocjenu od sudionika s niskom i srednjom stručnom spremom (između niske i srednje nisu utvrđene statistički značajne razlike).

3. Osnivanje posebnih organizacija koje bi promicale volontiranje pridonijelo bi unaprjeđivanju volontiranja.

- nema statistički značajnih razlika.

4. Propaganda u medijima (sustavne medijske kampanje) pozitivno bi utjecale na volontiranje.

- sudionici s visokom stručnom spremom daju statistički značajno višu ocjenu od sudionika s niskom i srednjom stručnom spremom (između niske i srednje nisu utvrđene statistički značajne razlike).

5. Dobra ponuda volonterskih poslova pridonijela bi unaprjeđivanju volontiranja.

- sudionici s niskom stručnom spremom daju statistički značajno nižu ocjenu od sudionika s srednjom i visokom stručnom spremom (između srednje i visoke nisu utvrđene statistički značajne razlike).

6. Pokrivanje troškova (prijevoza, užine) motiviralo bi ljude na volontiranje.

- sudionici s niskom i srednjom stručnom spremom daju statistički značajno nižu ocjenu od sudionika s visokom stručnom spremom (između niske i srednje nisu utvrđene statistički značajne razlike).

7. *Stručno osposobljavanje organizacija za prihvat i rad s volonterima unaprijedilo bi volontiranje.*

- sve su razlike statistički značajne.

8. *Donošenje i provođenje poticajnih mjera za promicanje volonterskog rada na državnoj razini unaprijedilo bi volontiranje.*

- sve su razlike statistički značajne.

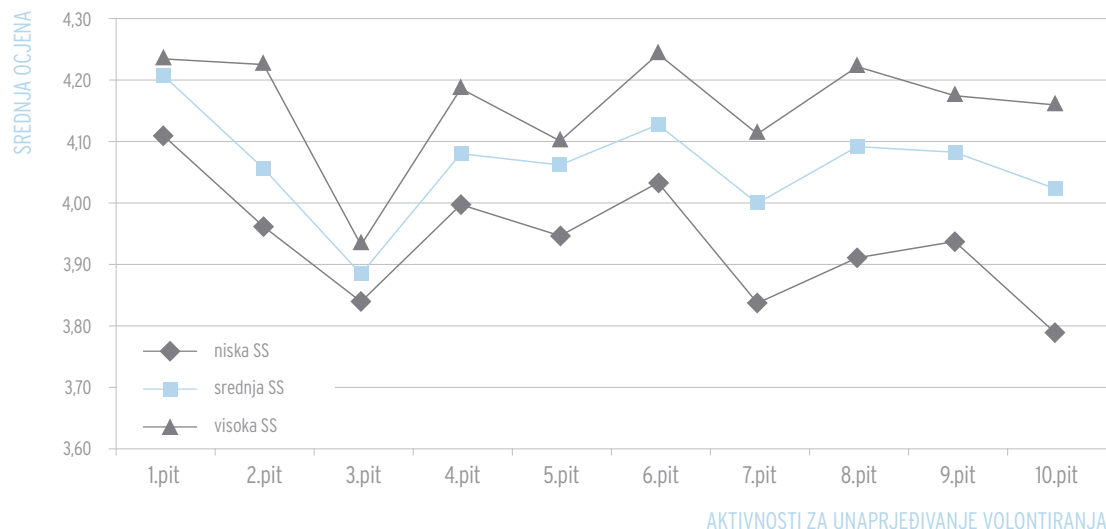
9. *Uvođenje sadržaja o volontiranju i poticanje na volontiranje u školama unaprijedilo bi volontiranje.*

- sudionici s niskom stručnom spremom daju statistički značajno nižu ocjenu od sudionika sa srednjom i visokom stručnom spremom (između srednje i visoke nisu utvrđene statistički značajne razlike).

10. *Otvorenost gospodarstva i javnih službi za rad volontera pridonijela bi unaprjeđivanju volontiranja.*

- sve su razlike statistički značajne.

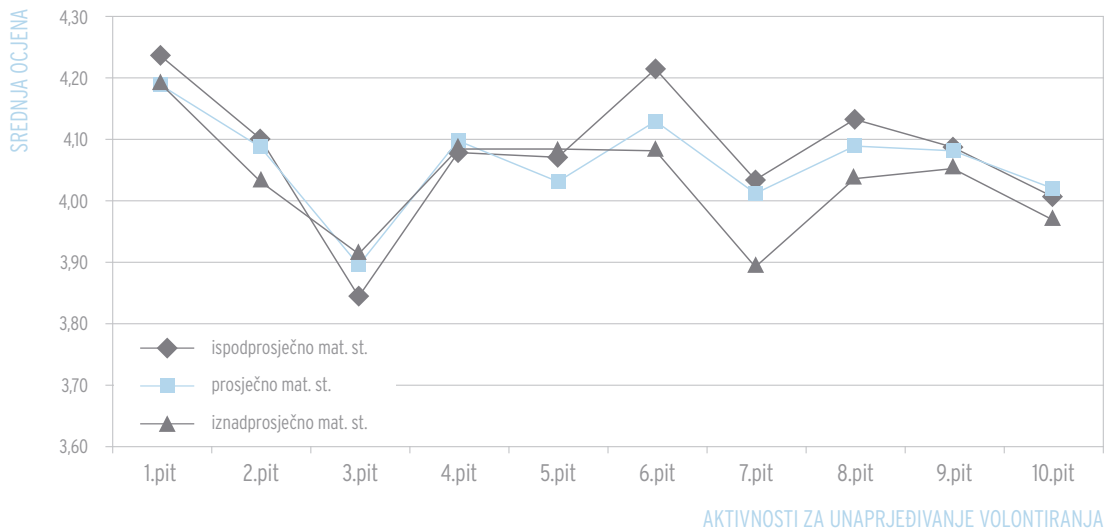
Kod tog se obilježja primjećuju dva trenda: sudionici s visokom stručnom spremom daju više procjene, a sudionici s nižom stručnom spremom niže procjenjuju utjecaj predloženih aktivnosti na unaprjeđenje volontiranja (grafikon 18). I taj pokazatelj potvrđuje prethodne indikatore o utjecaju razine obrazovanja na formiranje (pozitivnih) stavova o volontiranju.

Grafikon 18: Stupanj obrazovanja i aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja

3. 4. 5. Materijalni status sudionika i aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja

Kod tog je obilježja jedina statistička značajnost postignuta kod tvrdnje *Stručno osposobljavanje organizacija za prihvat i rad s volonterima unaprijedilo bi volontiranje*, gdje sudionici samoprocijenjenog ispodprosječnog materijalnog statusa daju statistički značajno višu ocjenu od sudionika samoprocijenjenog iznadprosječnog materijalnog statusa (grafikon 19). Taj rezultat dosljedno potvrđuje dosadašnje analize u kojima se pokazuje da je samoprocijenjeni materijalni status obilježje koje je vrlo slabo povezano s formiranjem uvjerenja o volontiranju.

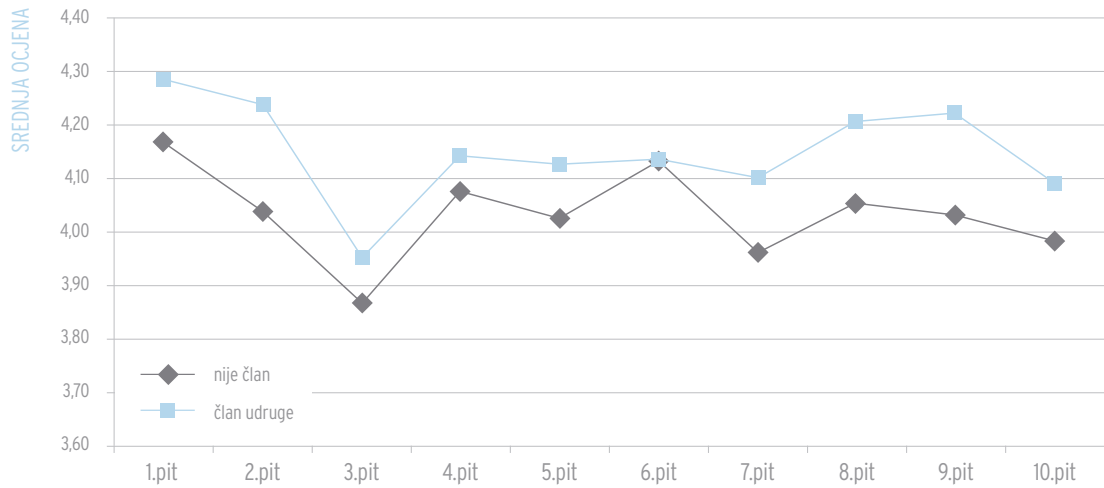
Grafikon 19: Materijalni status i aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja

3. 4. 6. Članstvo u udrugama i aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja

Od deset ponuđenih tvrdnji, statistički značajne razlike pronađene su u njih sedam:

1. *Davanje volonterima prednosti pri zapošljavanju motiviralo bi ljude za volontiranje.*
2. *Bolje informiranje o volontiranju (upoznavanje javnosti s pojmom i važnosti volontiranja) pridonijelo bi unaprjeđivanju volontiranja.*
5. *Dobra ponuda volonterskih poslova pridonijela bi unaprjeđivanju volontiranja.*
7. *Stručno osposobljavanje organizacija za prihvat i rad s volonterima unaprijedilo bi volontiranje.*
8. *Donošenje i provođenje poticajnih mjera za promicanje volonterskog rada na državnoj razini unaprijedilo bi volontiranje.*
9. *Uvođenje sadržaja o volontiranju i poticanje na volontiranje u školama unaprijedilo bi volontiranje.*
10. *Otvorenost gospodarstva i javnih službi za rad volontera pridonijela bi unaprjeđivanju volontiranja.*

U svim pitanjima u kojima je postignuta statistička značajnost, članovi udruga daju više ocjene (grafikon 20). Statistički značajno više ocjene članova udruga ukazuju na to da se može očekivati da će (ponuđene) mjere za unaprjeđenje volontiranja imati većeg utjecaja na članove udruga.

AKTIVNOSTI ZA UNAPRJEĐIVANJE VOLONTIRANJA

Grafikon 20: Članstvo u udrugama i aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja

3. 4. 8. Aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja: komentari sudionika

U jedanaestoj čestici sudionici su mogli predložiti druge aktivnosti za koje smatraju da bi mogle pridonijeti unaprjeđenju volontiranja, a koje nisu spomenute u prethodnim tvrdnjama.

Ukupno je analizirano 154 komentara, što znači da je 7,7 posto sudionika predložilo dodatne mjere za unaprjeđenje volontiranja¹⁸. Komentari su podijeljeni u skupine komentara sličnog sadržaja¹⁹. Tablica 9 prikazuje skupine i podskupine komentara o mjerama za unaprjeđivanje volontiranja, frekvencije odgovora i postotke za svaki centar. Postoci komentara u pojedinim skupinama računaju se s obzirom na broj sudionika koji su dali komentar (a ne s obzirom na ukupni broj sudionika).

¹⁸ U usporedbi s brojem komentara o razlozima zbog kojih se u Hrvatskoj slabije volontira (14 posto), ovdje nalazimo na skoro polovicu manje komentara (7,7 posto).

¹⁹ U istraživanju iz 2001. godine bilo je analizirano 150 komentara (deset posto sudionika), što znači da je veći postotak sudionika dao svoj komentar o razlozima zbog kojih se u Hrvatskoj malo volontira, iako je i 2001. godine na to pitanje bilo zabilježeno manje komentara nego na prethodno otvoreno pitanje. I u tom su istraživanju komentari bili razvrstani po istim skupinama i podskupinama kao i u prethodnom, radi mogućnosti usporedbe. Kao i u prethodnom istraživanju, komentari ponekad uključuju više aspekata - mogli bi se svrstati u više skupina - ali se nastojalo komentar pridružiti skupini kojoj u većoj mjeri pripada, što, naravno, uključuje i određenu mjeru subjektivnosti. U konačnici, svaki je komentar uvijek pridružen samo jednoj podskupini.

Tablica 9: Skupine komentara o mjerama za unaprjeđivanje volontiranja

SKUPINE KOMENTARA	PODSKUPINE KOMENTARA	OSIJEK N=48 (9,6% od ukupnog uzorka)		RIJEKA N=51 (10,2% od ukupnog uzorka)		SPLIT N=28 (5,6% od ukupnog uzorka)		ZAGREB N=27 (5,4% od ukupnog uzorka)	
		N	%	N	%	N	%	N	%
MJERE ZA UNAPRJEĐENJE VOLONTIRANJA U OKRUŽENJU	Razvijati sustav vrijednosti za opće dobro	5	10,42	2	3,84	1	3,57	-	-
	Poticati volontiranje kroz sustav odgoja i obrazovanja	5	10,42	6	11,54	5	17,86	2	7,41
	Osnažiti potporu države volontiranju	1	2,08	3	5,77	2	7,14	-	-
	Dati volonterima bolju perspektivu pri zapošljavanju	1	2,08	1	1,92	1	3,57	3	11,11
	UKUPNO	12	25,00	12	23,1	9	32,14	5	18,52
MJERE ZA UNAPRJEĐENJE VOLONTERSKIH AKTIVNOSTI	Uvesti dobre programe volontiranja (s naglaskom na obuku i/ili druženje)	9	18,75	7	13,46	4	14,29	6	22,22
	Unaprijediti informiranje o volontiranju	3	6,25	3	5,77	3	10,71	2	7,41
	Financijski poticati volontiranje	3	6,25	5	9,61	1	3,57	-	-

	Uvesti preporuke, priznanja i pohvale volonterima	5	10,42	4	7,69	1	3,57	1	3,70
	Sustavno promicati volonterski rad	2	4,17	6	11,54	3	10,71	5	18,52
	Unaprijediti rad udruga u promociji volontiranja	3	6,25	7	13,46	1	3,57	-	-
	UKUPNO	25	52,08	32	61,53	13	46,43	14	51,85
OSTALO	Ostalo (razne mjere)	7	14,58	4	7,69	4	14,29	7	25,93
	Aktivnosti navedene u istraživanju	3	6,25	2	3,84	2	7,14	-	-
	Ništa, ne znam	1	2,08	2	3,84	-	-	1	3,70
	UKUPNO	11	22,92	8	15,38	6	21,43	8	29,63

Komentari su razvrstani u tri skupine: komentari koji se odnose na *Mjere za unaprjeđenje volontiranja u okruženju*, *Mjere za unaprjeđenje volonterskih aktivnosti* i *Ostalo*. Većina sudionika iz svakog centra predložila je veći broj komentara koji se odnose na mjere za unaprjeđenje volonterskih aktivnosti.

U skupini *Mjere za unaprjeđenje volontiranja* u okruženju diferencirane su četiri podskupine komentara (*Razvijati sustav vrijednosti za opće dobro*, *Poticati volontiranje kroz sustav odgoja i obrazovanja*, *Osnažiti potporu države volontiranju*, *Dati volonterima bolju perspektivu pri zapošljavanju*)²⁰. Najviše prijedloga u toj skupini daju sudionici iz Splita (32,14 posto), a najmanje iz Zagreba (18,52 posto). Evo nekoliko prijedloga ²¹:

"Možda jedna ideja da ljudi koji se bave volontiranjem budu oslobođeni od plaćanja poreza." (Split)

"Prednost pri zapošljavanju je po mom mišljenju najpoticajnije mjera za poticanje volontiranja." (Split)

"Potrebno je učiti djecu SVOJIM UZOROM već od vrtića, a zatim konkretnim primjerom i radom nadalje i u osnovnoj školi, da to prožive." (Rijeka, r. 1965., zaposlena, VSS, članica udruge)

U skupini *Mjere za unaprjeđivanje volonterskih aktivnosti* diferencirano je šest podskupina u koje su se svrstali prijedlozi sudionika: *Uvesti dobre programe volontiranja (s naglaskom na obuku i/ili druženje)*, *Unaprijediti informiranje o volontiranju*, *Financijski poticati volontiranje*, *Uvesti preporuke, priznanja i pohvale volonterima*, *Sustavno promicati volonterski rad i Unaprijediti rad udruga u promociji volontiranja*. Najviše komentara u ovoj skupini dali su sudionici iz Rijeke (61,53 posto).

"Kvalitetnim akcijama prema nekakvoj ugroženoj skupini ljudi; ali da to bude uredno i pošteno organizirano onda bi to ljudi prepoznali i onda bi volontirali." (Rijeka, r. 1981., zaposlen, VŠS, nije član udruge)

"Mediji - mediji (kroz promišljene priloge i primjere objasniti mladima da je to cool, a odraslima da je to prilika za druženje, koristan rad itd.)" (Zagreb, r. 1970., zaposlen, SSS, nije član udruge)

"Promocija od strane medijski eksponiranih pojedinaca." (Zagreb, r. 1980, zaposlen, VŠS, nije član udruge)

"Osobni kontakt među ljudima koji već jesu volonteri sa onima koji su potencijalni volonteri; izravno povezivanje u konkretne akcije". (Osijek, r. 1981., nezaposlen, VSS, član udruge)

Skupina *Ostalo* također je imala svoje podskupine: *Ostalo (razne mjere)* - koje se nisu mogle svrstati u prethodne skupine, *Aktivnosti navedene u istraživanju* - kada sudionici navode da je "sve već navedeno" i *Ništa, ne znam* (nekoliko sudionika koji daju takav komentar). Navodimo dva prijedloga:

"Mislim da treba namamiti volontere kao ovi što organiziraju olimpijske igre, za to se prijavi krdo volontera da bi mogli besplatno gledati ovaj hepening." (Zagreb, r. 1977., nezaposlen, VŠS, nije član udruge)

"Primjerom javnih osoba npr. gradonačelnik ode iskopati septičku jamu bolesnim građanima." (Osijek, r. 1961., zaposlena, VŠS, nije član udruge)

²⁰ U istraživanju iz 2001. godine u toj se skupini nalazila i podskupina Motivirati nezaposlene za volontiranje za koju 2006. godine nije pronađen nijedan komentar.

²¹ Svi odabrani komentari u publikaciji navedeni su bez cenzure, uključujući i neprimjerene riječi, ako se pojavljuju.

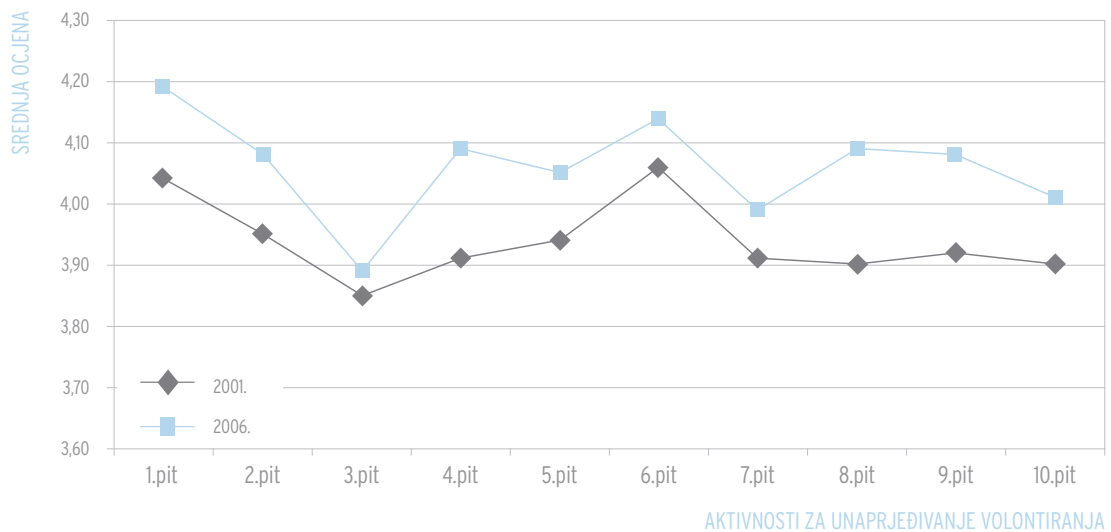
Izdvajamo i pesimistični komentar mlađeg sudionika:

*“Nemoguća misija!!! Mentalni sklop Hrvata nikada neće biti moguće promijeniti, Svaka čast iznimkama.”
(Rijeka, r. 1985., student, SSS, nije član udruge)*

Uspoređujući sadržaj prijedloga koje su dali sudionici sa sadržajem mjera predloženih u upitniku, može se zapaziti da su sudionici uglavnom podržali ponuđene mjere. Teško je, naime, izdvojiti konkretnu, novu skupinu aktivnosti koje su predložili sudionici istraživanja. Njihovi prijedlozi mogu se interpretirati kao potpora i (vrijedna) konkretizacija predloženih aktivnosti.

3. 4. 8. Aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja: usporedba 2001. i 2006. godine

Analiza usporedbe rezultata istraživanja provedenog 2001. godine (sudionici iz Primorsko-goranske županije) s cjelovitim uzorkom (istraživanje iz 2006. godine) pokazuje statistički značajno različite stavove u devet od deset ponuđenih aktivnosti. Jedina aktivnost za koju nije pronađena statistički značajna razlika je treća tvrdnja (*Osnivanje posebnih organizacija koje bi promicale volontiranje pridonijelo bi unaprjeđivanju volontiranja*)²², koja je, valja istaknuti, aktivnost koju sudionici iz 2001. i iz 2006. godine procjenjuju kao najmanje utjecajnom mjerom koja može pridonijeti unaprjeđenju volontiranja. Sve ostale predložene aktivnosti sudionici su procijenili statistički značajno višom ocjenom, što može ukazivati na optimističniji stav prema vrijednosti i promociji volonterstva sudionika iz 2006. godine (grafikon 21).

Grafikon 21: Aktivnosti za unaprjeđenje volontiranja: usporedba 2001. i 2006. godine (srednje vrijednosti ocjena po tvrdnjama)

²² Iako je prethodno napomenuto da se u pokušaju interpretacije dobivenih rezultata nećemo baviti pretpostavkama koje ne možemo provjeriti, već ih valja ostaviti novim istraživanjima i analizama, čini se da se ipak valja zaustaviti nad takvom (dosljedno niskom!) percepcijom aktivnosti koja se odnosi na osnivanje posebnih organizacija koje bi promicale volontiranje. Taj bi rezultat posebno mogao/trebao biti indikativan za organizacije koje se bave unaprjeđenjem volontiranja (neke već deset godina - vidjeti publikaciju Volonterskog centra Zagreb) i izazov za njihov budući rad.

3. 4. 9. Aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja: zaključak

Analiza procjene učinkovitosti predloženih aktivnosti koje mogu utjecati na unaprjeđenje volontiranja promatrana s obzirom na različita obilježja sudionika (spol, dob...) ukazuje na razlike u stavovima sudionika različitih kategorija koje se mogu prikazati ovako:

- sudionici visoko procjenjuju sve predložene aktivnosti;
- promatrane s obzirom na spol, statistički značajne razlike pokazuju se u devet od deset tvrdnji, pri čemu žene uvijek daju značajno višu ocjenu od muškaraca. Može se smatrati da viši rezultati ukazuju na veći interes žena i njihov pozitivniji stav prema volontiranju koji se pokazao i kod analize stavova o volontiranju;
- promatrajući dob sudionika, pokazuje se da su za osam od deset tvrdnji pronađene statistički značajne razlike, pri čemu se statistički značajne razlike uvijek nalaze u tvrdnjama najmlađe skupine sudionika (do 20 godina) čije su procjene niže od procjena ostalih (svih ili samo nekih) dobnih skupina. Takvi rezultati mogu ukazivati na pesimističnije stavove mladih prema poimanju mogućnosti unaprjeđivanja volontiranja;
- analiza odnosa radnog statusa sudionika i procjene uspješnosti aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja pokazuje statistički značajne razlike u osam od deset predloženih aktivnosti pri čemu su procjene umirovljenika statistički značajno najviše, a srednjoškolaca najniže, što dosljedno ukazuje na pesimističnije stavove (mlađe) populacije srednjoškolaca;
- analiza odnosa sudionika različite stručne spreme prema procjeni uspješnosti aktivnosti za unaprjeđenje volontiranja pokazuje statistički značajne razlike u devet od deset tvrdnji, pri čemu sudionici s visokom stručnom spremom daju više procjene, a sudionici s nižom stručnom spremom niže procjenjuju utjecaj predloženih aktivnosti na unaprjeđenje volontiranja. I taj pokazatelj potvrđuje prethodne razine obrazovanja s formiranjem (pozitivnih) stavova o volontiranju²³;
- analizirajući korelacije članstva u udrugama s procjenom učinkovitosti predloženih mjera, statistički značajne razlike pronađene su u sedam od deset aktivnosti, pri čemu članovi udruga uvijek daju više ocjene;
- dodatni prijedlozi koje su formulirali sudionici svrstani su u skupine Mjere za unaprjeđenje volontiranja u okruženju, Mjere za unaprjeđenje volonterskih aktivnosti i Ostalo. Uspoređujući sadržaj prijedloga koje su dali sudionici sa sadržajem mjera predloženih u upitniku, može se zapaziti da su sudionici uglavnom podržali ponuđene mjere;
- kod usporedbe rezultata iz 2001. i 2006. godine statistički značajne razlike pokazuju se u devet od deset ponuđenih aktivnosti, pri čemu sudionici iz 2006. godine uvijek daju statistički značajno višu ocjenu. To može ukazivati na optimističniji stav prema vrijednosti i promociji volonterstva sudionika iz 2006. godine.

²³ Iako je nemoguće usporediti dva sasvim različita istraživanja, moglo bi se reći da su neki rezultati ovog istraživanja, ne samo u ovom dijelu, već i u prethodno opisanim segmentima, u suglasju s istraživanjem komparativne studije vrednota (vidjeti: Balaban, J. (prir.). (2005). *U potrazi za identitetom*. Komparativna studija vrednota: Hrvatska i Europa. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga), iznimno vrijednog i važnog istraživanja. Autori također ističu konzistentnost višeg obrazovanja kao "profila angažiranih u dobrovoljnom sektoru", kao što ističu da je "inkorporacija vrijednosti dobrovoljnog zauzimanja za rješavanje društvenih problema u školskom sustavu" (potcrtala J. L.). Ključna za buduću profilaciju dobrovoljnog sektora i izgradnju modernoga društva (Balaban, J., str. 39). Radovi u kojima se referira na utjecaj školskog sustava na inkorporaciju spomenutih vrijednosti su, primjerice, Ledić, J. (1995 i 1996), Davidkov, T., Hegyesie, G., Ledić, J., Randma, T., Behr, G., Kessler, D., Sulek, M., Payton, R. (2000).

3. 5. Volonterske aktivnosti sudionika

Treća skupina pitanja odnosila se na analizu volonterskih aktivnosti sudionika, pokušavajući sagledati više aspekata volonterskog iskustva. U prvom pitanju koje se odnosilo na to područje od sudionika se tražilo da označe aktivnosti koje su obavljali u 2005. godini, te da pobliže odrede o kakvoj se aktivnosti radilo. Na taj način, koristeći indirektan pristup i uz zahtjev da se aktivnost pobliže odredi, željela se osigurati pouzdanost odgovora. Sudionici koji nisu odgovorili na to pitanje (vidjeti Upitnik) tretirani su kao oni koji nisu sudjelovali u volonterskim aktivnostima.

Tablica 10: Sudjelovanje u volonterskim aktivnostima i spol sudionika

Spol	nisu volontirali		volontirali		UKUPNO
	N	udio	N	udio	
M	466	44,5%	417	44,6%	883
-	581	55,5%	519	55,4%	1100
UKUPNO	1047	100,0%	936	100,0%	1983

Statistička analiza pokazuje da nema nikakve razlike u udjelima muškaraca i žena s obzirom na volonterski status ($\chi^2=0,003$, $p=0,984$).

Tablica 11: Sudjelovanje u volonterskim aktivnostima i dob sudionika

dob	nisu volontirali		volontirali		UKUPNO
	N	udio	N	udio	
do 20 god	264	25,2%	216	23,1%	480
21-35 god	387	37,0%	390	41,7%	777
36-50 god	182	17,4%	162	17,3%	344
više od 50 god	214	20,4%	168	17,9%	382
UKUPNO	1047	100,0%	936	100,0%	1983

Statistička analiza pokazuje da nisu utvrđene statistički značajne razlike u udjelima pojedinih dobnih skupina s obzirom na volonterski status ($\chi^2=5,31$, $p=0,150$).

Tablica 12: Sudjelovanje u volonterskim aktivnostima sudionika i radni status sudionika

Radni status	nisu volontirali		volontirali		UKUPNO
	N	udio	N	udio	
srednjoškolci	186	17,8%	140	15,0%	326
studenti	178	17,0%	194	20,7%	372
nezaposleni	174	16,6%	165	17,6%	339
zaposleni	337	32,2%	317	33,9%	654
umirovljenici	171	16,3%	119	12,7%	290
UKUPNO	1046	100,0%	935	100,0%	1981

Statistička analiza pokazuje da postoji statistički značajna razlika u udjelima kategorija sudionika s različitim radnim statusom s obzirom na volonterski status ($\chi^2=11,17$, $p=0,025$). U skupini koja ne volontira značajno je veći udio umirovljenika i značajno manji udio studenata u odnosu na skupinu koja volontira.

Tablica 13: Sudjelovanje u volonterskim aktivnostima i stručna sprema sudionika

stručna sprema	nisu volontirali		volontirali		UKUPNO
	N	udio	N	udio	
niska	240	22,9%	179	19,1%	240
srednja	572	54,6%	467	49,9%	572
visoka	235	22,4%	289	30,9%	235
UKUPNO	1047	100,0%	935	100,0%	1047

Statistička analiza pokazuje da postoji statistički značajna razlika u udjelima kategorija sudionika s različitim radnim statusom s obzirom na volonterski status ($\chi^2=11,17$, $p=0,025$). U skupini koja ne volontira značajno je veći udio sudionika srednje stručne spreme i značajno manji udio sudionika s visokom stručnom spremom u odnosu na skupinu koja volontira.

Tablica 14: Sudjelovanje u volonterskim aktivnostima i materijalni status sudionika

materijalni status	nisu volontirali		volontirali		UKUPNO
	N	udio	N	udio	
ispodprosječni	684	65,8%	567	61,2%	1251
prosječni	149	14,3%	159	17,2%	308
iznadprosječni	206	19,8%	201	21,7%	407
UKUPNO	1039	100,0%	927	100,0%	1966

Statistička analiza pokazuje da postoji marginalno značajna razlika u udjelima kategorija sudionika s različitim samoprocijenjenim materijalnim statusom s obzirom na volonterski status ($\chi^2=4,96$, $p=0,083$). U skupini koja ne volontira nešto je veći udio sudionika sa samoprocijenjenim ispodprosječnim materijalnim statusom i manji udio sudionika sa samoprocijenjenim iznadprosječnim materijalnim statusom u odnosu na skupinu koja volontira.

Kao što se moglo i očekivati, rezultati pokazuju značajne razlike u volonterskim aktivnosti obzirom na članstvo u udrugama ($\chi^2=278,15$, $p<0,001$), što se prikazuje rezultatima iz tablice 15.

Tablica 15: Volontiranje i članstvo u udrugama

Članstvo u udrugama	nije član udruge		član udruge		UKUPNO
	N	udio	N	udio	
nisu volontirali	945	91,7%	86	8,3%	1031
volontirali	553	59,7%	374	40,3%	927
UKUPNO	1498	76,5%	460	23,5%	1958

Iz gornje je tablice vidljivo da se kod onih koji tijekom 2005. nisu volontirali samo u 8,3 posto slučajeva radi o članovima udruga, a u 91,7 posto slučajeva o nečlanovima. Od onih koji su volontirali tijekom 2005. godine 40,3 posto ih je članova udruga.

Tablica 16 također pokazuje povezanost volontiranja i članstva u udrugama. Iz nje čitamo da je od svih članova udruga (u uzorku) 81,3 posto tijekom 2005. volontiralo, dok ih samo 18,7 posto nije volontiralo. Kod nečlanova udruga odnosi su značajno drukčiji (63,1 posto ne volontira, 36,9 posto volontira).

Tablica 16: Članstva u udrugama i volontiranje

	nisu volontirali		volontirali		UKUPNO
	N	udio	N	udio	
nije član udruge	945	63,1%	553	36,9%	1498
član udruge	86	18,7%	374	81,3%	460
UKUPNO	1031	52,7%	927	47,3%	1958

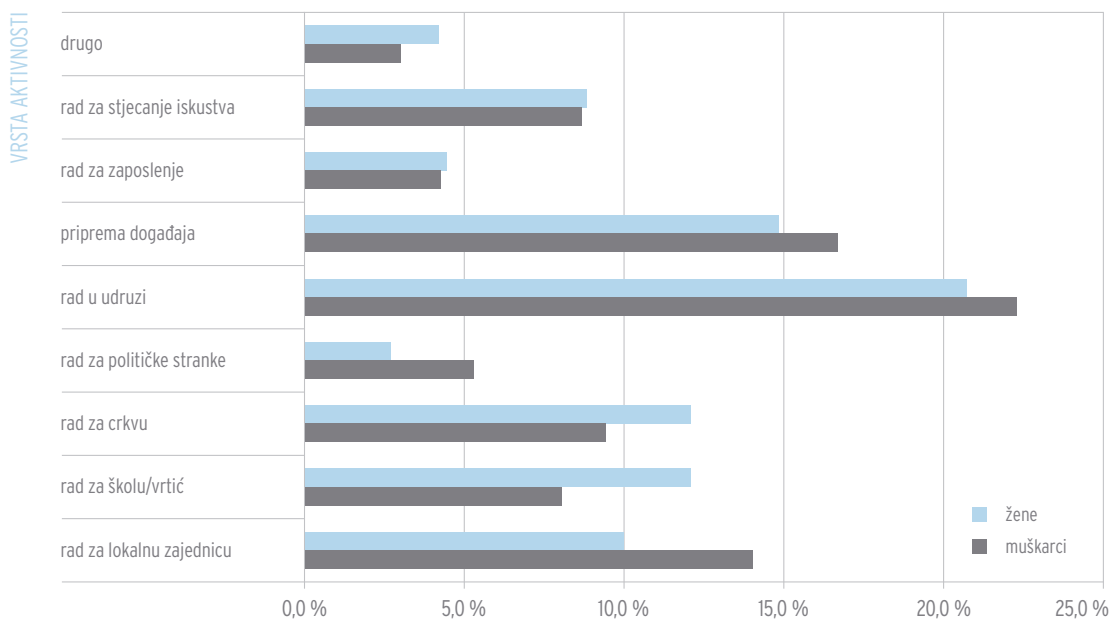
Iz prikazanih rezultata zaključujemo da s obzirom na volonterski status nema statistički značajne razlike u udjelima muškaraca i žena, kao niti u udjelima pojedinih dobnih skupina. Značajno više umirovljenika i manje studenata nalazi se u odnosu na skupinu koja volontira. U skupini koja ne volontira također je značajno veći udio osoba sa srednjom stručnom spremom i manji udio sudionika sa visokom stručnom spremom. U skupini koja ne volontira nešto je veći udio samoprocijenjenog ispodprosječnog materijalnog statusa i manji udio samoprocijenjenog iznadprosječnog materijalnog statusa u odnosu na skupinu koja volontira. Indikativna je razlika u volontiranju i članstvu u udrugama: kod onih koji tijekom 2005. nisu volontirali, samo se u 8,3 posto slučajeva radi o članovima udruga, a u 91,7 posto slučajeva o nečlanovima. Od svih članova udruga (u uzorku), 81,3 posto je tijekom 2005. volontiralo, dok ih samo 18,7 posto nije volontiralo. Kod nečlanova udruga odnosi su značajno drukčiji (63,1 posto ne volontira, 36,9 posto volontira).

3. 5. 1. Vrste volonterskih aktivnosti

Kao što je već napomenuto, sudionici su trebali odrediti svoje sudjelovanje u ponuđenim volonterskim aktivnostima. Mogli su označiti i više ponuđenih aktivnosti koje su bile:

- dobrovoljni rad za lokalnu zajednicu
- dobrovoljni rad za školu i/ili vrtić
- pomoć u radu crkve
- rad bez naknade za političku stranku
- sudjelovanje u aktivnostima udruge
- sudjelovanje u pripremi nekog događaja (bez naknade ili sa simboličnom naknadom)
- rad bez naknade u cilju dobivanja zaposlenja
- rad radi stjecanja iskustva (bez naknade ili sa simboličnom naknadom)
- nešto drugo

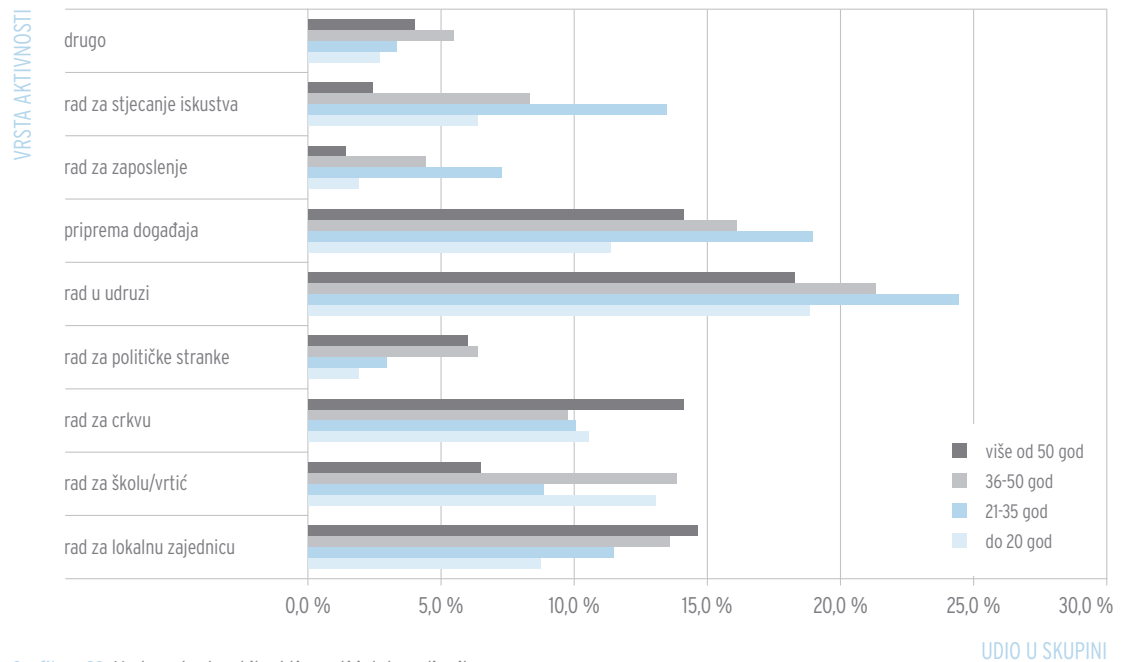
Analiza vrste volonterskih aktivnosti i spola sudionika (grafikon 22) pokazuje da su muškarci u statistički značajno većem udjelu volontirali za lokalnu zajednicu i političke stranke, a žene za škole/vrtnice i crkvu.

Grafikon 22: Vrste volonterskih aktivnosti i spol sudionika

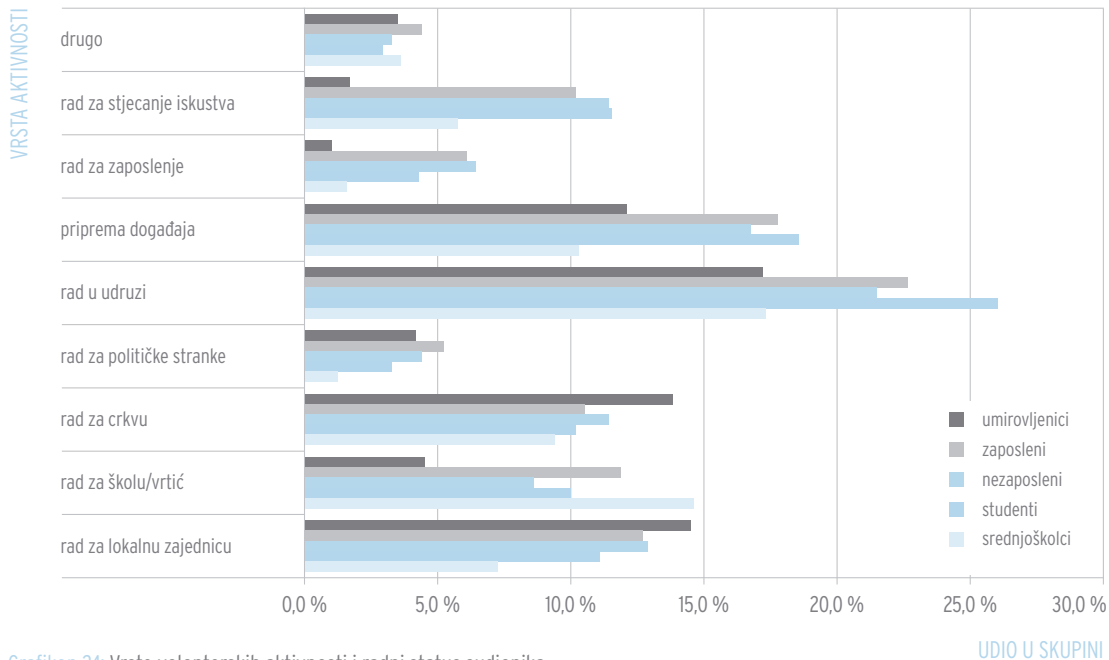
UDIO U SKUPINI

Statistička analiza odnosa između sudionika različite dobi i sudjelovanja u različitim vrstama volonterskih aktivnosti (grafikon 23) pokazuje da mlađe dobne skupine (do 35 godina) statistički značajno više sudjeluju u aktivnostima udruga i dobrovoljnom radu u vrtićima i školama (sudionici do 20 godina). Osim rada u udrugama, skupina od 21 do 35 godina najviše sudjeluje u priprema događaja. Najstariji značajno najviše pomažu rad u crkvi te najviše dobrovoljno rade za lokalnu zajednicu.

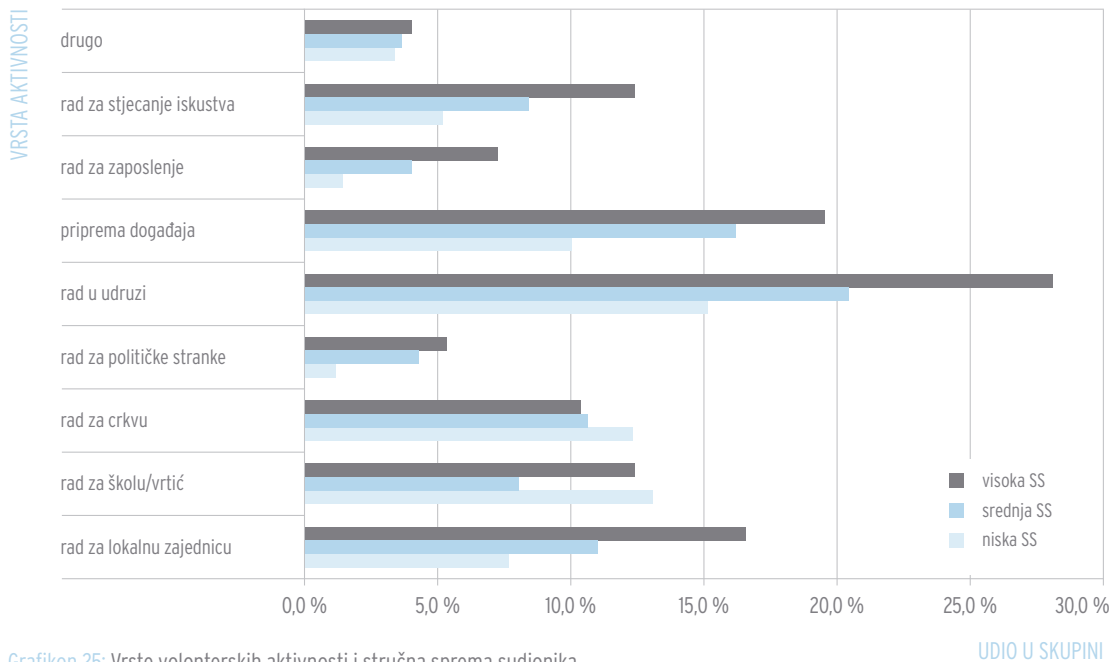
Grafikon 23: Vrste volonterskih aktivnosti i dob sudionika

Rezultati analize vrste volonterskih aktivnosti i radnog statusa sudionika (grafikon 24) pokazuju da umirovljenici dominantno sudjeluju u dobrovoljnom radu za lokalnu zajednicu i pomažu radu crkve, srednjoškolci statistički značajno najviše volontiraju u vrtićima/školama, studenti najviše sudjeluju u aktivnostima udruga, dok nezaposleni i studenti rade najviše radi stjecanja iskustva. Ti su podaci u skladu s podacima koji pokazuju povezanost dobi i volonterskih aktivnosti.

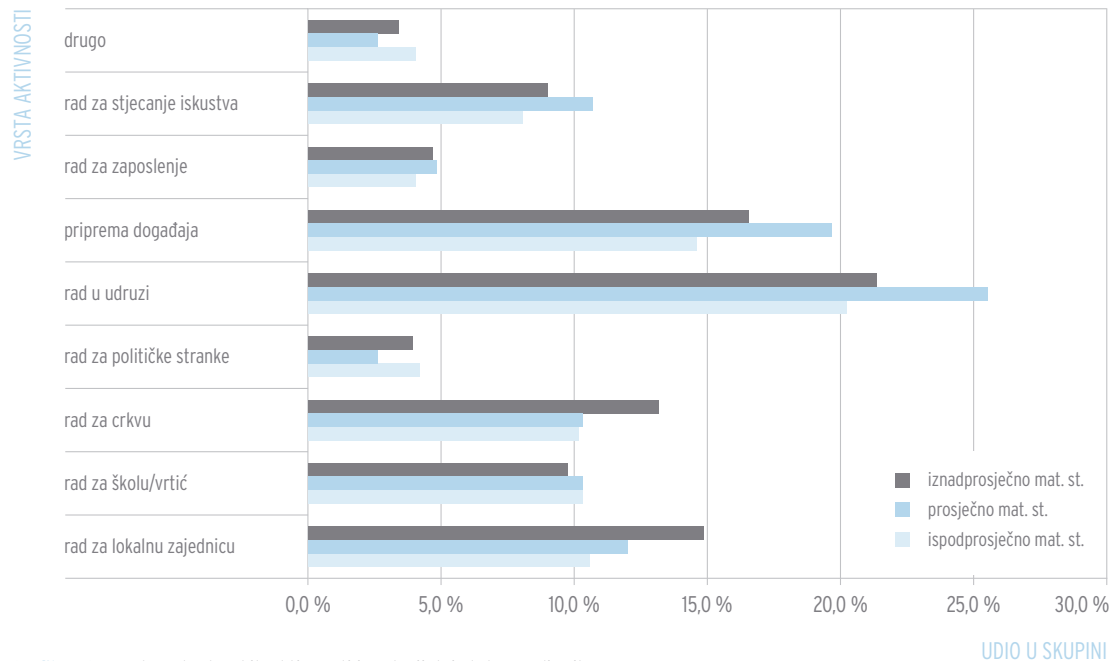
Grafikon 24: Vrste volonterskih aktivnosti i radni status sudionika

Rezultati povezanosti sudjelovanja u različitim vrstama volonterskih aktivnosti i stručne spreme sudionika (grafikon 25) pokazuju da sudionici s visokom stručnom spremom statistički značajno najviše sudjeluju u radu udruga, pomoći u radu lokalne zajednice, radu radi stjecanja iskustva i radu u cilju dobivanja zaposlenja; sudionici s niskom stručnom spremom značajno više volontiraju u vrtićima/školama i u crkvi, a oni sa srednjom stručnom spremom sudjeluju u pripremama događaja.

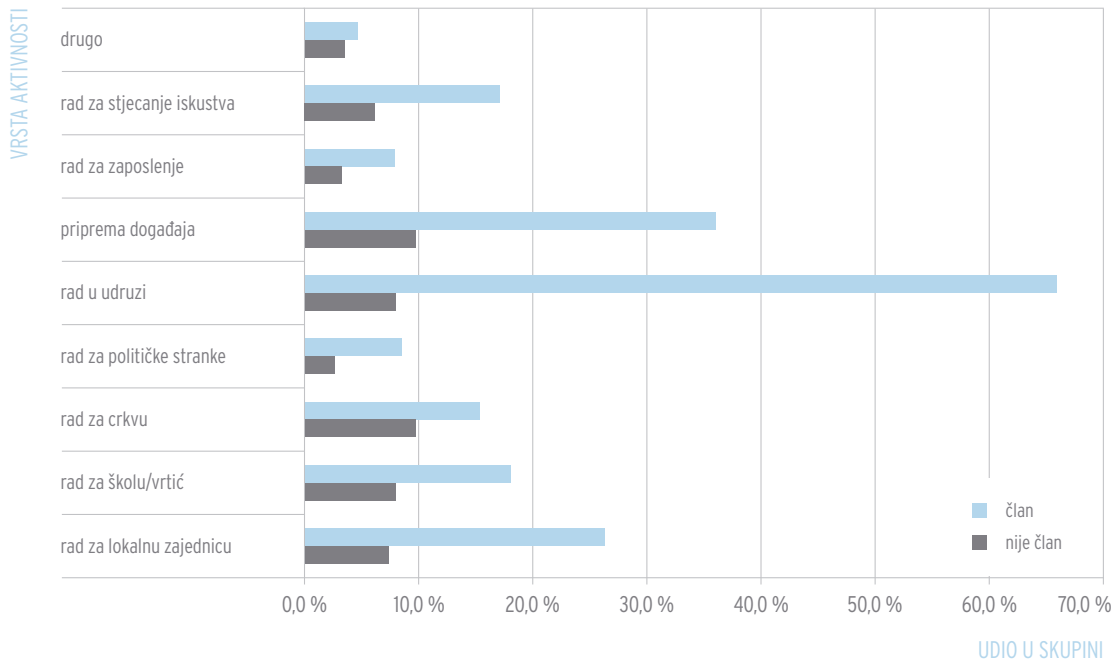
Grafikon 25: Vrste volonterskih aktivnosti i stručna sprema sudionika

Statistička analiza povezanosti sudjelovanja u različitim volonterskim aktivnostima i samoprocijenjenog materijalnog statusa sudionika (grafikon 26) pokazuje da nisu utvrđene statistički značajne razlike u vrstama volonterskih aktivnosti prema materijalnom statusu, što je rezultat koji još jednom potvrđuje slabu povezanost materijalnog statusa s volonterstvom.

Grafikon 26: Vrste volonterskih aktivnosti i materijalni status sudionika

Nasuprot prethodnom, statistička analiza povezanosti sudjelovanja u različitim vrstama volonterskih aktivnosti i članstva u udrugama (grafikon 27) pokazuje da u svim vrstama aktivnosti (osim pod "drugo") u statistički značajno većem udjelu sudjeluju članovi udruga.

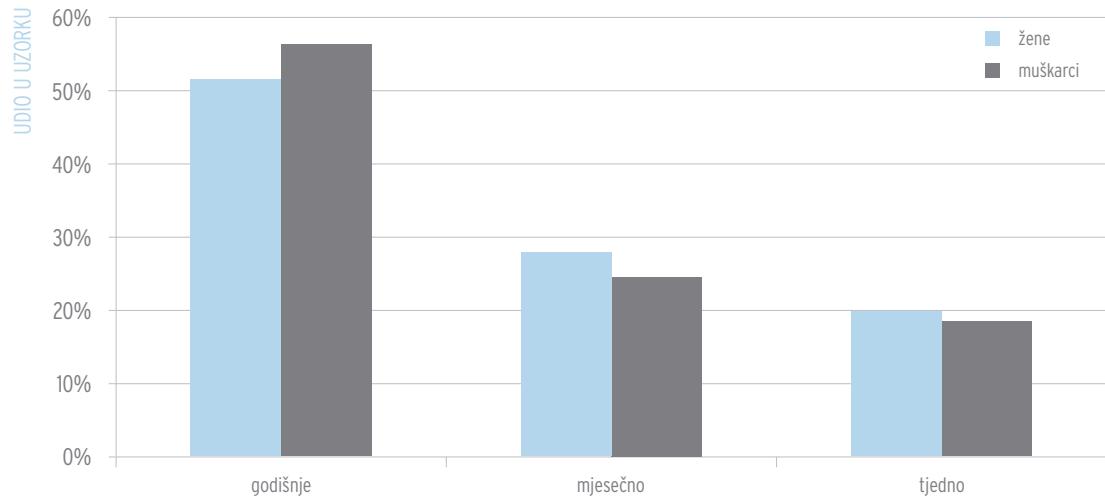

Grafikon 27: Vrste volonterskih aktivnosti i članstvo u udrugama

Analizirajući vrste volonterskih aktivnosti u kojima sudjeluju, a imajući pritom u vidu oprez koji proizlazi iz metodoloških ograničenja, zaključujemo da su muškarci su u statistički značajno većem udjelu volontirali za lokalnu zajednicu i političke stranke, a žene za škole/vrtiće i crkvu. Mlađe dobne skupine (do 35 godina) značajno više sudjeluju u aktivnostima udruga, dok najstariji najviše pomažu rad u crkvi te najviše dobrovoljno rade za lokalnu zajednicu. Umirovljenici najčešće sudjeluju u dobrovoljnom radu za lokalnu zajednicu i pomažu radu crkve, srednjoškolci statistički značajno najviše volontiraju u vrtićima/školama, studenti najviše sudjeluju u aktivnostima udruga dok nezaposleni i studenti rade najviše radi stjecanja iskustva. Sudionici s visokom stručnom spremom statistički značajno najviše sudjeluju u radu udruga, pomoći u radu lokalne zajednice, radu radi stjecanja iskustva i radu u cilju dobivanja zaposlenja; sudionici s niskom stručnom spremom više volontiraju u vrtićima/školama i u crkvi, a sudionici sa srednjom stručnom spremom u pripremanju događaja. Nisu utvrđene statistički značajne razlike u vrstama volonterskih aktivnosti prema materijalnom statusu, ali se u svim vrstama aktivnosti pokazuje statistički značajno veće sudjelovanje članova udruga.

3. 5. 2. Učestalost volontiranja sudionika različitih kategorija

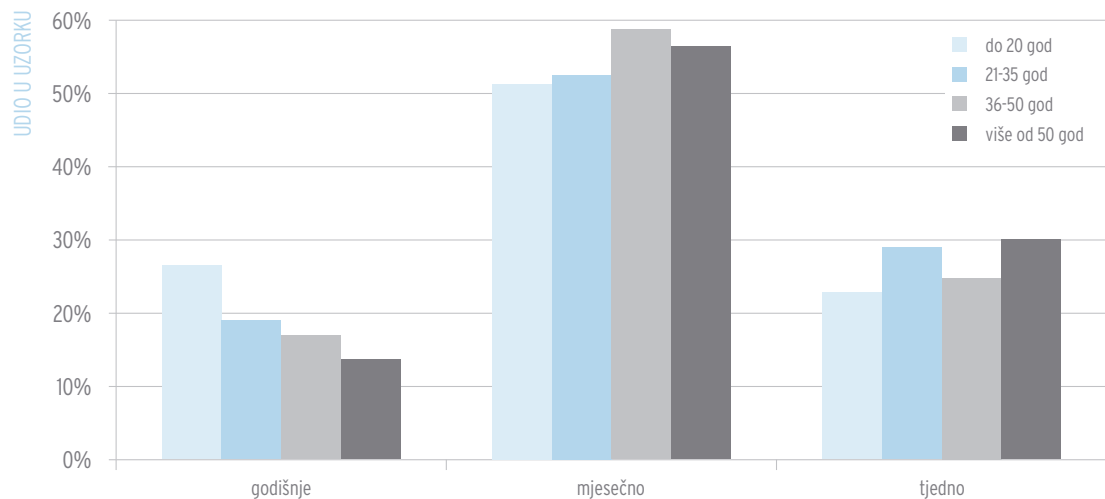
Sljedeće pitanje koje je opisivalo volonterske aktivnosti sudionika odnosilo se na učestalost volontiranja. Statistička analiza pokazuje da nisu utvrđene statistički značajne razlike u učestalosti volontiranja s obzirom na spol sudionika ($\chi^2=1,78$, $p=0,411$).

Grafikon 28: Učestalost volontiranja i spol sudionika

UČESTALOST VOLONTIRANJA

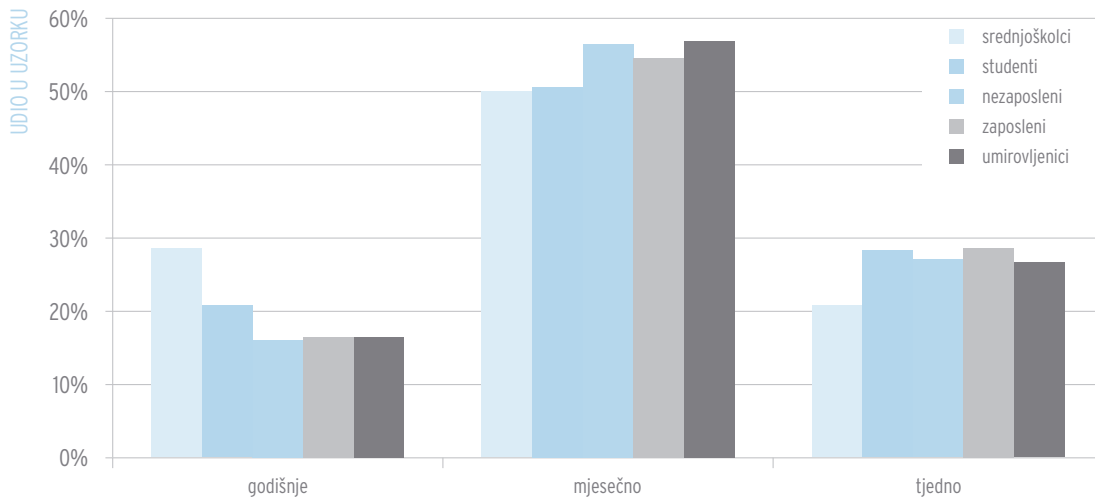
Statistička analiza učestalosti volontiranja i dobi sudionika pokazuje marginalnu značajnost razlike prema dobi ($\chi^2=11,498$, $p=0,074$). Najveće su razlike u kategoriji "godišnje", gdje dobna skupina do 20 godina ima učestalost veću od očekivane, a dobna skupina više od 50 godina manju od očekivane (grafikon 29).

Grafikon 29: Učestalost volontiranja i dob sudionika

UČESTALOST VOLONTIRANJA

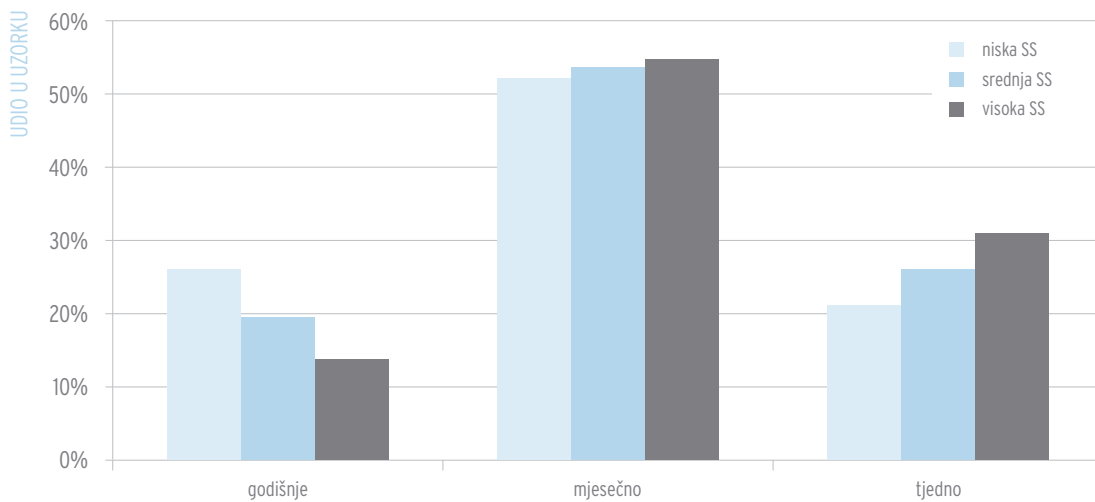
Statistička analiza učestalosti volontiranja i radnog statusa sudionika (grafikon 30) također ne nalazi statistički značajne razlike ($\chi^2=11,47$, $p=0,176$).

Grafikon 30: Učestalost volontiranja i radni status sudionika

UČESTALOST VOLONTIRANJA

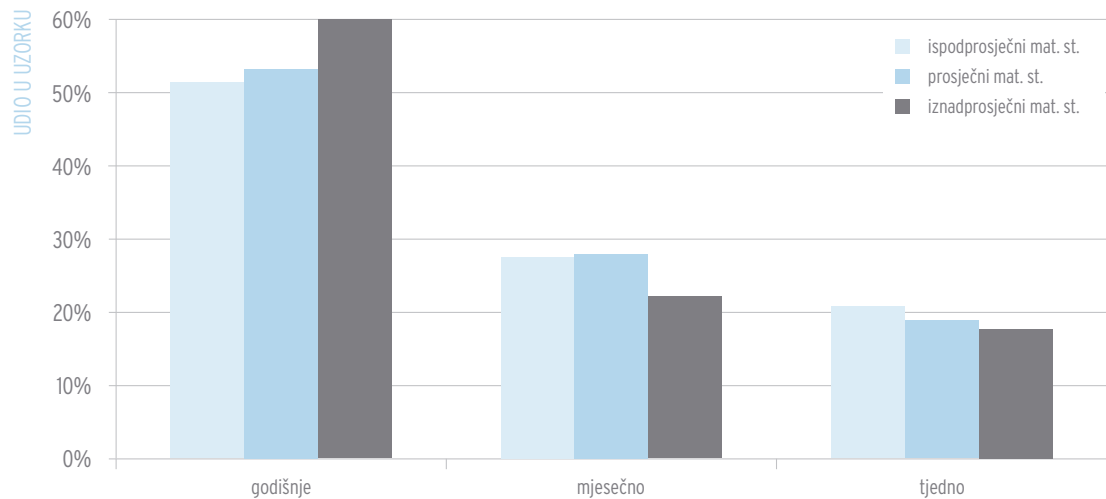
Za razliku od prethodnog, analiza učestalosti volontiranja prema stručnoj spremi (grafikon 31) pokazuje statistički značajne razlike ($\chi^2=11,83$, $p=0,019$): osobe s visokom stručnom spremom najmanjim udjelom sudjeluju u kategoriji "godišnje", a najvećim udjelom u kategoriji "tjedno".

Grafikon 31: Učestalost volontiranja i stručna sprema sudionika

UČESTALOST VOLONTIRANJA

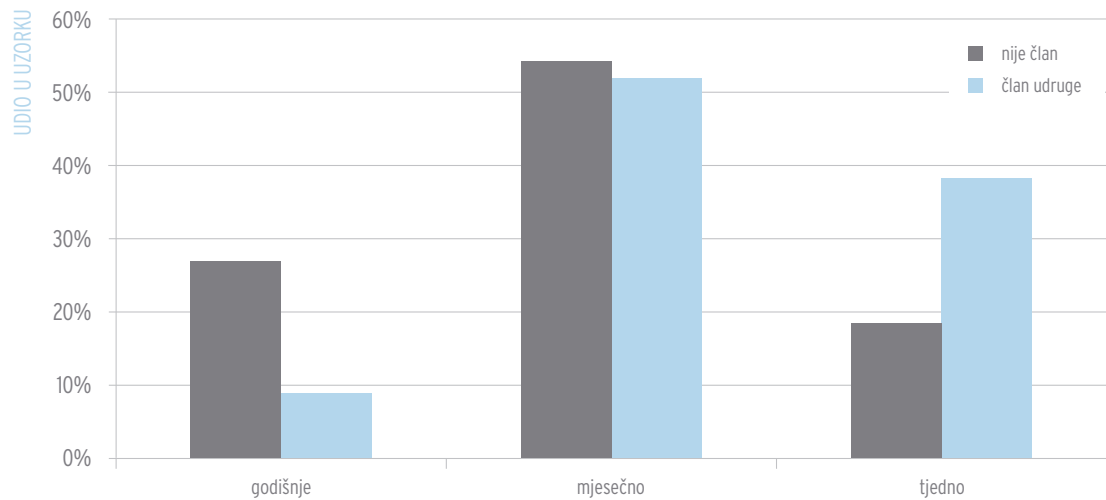
Kao i u prethodnim analizama obilježja materijalnog statusa, pokazuje se da nisu utvrđene značajne razlike ($\chi^2=3,11$, $p=0,540$) učestalosti volontiranja prema samoprocijenjenom materijalnom stanju (grafikon 32).

Grafikon 32: Učestalost volontiranja i samoprocijenjeni materijalni status sudionika

UČESTALOST VOLONTIRANJA

Dosljednost se pokazuje i kod analize članstva u udrugama i učestalosti volontiranja - pokazuju se statistički značajne razlike ($\chi^2=61,93$, $p<0,001$), pri čemu članovi udruga volontiraju učestalije od sudionika koji nisu članovi udruga (grafikon 33).

Grafikon 33: Učestalost volontiranja i članstvo u udrugama

UČESTALOST VOLONTIRANJA

Analizirajući učestalost volontiranja zaključujemo da nisu utvrđene statistički značajne razlike u učestalosti volontiranja s obzirom na spol sudionika istraživanja. Pokazuje se da mlađi sudionici (dobna skupina do 20 godina) volontiraju rjeđe, a stariji češće. Nisu utvrđene statistički značajne razlike u učestalosti volontiranja s obzirom na radni status sudionika, ali se pokazuje da sudionici s visokom stručnom spremom volontiraju češće od ostalih. Samoprocijenjeni materijalni status kontinuirano se pokazuje kao obilježje po kojem se sudionici ne razlikuju pa u ovoj analizi ne nailazi na njegovu povezanost, za razliku od članstva u udrugama koje se i kod učestalosti volontiranja pojavljuje kao diskriminirajuće obilježje: članovi udruga volontiraju učestalije od osoba koje nisu članovi udruga.

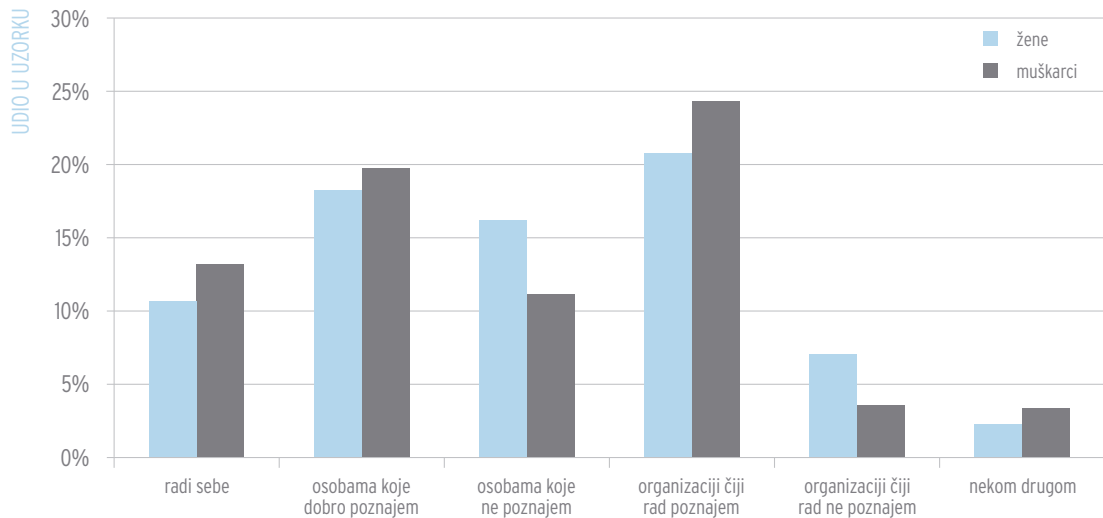
Međutim, kada se analiza učestalosti poveže s postotkom uključenih u volontiranje koji je razmjerno velik, pokazuje se da je manji udio stanovništva *redovito* zaokupljen volonterskim aktivnostima. Naime, oko tri četvrtine sudionika određuju da volontiraju "*godišnje*" (jednom u nekoliko godina ili jednom godišnje) ili "*mjesečno*" (nekoliko puta u godini ili jednom mjesečno), pa se iz tog podatka može pretpostaviti da je manjem dijelu populacije volontiranje uobičajena aktivnost kojom se redovito bave. Podatak o učestalosti volontiranja, dakle, unosi novu - tamniju - vizuru u razmjerno optimističan podatak o postotku stanovništva uključenog u volontiranje .

3. 5. 3. Komu volonteri pomažu?

Sljedeće pitanje u analizi volontiranja odnosilo se na upoznavanje usmjerenosti volonterskih aktivnosti. Sudionici su svojim odgovorima trebali odrediti komu su pomogli svojim radom. Mogli su označiti više ponuđenih odgovora između navedenih:

- uglavnom sebi
- osobama koje dobro poznajem
- osobama koje ne poznajem
- organizaciji čiji rad poznajem
- organizaciji čiji rad nisam prije poznavala/ poznavao
- nekom drugom

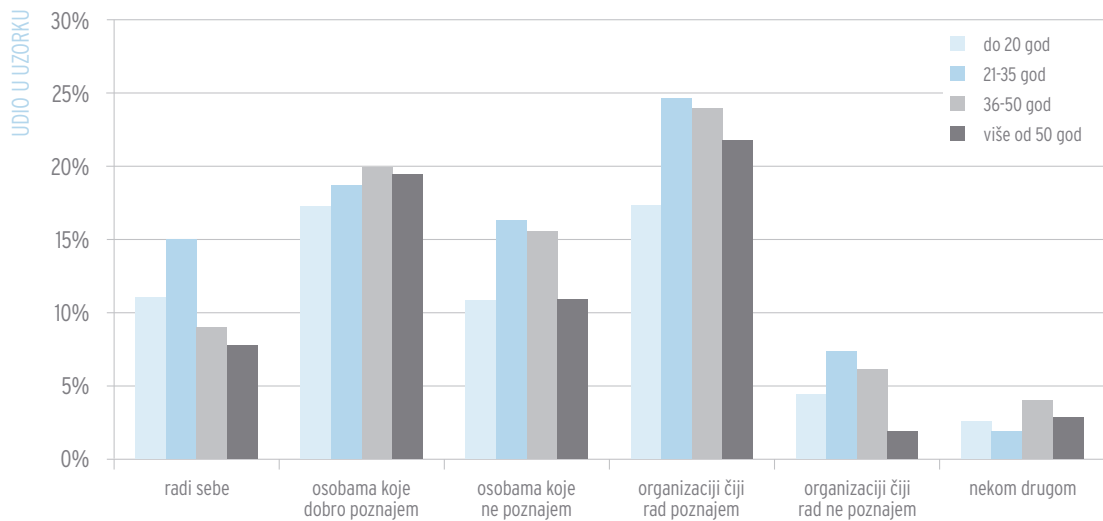
Promatrajući usmjerenost pomaganja sudionika različitog spola (grafikon 34), statistička analiza ukazuje na marginalne statistički značajne razlike kod "*uglavnom radi sebe*" (muškarci veći udio) te kod "*organizaciji čiji rad poznajem*" (muškarci veći udio). Statistički značajne su razlike kod "*osobama koje ne poznajem*" (žene u značajno većem udjelu) i "*organizaciji čiji rad ne poznajem*" (žene u značajno većem udjelu). Taj nalaz može ukazivati na konzervativniji i sebi usmjereniji pristup muškaraca i otvoreniji, drugima usmjeren pristup žena.

Grafikon 34: Usmjerenost pomaganja sudionika različitog spola

USMJERENOST POMAGANJA

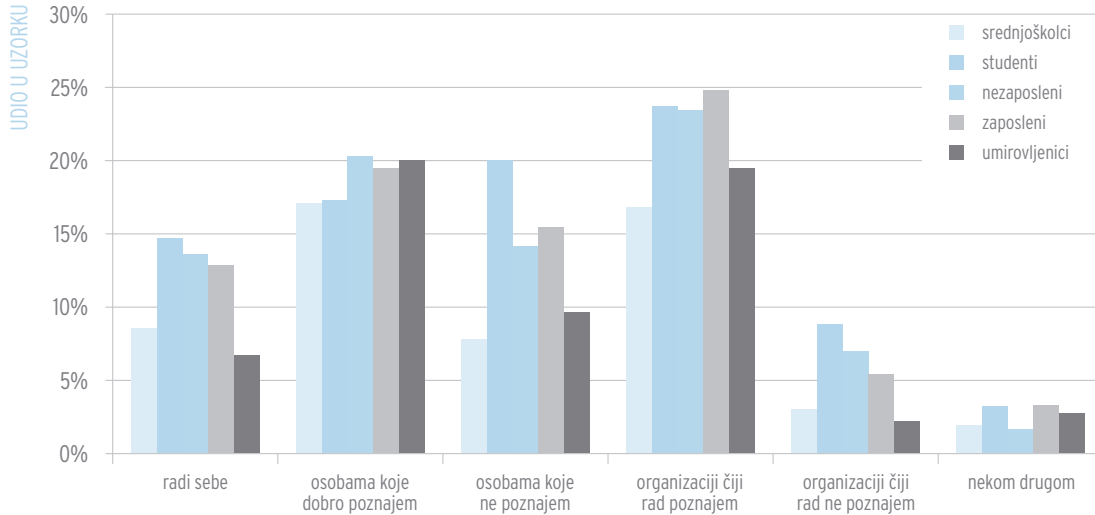
Kod analize usmjerenosti pomaganja sudionika različite dobi (grafikon 35), pokazuje se da u kategoriji "radi sebe" statistički značajno najmanji udio iskazuje skupina starijih od 50 godina. U kategoriji "osobama koje ne poznajem", najmlađi i najstariji imaju značajno manje udjele. U kategoriji "organizacijama čiji rad poznajem" najmanji udio imaju najmlađi, a u kategoriji "organizacijama čiji rad ne poznajem" najmanji udio ima skupina najstarijih.

Grafikon 35: Usmjerenost pomaganja sudionika različite dobi

USMJERENOST POMAGANJA

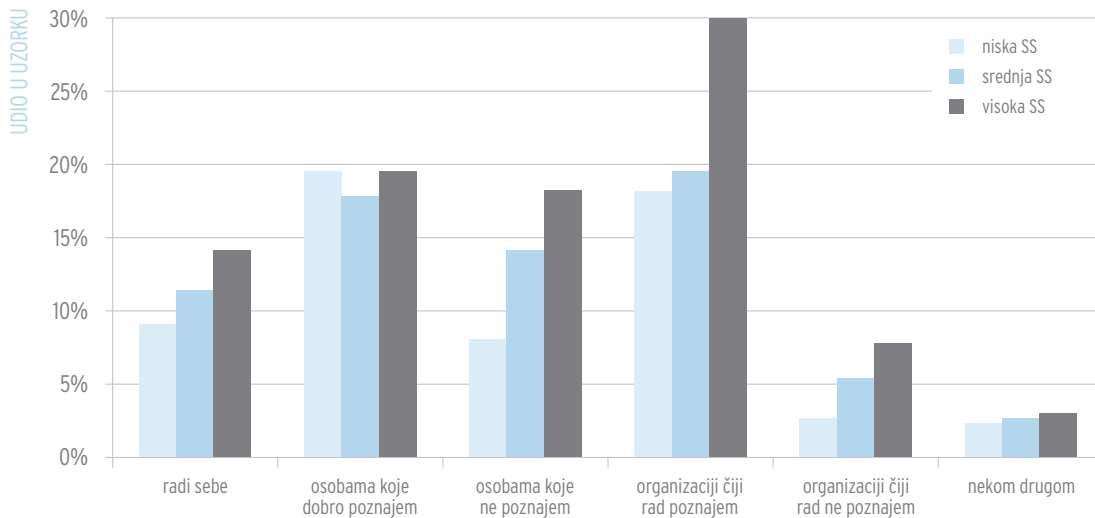
Analiza usmjerenosti pomaganja sudionika različitog radnog statusa (grafikon 36) pokazuje da u svim kategorijama u kojima su postignute statistički značajne razlike ("radi sebe", "osobama koje ne poznajem", "organizacijama čiji rad poznajem" i "organizacijama čiji rad ne poznajem") najmanje udjele iskazuju najmlađi i najstariji sudionici.

Grafikon 36: Usmjerenost pomaganja sudionika različitog radnog statusa

USMJERENOST POMAGANJA

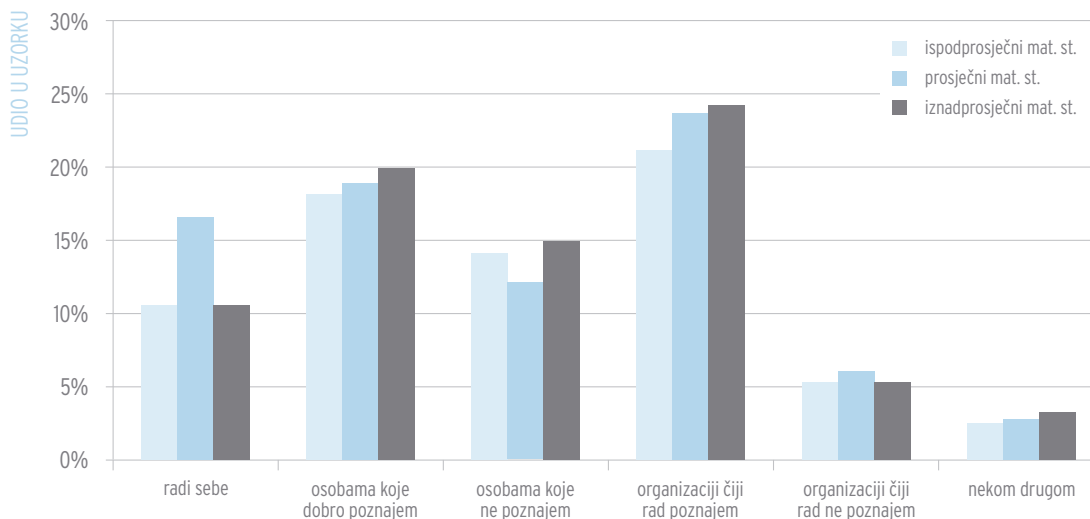
Analiza usmjerenosti pomaganja prema stručnoj spremi pokazuje nisu utvrđene statistički značajne razlike u usmjerenosti pomaganja sudionika različite razine obrazovanja, što se prikazuje grafikonom 37.

Grafikon 37: Usmjerenost pomaganja i radni status sudionika

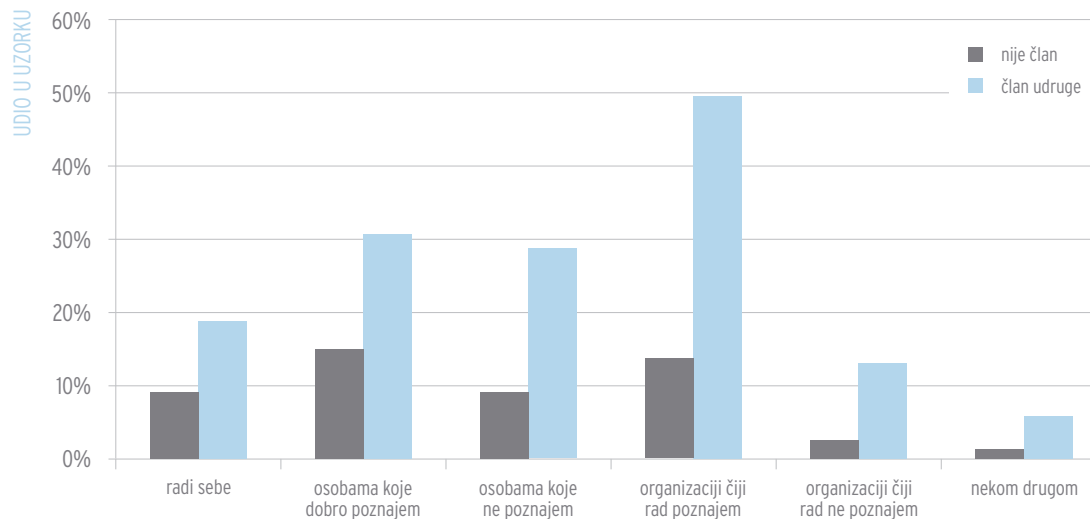
USMJERENOST POMAGANJA

Kod analize usmjerenosti pomaganja i samoprocijenjenog materijalnog statusa sudionika (grafikon 38) jedina statistička značajnost razlike iskazuje se u kategoriji “*uglavnom radi sebe*” gdje skupine samoprocijenjenog ispodprosječnog i iznadprosječnog materijalnog statusa imaju statistički značajno manje udjele.

Grafikon 38: Usmjerenost pomaganja i samoprocijenjeni materijalni status sudionika USMJERENOST POMAGANJA

Napokon, valja promotriti odnose usmjerenosti pomaganja i članstva u udrugama (grafikon 39). Analiza pokazuje da su u svim kategorijama statistički značajno veći udjeli sudionika koji su članovi udruga, što ponovo potvrđuje dominaciju članstva u udrugama kao obilježja koja afirmira participaciju u volonterskim aktivnostima.

Grafikon 39: Usmjerenosti pomaganja i članstvo u udrugama USMJERENOST POMAGANJA

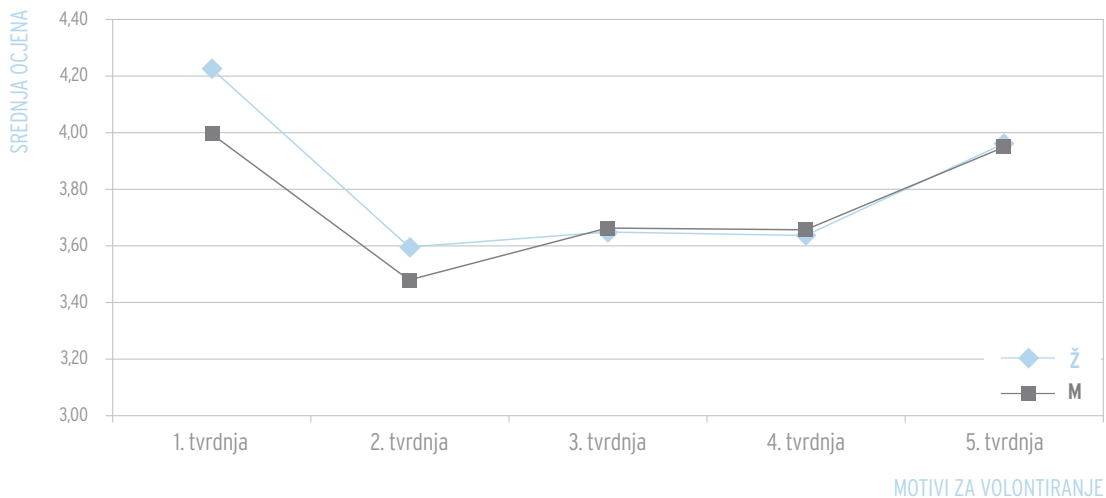
Analizirajući usmjerenost pomaganja (komu sudionici najčešće pomažu svojim volonterskim radom) možemo zaključiti da se najčešće pomaže "poznatima", bilo da su to organizacije ili pojedinci. Postoje indikacije da su žene u pomaganju otvorenije prema nepoznatim organizacijama i pojedincima od muškaraca. Razina obrazovanja i materijalni status sudionika nisu značajnije povezane s usmjerenošću pomaganja, dok se članstvo u udrugama ponovo pokazuje kao važno obilježje sudjelovanja u volonterskim aktivnostima.

3. 5. 4. Aspekti volonterskog iskustva i motivacije za volontiranje

Sljedeće pitanje odnosilo se na neke aspekte volonterskog iskustva i motiva koji utječu na uključivanje u volonterske aktivnosti. Sudionicima su bile ponuđene tvrdnje za koje su na isti način kao i u prethodnim pitanjima trebali odrediti svoj stupanj slaganja. Ponuđene tvrdnje bile su:

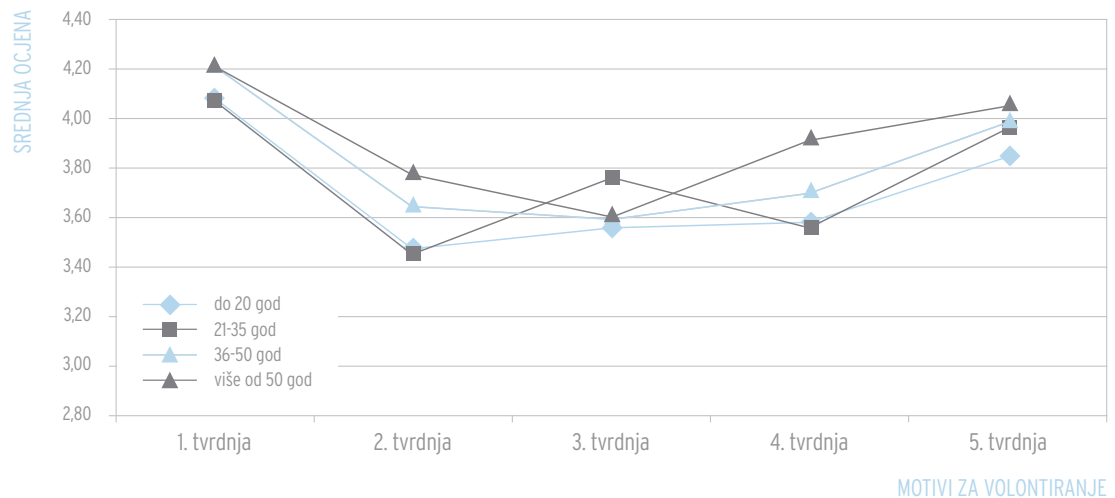
1. Kad volontiram, dobro se osjećam.
2. Smatram da su se zbog mog volontiranja uvjeti u kojima živim poboljšali, moja okolina postala ugodnija.
3. Volontiram da bih postigao/postigla cilj koji mi je važan.
4. Vjera u misije organizacija koje sam podržavao/podržavala bila je temeljni razlog moga volontiranja.
5. Zadovoljan/zadovoljna sam rezultatima svoga volonterskog rada.

Analiza volonterskog iskustva i motivacije za volontiranje sudionika različitog spola pokazuje da samo kod tvrdnje *Kad volontiram, dobro se osjećam* žene daju statistički značajno veće slaganje od muškaraca (grafikon 40).

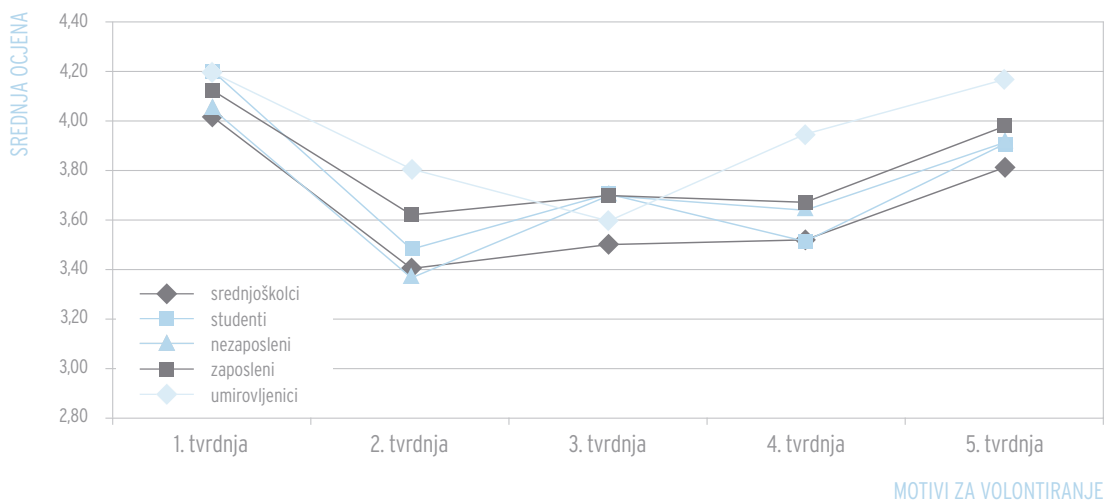
Grafikon 40: Volontersko iskustvo i spol sudionika

Statistička analiza odnosa volonterskog iskustva i motivacije za volontiranje sudionika različitih dobnih skupina pokazuje statistički značajne razlike kod procjene dviju od pet tvrdnji: kod tvrdnje *Smatram da su se zbog mog volontiranja uvjeti u kojima živim poboljšali, moja okolina postala ugodnija* kao i kod tvrdnje *Vjera u misije organizacija koje sam podržavao/podržavala bila je temeljni razlog moga volontiranja* najstarija skupina sudionika daje najveće slaganje, statistički značajno više od skupine od 21 do 35 godina, ali bez statističke značajnosti prema ostalim skupinama (grafikon 41).

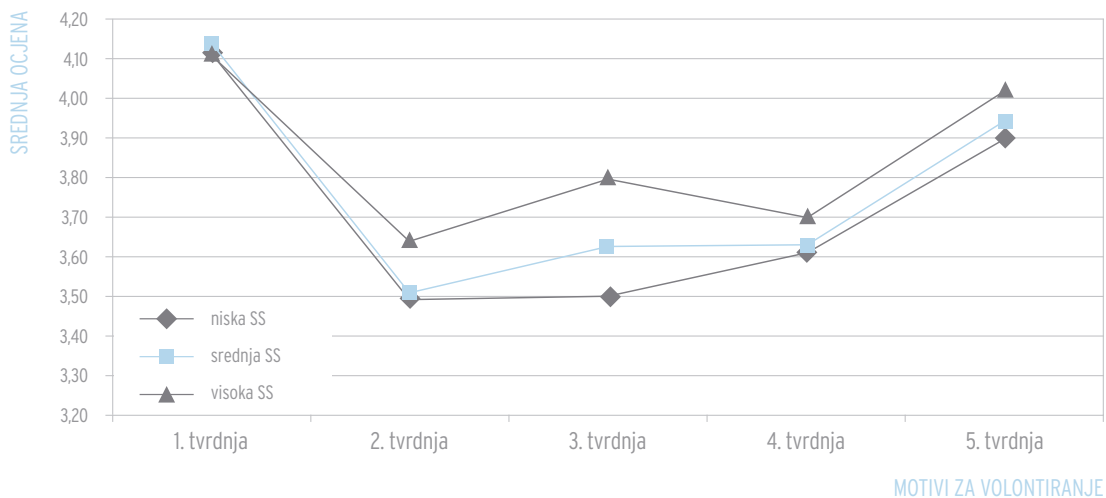
Grafikon 41: Volontersko iskustvo i dob sudionika

Kod analize volonterskog iskustva i radnog statusa sudionika, statistički značajne razlike pojavljuju se u tri od pet tvrdnji koje opisuju volontersko iskustvo: u tvrdnji *Smatram da su se zbog mog volontiranja uvjeti u kojima živim poboljšali, moja okolina postala ugodnija* umirovljenici daju statistički značajno višu ocjenu od skupine nezaposlenih (za ostale razlike nije utvrđena statistička značajnost), dok u tvrdnji *Vjera u misije organizacija koje sam podržavao/podržavala bila je temeljni razlog moga volontiranja* umirovljenici daju statistički značajno višu ocjenu od skupine studenata (za ostale razlike nije utvrđena statistička značajnost), i kod tvrdnje *Zadovoljan/zadovoljna sam rezultatima svoga volonterskog rada* ponovo umirovljenici daju statistički značajno višu ocjenu od srednjoškolaca (ostale razlike nisu statistički značajne). Više procjene tvrdnji koje opisuju volontersko iskustvo umirovljenika mogu govoriti u prilog pretpostavci da ta radna skupina pozitivnije doživljava volontiranje. Ti rezultati (grafikon 42) u skladu su s analizom volonterskog iskustva sudionika različite dobi, gdje se također pokazuju više procjene starijih sudionika.

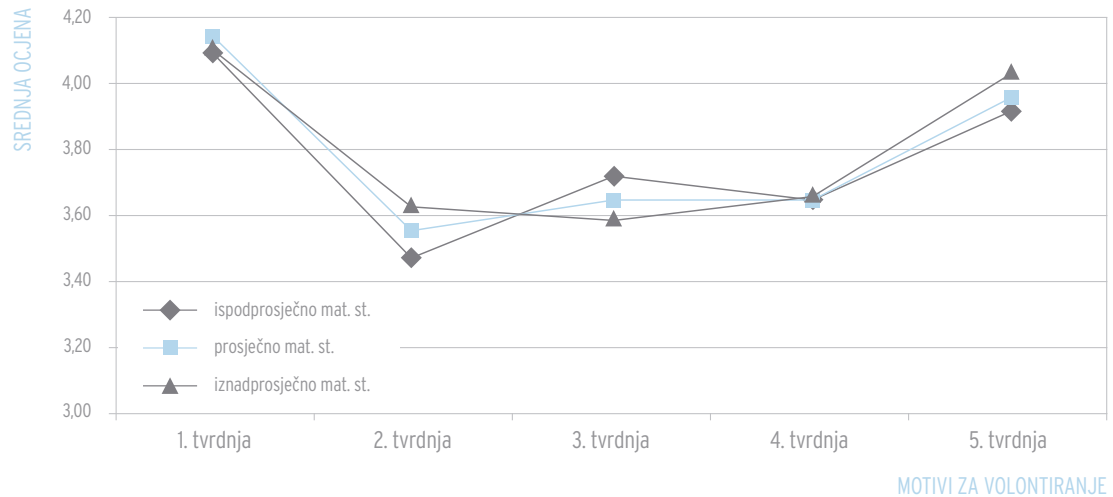
Grafikon 42: Volontersko iskustvo i radni status sudionika

Analiza odnosa volonterskog iskustva i stručne spreme sudionika (grafikon 43) pokazuje statistički značajne razlike samo kod tvrdnje *Volontiram da bih postigao/postigla cilj koji mi je važan*: sudionici s visokom stručnom spremom daju statistički značajno višu ocjenu od sudionika s niskom stručnom spremom (za ostale razlike nije utvrđena statistička značajnost).

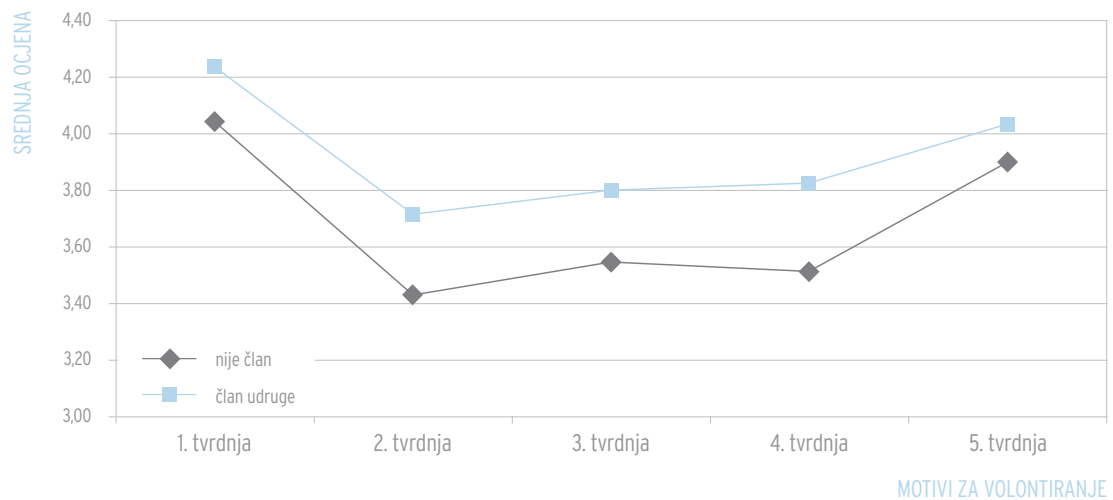
Grafikon 43: Volontersko iskustvo i stručna sprema sudionika

Kod analize volonterskog iskustva i motivacije za volontiranje sudionika različitog samoprocijenjenog materijalnog statusa pokazuje se da nisu utvrđene statistički značajne razlike u procjeni tvrdnji između sudionika različitog materijalnog statusa, što se i prikazuje grafikonom 44.

Grafikon 44: Volontersko iskustvo i samoprocijenjeni materijalni status sudionika

Za razliku od prethodnog, statistička analiza volonterskog iskustva i članstva u udrugama pokazuje da u svim tvrdnjama članovi udruga daju statistički značajno više ocjene od sudionika koji nisu članovi udruga, čime se članstvo u udrugama ponovo potvrđuje kao obilježje koje dobro diskriminira tvrdnje koje se odnose na volonterstvo (grafikon 45).

Grafikon 45: Volontersko iskustvo i članstvo u udrugama

Analizirajući neke aspekte volonterskog iskustva i motivacije za volontiranje zaključujemo da procjene tvrdnji ukazuju na to da volonteri naglašavaju osobno zadovoljstvo koje osjećaju pri volontiranju. Spol sudionika ne pokazuje se kao obilježje snažnije povezano s volonterskim iskustvom, dok se kod dobi i volonterskog iskustva/motiva za volontiranje pokazuju nešto više procjene starijih sudionika istraživanja. To se potvrđuje i kod analize radnog statusa, pri čemu umirovljenici daju statistički značajno više procjene. Stručna sprema sudionika nije značajnije povezana s ocjenom volonterskog iskustva, a kod sudionika različitog materijalnog statusa nisu utvrđene statistički značajne razlike u procjenama. Dosljedno prethodnim rezultatima, članstvo u udrugama javlja se kao obilježje koje dobro diskriminira: u svim tvrdnjama članovi udruga daju statistički značajno više ocjene od sudionika koji nisu članovi udruga.

3. 5. 5. Komentari sudionika o volonterskom iskustvu

Sudionicima istraživanja je u prethodnom pitanju bilo omogućeno dodatno opisati svoje iskustvo i motive za uključivanje u volonterski rad. Sudionici su upisali 155 komentara koji su razvrstani u tri skupine. Najbrojniju skupinu komentara (vidjeti tablicu 17) čine oni koji opisuju pozitivno iskustvo (čak 80 posto komentara iz Splita, 65,12 posto komentara iz Zagreba, 62,50 posto komentara iz Osijeka i 57,69 posto komentara iz Rijeke). Ima i komentara koji opisuju negativno iskustvo, no takvih je komentara 26 od ukupno 155. Sudionici su dali 27 komentara koji su razvrstani u skupinu *Ostalo*.

Tablica 17: Komentari o volonterskom iskustvu

SKUPINE KOMENTARA	PODSKUPINE KOMENTARA	OSIJEK N=56 (191,29% od ukupnog uzorka)		RIJEKA N=26 (5,2% od ukupnog uzorka)		SPLIT N=30 (6% od ukupnog uzorka)		ZAGREB N=43 (8,6% od ukupnog uzorka)	
		N	%	N	%	N	%	N	%
POZITIVNO ISKUSTVO	Osobni rast i razvoj, osobno obogaćenje	8	14,29	6	23,08	6	20,00	8	18,60
	Zadovoljstvo pomaganjem drugima	11	19,64	2	7,69	11	36,67	8	18,60
	Pozitivno iskustvo (nespecificirano)	16	28,57	7	26,92	7	23,33	12	27,91
	UKUPNO	35	62,50	15	57,69	24	80,00	28	65,12
NEGATIVNO ISKUSTVO	Negativno iskustvo	7	12,50	8	30,77	3	10,00	8	18,60
	UKUPNO	7	12,50	8	30,77	3	10,00	8	18,60
OSTALO	Ostalo	14	25,00	3	11,54	3	10,00	7	16,28
	UKUPNO	14	25,00	3	11,54	3	10,00	7	16,28

Evo nekoliko primjera komentara iz kategorije pozitivnih iskustava:

"Osjećala sam se kao dio zajednice, ljudi koji rade na istom cilju, zajedničkim vrijednostima. Imam priliku stalno učiti i stjecati iskustva." (Zagreb, r. 1975., zaposlena, SSS, članica udruge)

"To što sam radila bila je moja inicijativa - izuzetno dobro iskustvo - najljepši period u mom životu." (Osijek, r. 1959., zaposlen, VSS, nije član udruge)

"Ljudi me uvažavaju i cijene, obrađuju mi se, sama sam zadovoljnija, najvažnije - dajem primjer djeci u svojoj porodici!" (Osijek, r. 1954., zaposlena, VSS, članica udruge)

"Uz volontiranje se javljaju i pozitivna i negativna iskustva, ali pozitivna su ona koja se pamte. Nikakav novac ili priznanja ne mogu zamijeniti spoznaju da ste nekog učinili sretnim." (Split)

"Izgubila sam osjećaj bespomoćnosti i bespotrebnosti (nakon gubitka posla) i dobila osjećaj zadovoljstva." (Rijeka, r. 1960., nezaposlena, VSS, članica udruge)

Iako ih ima manje, negativna iskustva sudionika iznimno su važna za usavršavanje prakse volontiranja:

"Ljudi te smatraju neozbiljnim, kao, nađi si pravi posao', kao da su to neka mladenačka sranja." (Zagreb, r. 1977., nezaposlena, VŠS, članica udruge)

"Iskorištavaju me!" (Zagreb, r. 1949, VŠS, zaposlen, nije član udruge)

"Svi su me ismijavali." (Zagreb, r. 1978., SSS, zaposlen, član udruge)

"Omalovažavanje od strane drugih zaposlenika - on ne dobiva lovu pa ga možemo zezat." (Split)

3. 6. Motivacija za volontiranje: individualno

Pitanjem otvorenog tipa željelo se ispitati što bi sudionike osobno najbolje motiviralo za uključivanje u volonterske aktivnosti. Na to je pitanje odgovorilo/dalo komentar 1057 sudionika, koliko je i komentara obrađeno i svrstano u kategorije i potkategorije

Tablica 18: Motivacija za volontiranje

SKUPINE KOMENTARA	PODSKUPINE KOMENTARA	OSIJEK N=500		RIJEKA N=500		SPLIT N=500		ZAGREB N=500	
		N	%	N	%	N	%	N	%
BOLJA ORGANIZACIJA VOLONTIRANJA	Pronalaženje zaposlenja kroz volontiranje, volontiranje u struci, stjecanje radnog iskustva, prednost pri zapošljavanju	28	5,6	32	6,4	18	3,6	17	3,4
	Informiranje o volonterskim poslovima, promocija, propaganda	26	5,2	25	5	22	4,4	7	1,4
	Konkretan pozitivan rezultat volonterskog rada, korisnost, svrhovitost	12	2,4	24	4,8	13	2,6	25	5
	Pokriivanje troškova i/ili minimalno plaćanje	19	3,8	22	4,4	7	1,4	23	4,6
	Organizirani pristup volontiranju	16	3,2	11	2,2	9	1,8	13	2,6
	Mnogo volontera, masovnost volontiranja, prisutnost poznanika/prijatelja	10	2	8	1,6	3	0,6	3	0,6
	Moralnost volontiranja, poštenje, iskrenost	3	0,6	2	0,4	3	0,6	3	0,6
	Volontiranje u inozemstvu	-	-	1	0,2	-	-	1	0,2

	Organiziranje volontiranja u obrazovnim ustanovama	6	1,2	6	1,2	6	1,2	-	-
	UKUPNO	120	24	131	26,2	81	16,2	92	18,4
OSOBN ZADOVOLJSTVO	Dobra i zanimljiva, osobi interesantna ponuda volonter-skih poslova (uz prijedlog konkretnih aktivnosti)	14	2,8	26	5,2	14	2,8	16	3,2
	Postizanje osobnog zadovoljstva	24	4,8	8	1,6	12	2,4	4	0,8
	Osobni razvoj, stjecanje znanja, druženje, sklapanje poznanstava	34	6,8	36	7,2	13	2,6	20	4
	Priznanje, zahvalnost, poštivanje truda volontera, davanje preporuka	11	2,2	7	1,4	13	2,6	4	0,8
	Vjerovanje u iste ciljeve/ideje	1	0,2	4	0,8	3	0,6	3	0,6
	UKUPNO	84	16,8	81	16,2	55	11	47	9,4
ALTRUISTIČNI MOTIVI	Pomoć onima kojima je pomoć potrebna	42	8,4	33	6,6	16	3,2	21	4,2
	Zadovoljstvo drugih ljudi	6	1,2	7	1,4	1	0,2	5	1
	UKUPNO	48	9,6	40	8	17	3,4	26	5,2
OSOBN PROBLEMI ČIJE BI RJEŠAVANJE MOTIVIRALO NA VOLONTIRANJE	Više slobodnog vremena	20	4	18	3,6	15	3	7	1,4
	Stabilna ekonomska situacija	13	2,6	8	1,6	2	0,4	5	1
	Bolje zdravlje	-	-	6	1,2	1	0,2	3	0,6
	UKUPNO	33	6,6	32	6,4	18	3,6	15	3

OSTALO	Ostalo	22	4,4	14	2,8	17	3,4	10	2
	UKUPNO	38	7,6	28	5,6	25	5	14	2,8
NEMA MOTIVACIJE	Ništa me ne može motivirati	8	1,6	16	3,2	5	1	3	0,6
	Bez odgovora na pitanje/nema motivacije	169	33,8	172	34,4	299	59,8	303	60,6
	UKUPNO	177	35,4	188	37,6	304	60,8	306	61,2

Posebno valja napomenuti da se u situaciji kada sudionici nisu odgovorili na to pitanje njihov odgovor svrstao u kategoriju *Nema motivacije* (potkategorija *Bez odgovora na pitanje/nema motivacije*), jer se krenulo od pretpostavke da izostajanje odgovora na to pitanje ukazuje na poteškoće oko mogućnosti motiviranja za volontiranje na osobnoj razini. Najviše sudionika iz Zagreba (60,6 posto) i Splita (59,8 posto), Rijeke (34,4 posto) i Osijeka (33,8 posto) nalazi se upravo u toj kategoriji, što ukazuje na izazov s kojim se valja suočiti u planiranju unaprjeđenja volonterstva. Valja istaknuti da u istraživanju iz 2001. godine 25,03 posto sudionika nije odgovorilo na to pitanje, što čini znatno manji udio od sudionika u istraživanju iz 2006. godine.

Osim kategorije *Nema motivacije*, odgovori sudionika raspoređeni su u sljedeće kategorije: *Bolja organizacija volontiranja*, *Osobno zadovoljstvo*, *Altruistični motivi*, *Osobni problemi čije bi rješavanje motiviralo na volontiranje* i *Ostalo*. Najviše se komentara nalazi u skupini *Bolja organizacija volontiranja* i *Osobno zadovoljstvo*, dok se u preostalim skupinama (*Altruistični motivi*, *Osobni problemi* čije bi rješavanje motiviralo na volontiranje i *Ostalo*) nalazi manji broj komentara. Komentari sudionika mogu biti dragocjenom uputom za unaprjeđenje volonterstva, a podskupine u pojedinim kategorijama gotovo da mogu služiti i kao preporuke za usavršavanje volonterstva ili mogu ukazivati na to da ono što sudionici traže implicira nedostatak istoga?!

Primjerice, u kategoriji *Bolja organizacija volontiranja* sudionici ističu da bi ih za uključivanje u volontiranje motiviralo:

- pronalaženje zaposlenja kroz volontiranje, volontiranje u struci, stjecanje radnog iskustva, prednost pri zapošljavanju;
- informiranje o volonterskim poslovima, promocija, propaganda;
- konkretan pozitivan rezultat volonterskog rada, korisnost, svrhovitost;
- pokrivanje troškova i/ili minimalno plaćanje;
- organizirani pristup volontiranju;
- mnogo volontera, masovnost volontiranja, prisutnost poznanika/prijatelja;
- moralnost volontiranja, poštenje, iskrenost;
- volontiranje u inozemstvu;
- organiziranje volontiranja u obrazovnim ustanovama.

Evo i nekih od komentara iz kategorije *Bolja organizacija volontiranja*:

"Točno određeni poslovi za volontiranje, organizirani i jasni, dobra radna atmosfera i okolina, moj vidljiv doprinos, prepoznatljivost volontiranja." (Zagreb, r. 1974., VSS, zaposlena u udruzi)

"Ne treba mi posebna motivacija, samo pristupačnost informacijama o potrebama volontiranja." (Osijek, r. 1982., zaposlena, SSS, nije članica udruge)

"Da se u školi govori o tome što je volonterski rad, gdje mogu volontirati, koje su prednosti i beneficije u volontiranju." (Split)

U kategoriji *Osobno zadovoljstvo* sudionici ističu da bi ih za uključivanje u volontiranje motivirala:

- dobra i zanimljiva, osobi interesantna ponuda volonterskih poslova (uz prijedlog konkretnih aktivnosti);
- postizanje osobnog zadovoljstva;
- osobni razvoj, stjecanje znanja, druženje, sklapanje poznanstava;
- priznanje, zahvalnost, poštivanje truda volontera, davanje preporuka;
- vjerovanje u iste ciljeve/ideje.

Evo nekoliko primjera komentara:

"Dobro društvo prilikom volontiranja." (Rijeka, r. 1983., nezaposlen, SSS, nije član udruge)

"Da je to jedna sredina koja mi odgovara po godinama, da je pozitivnog usmjerenja, razmišljanja. da iz tog volontiranja mogu nešto naučiti, ali i pomoći drugima." (Rijeka, r. 1967., zaposlena, VSS, nije članica udruge)

"Dobra ekipa i netko tko bi nas sve povukao na volontiranje." (Rijeka, r. 1984., studentica, SSS, članica udruge)

Dio sudionika ističe *altruistične motive*:

"Jedini motiv koji bi mi bio dovoljan je pomoći nekome kome je to potrebno, u bilo kojem području." (Osijek, r. 1975, zaposlena, VSS, nije članica udruge)

"Mene motivira da činim dobra djela." (Rijeka, r. 1969., zaposlena, SSS, članica udruge)

Manji broj komentara odnosi se na navođenje osobnih problema čije bi rješavanje motiviralo na volontiranje (više slobodnog vremena, stabilna ekonomska situacija, bolje zdravlje), što osobito ističu umirovljenici, dok dio sudionika jasno ističe kako ih *ništa ne može motivirati* na volontiranje:

"Na žalost, ne znam što bi me motiviralo i zbog čega bih uživao u tome." (Osijek, r. 1984., student, SSS, nije član udruge)

"Mene sigurno ništa. Ne podržavam osobno rad bez materijalne koristi. Možda bih iz dosade volontirao, ali kad bih bio 'debelo' materijalno potkovan". (Split)

"Ništa, previše sam lijena za takve stvari." (Rijeka, r. 1982., nezaposlena, SSS, nije članica udruge)

3. 7. Još jednom o volontiranju: komentar o temi upitnika

Na kraju razmjerno opsežnog upitnika sudionicima je bila ponuđena mogućnost da dodaju slobodni komentar o temi upitnika, bilo da se radilo o aspektima koje sudionici smatraju važnima a u upitniku im nije posvećeno dovoljno pozornosti, ili o potrebi da se neki aspekti posebno naglase.

Na posljednje je pitanje odgovor dalo 612 od 2000 sudionika (30,6 posto) . Tablica 19 prikazuje skupine komentara i njihovu raspodjelu prema centrima. Iz nje se vidi da u broju komentara prednjače sudionici istraživanja iz Rijeke (42,4 posto od ukupnog broja sudionika je dalo svoj komentar na to pitanje), slijede ih sudionici iz Osijeka (37,4 posto), dok sudionici iz Splita i Zagreba daju najmanji broj komentara (22,2 posto i 20,4 posto od ukupnog broja sudionika).

Tablica 19: Komentari o volontiranju

SKUPINE KOMENTARA	PODSKUPINE KOMENTARA	OSIJEK N=187 (37,4% od ukupnog uzorka)		RIJEKA N=212 (42,4% od ukupnog uzorka)		SPLIT N=111 (22,2% od ukupnog uzorka)		ZAGREB N=102 (20,4% od ukupnog uzorka)	
		N	%	N	%	N	%	N	%
POZITIVAN STAV PREMA VOLONTIRANJU	Pozitivan stav prema upitniku i temi kojom se bavi	58	31,02	70	33,01	31	27,93	29	28,43
	Volontiranje je pozitivno, treba ga promovirati i pridavati mu više važnosti	35	18,72	45	21,22	27	24,32	21	20,59
	UKUPNO	93	49,73	115	54,23	58	52,25	50	49,02
	Potrebno više informirati o volontiranju, osobito kroz medije	17	9,09	13	6,13	10	9,01	8	7,84
PRIJEDLOZI ZA UNAPRJEĐIVANJE VOLONTIRANJA	Potrebno je više brige društva za volontiranje	5	2,67	15	7,07	3	2,70	4	3,92
	Potrebno je pridati više pažnje mladima	8	4,28	10	4,71	3	2,70	1	0,98
	Bolja organizacija volontiranja	14	7,49	11	5,18	6	5,41	1	0,98
	UKUPNO	44	23,53	49	23,09	22	19,82	14	13,73

PROBLEMI VOLONTIRANJA	Teške prilike sprječavaju ljude u volonterskom angažiranju, ljudi nemaju volje, pesimizam zbog stanja u društvu	11	5,88	14	6,06	5	4,50	5	4,90
	Problem je u negativnom stavu prema volonterstvu, nezainteresiranosti ili zloupotreba volontera	8	4,28	8	3,77	3	2,70	3	2,94
	UKUPNO	19	10,16	22	9,83	8	7,21	8	7,84
NEGATIVAN STAV PREMA UPITNIKU I TEMI	Negativan stav prema upitniku i temi kojom se bavi, kritike na upitnik	11	5,88	14	6,60	4	3,60	9	8,82
	UKUPNO	11	5,88	14	6,60	4	3,60	9	8,82
OSTALO	OSTALO Ostalo	20	10,70	13	6,13	19	17,12	21	20,59
	UKUPNO	20	10,70	13	6,13	19	17,12	21	20,59
	UKUPNO KOMENTARA U SVIM SKUPINAMA	187	100,00	212	100,00	111	100,00	102	100,00
	BEZ KOMENTARA	313	167,38	288	257,14	389	350,45	398	390,20

Komentari (njih 612) svrstani su u pet kategorija: najviše se komentara nalazi u kategoriji *Pozitivan stav prema volontiranju* (316 od 612, dakle u prosjeku 51,63 posto), što ulijeva optimizam. U kategoriji *Prijedlozi za unaprjeđivanje volontiranja* sudionici u načelu ponovo naglašavaju većinu već spomenutih aspekata volonterstva. U toj se kategoriji nalazi manje komentara nego u prethodnoj (129 od 612, što čini prosjek od 21,07 posto). Još se manje komentara nalazi u kategoriji *Problemi volontiranja* (57 od 612, dakle u prosjeku 9,31 posto). U posebnu su kategoriju smješteni komentari koji izražavaju *Negativan stav prema upitniku i temi*. Takvih komentara ima 38, što čini 6,2 posto od ukupnog broja komentara. Preostali komentari, za koje nije bilo opravdanja formirati nove kategorije, svrstani su u skupinu *Ostalo* (73 od 612 komentara, dakle 11,92 posto od ukupnog broja komentara).

U kategoriji *Pozitivan stav prema volontiranju* komentari se dijele u dvije podskupine, *Pozitivan stav prema upitniku i temi kojom se bavi* i *Volontiranje je pozitivno*, treba ga promovirati i pridavati mu više važnosti. Evo komentara iz te kategorije:

“Napokon je netko progovorio o volontiranju.” (Split)

“Ovaj upitnik me potaknuo na razmišljanje o volontiranju i bilo bi dobro da ga ispuni što veći broj ljudi, možda i s upitnikom razmislimo što mi sami možemo učiniti za našu okolinu. Pohvala za temu!” (Osijek, r. 1979., zaposlen, VŠŠ, nije član udruge)

"Ovaj me upitnik potaknuo i u biti sam se posramila jer ne volontiram. Kada mi djeca odrastu svakako ću volontirati." (Osijek, r. 1978., zaposlena, VSS, članica udruge)

"Tema je dobra, čovjek se zamisli. Možda shvati da bi pored svojih osobnih interesa mogao djelovati mnogo šire." (Rijeka, r. 1976., zaposlena, VSS, nije članica udruge)

Dio sudionika u svojim je komentarima (ponovo) isticao *Prijedloge za unaprjeđivanje volontiranja*. Prijedlozi se uglavnom odnose na potrebu za informiranjem o volontiranju, osnaživanjem društvene brige, pridavanje pažnje mladima i boljom organizacijom volontiranja. Evo primjera:

"Trebalo bi više raditi na promoviranju volonterstva od vrtića, škola, ustanova, radnih mjesta, medija..." (Rijeka, r. 1954., Rijeka, zaposlena, SSS, nije članica udruge)

"Potrebno je što više uključivanja male djece da bi im to bio i način života." (Osijek, r. 1967., zaposlena, SSS, nije članica udruge)

"Potrebne su državne mjere za poticanje i priznavanje aktivnosti, te educiranje o njima već od školske dobi." (Rijeka, r. 1981., student, SSS, nije član udruge)

"Za poticanje volonterstva je potrebno provoditi mjere u širokom rasponu; od državnih poticaja, povećanja svjesnosti u društvu i najvažnije učenje u školama o toleranciji i potrebi za volontiranje." (Rijeka, r. 1981., studentica, SSS, nije članica udruge)

U kategoriji komentara koji se odnose na *Probleme volontiranja*, sudionici komentiraju teške prilike koje sprječavaju ljude u volonterском angažiranju, bezvoljnost, pesimizam, negativan stav prema volonterstvu, nezainteresiranost ili zloupotrebu volontera. Evo primjera:

"Snažan i negativan stereotip o volontiranju, u školama se gotovo ništa ne radi na temu volontiranja." (Split)

"Vjerojatno i zbog poremećenih ljudskih odnosa, nepovjerenja u institucije i organizacije. Ljudima nije stalo da volontiraju. Vi tu ne možete ništa." (Osijek, r. 1967., zaposlen, SSS, član udruge)

"Nije uzet u obzir trenutak u kojem živimo (naročito gospodarska situacija i pad morala na svim razinama), ljudi su beznadni, ne znaju pomoći sebi a kamoli drugima." (Rijeka, r. 1962., zaposlena, članica udruge)

Iako takvih komentara nema mnogo, važno je prikazati i komentare sudionika čiji je stav prema upitniku i temi kojom se bavi negativan:

"Nadam se da više neće biti volonterizma. Ljudi trebaju biti plaćeni za ono što rade." (Zagreb, r. 1930., VSS, umirovljenik, član udruge)

"Ne sviđa mi se tema. Makar je vrlo zanimljiva. Volontiraju ljudi koji nemaju zanimaciju." (Zagreb, r. 1990., OŠ, srednjoškolac, nije član udruge)

"Volontiranje je uzaludno trošenje vremena volontera." (Osijek, r. 1964., umirovljenik, SSS, član udruge)

"Volontiranje mi je krajnje nesimpatično." (Osijek, r. 1981., zaposlen, VSS, nije član udruge)

Evo i nekoliko komentara iz kategorije *Ostalo*:

"Smatram da većina ljudi zaposlenih u Hrvatskoj, dakle oni koji rade za ionako malu plaću - sami po sebi time i volontiraju." (Zagreb, r. 1969., muško, nezaposlen, SSS, nije član udruge)

"Ma volio bih ja volontirati i sve, volim ljude, pomagati, ali me prati onaj faktor lijenosti! Ne mogu se natjerati, a imam vremena. Sorry." (Zagreb, r. 1982., SSS, nezaposlen, član udruge)

"Mislim da u tržišnom gospodarstvu prosječan čovjek volontira samo kad nema boljih opcija. Zato volontiranje prepuštam članovima ROTARY i LIONS kluba, u trenucima kad ih zapeče savjest, kao i sljedbenicima hare krishne jer je to dobro za njihovu karmu. Možda sam sebičan, ali to je moja karma." (Rijeka, r. 1979., zaposlen, SSS, član udruge)

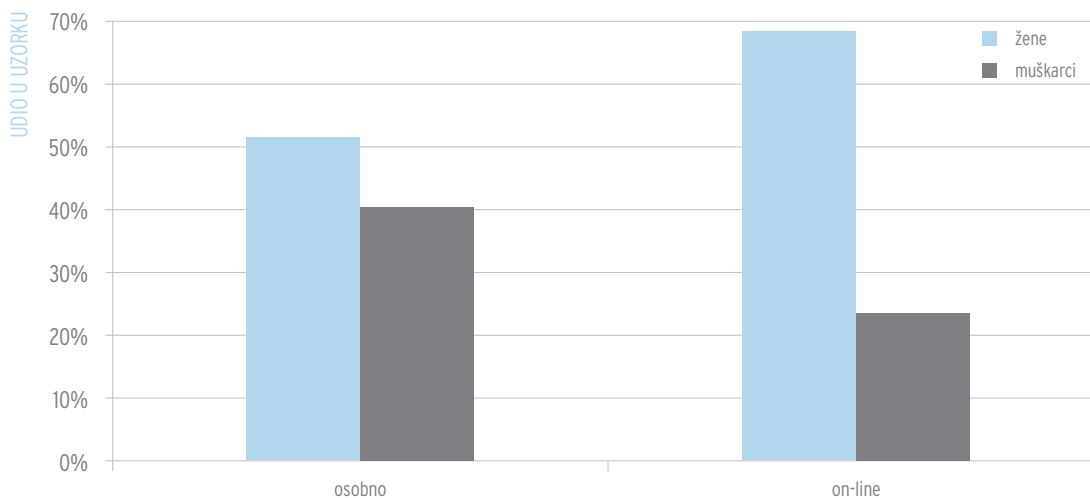
Imajući u vidu sadržajnu analizu komentara na upitnik i temu, valja istaknuti da ohrabruje činjenica da najveći broj komentara ukazuje na pozitivan stav prema volontiranju, a dio komentara potvrđuje da su sudionici i sam upitnik prepoznali kao promociju volonterstva. Ipak, valja s posebnom pozornošću analizirati komentare koji se odnose na prijedloge za unaprjeđenje volontiranja, a negativni stavove i kritike - posebno kada dolaze iz pera mladih sudionika, predstavljaju pravi izazov u definiranju mjera za unaprjeđenje volonterstva.

NOVI RAKURS ILI POTVRDA REZULTATA: ON-LINE ISTRAŽIVANJE VOLONTERSTVA

Prilika za sagledavanje volonterstva iz novog rakursa i potvrde ili odbacivanja nekih mogućih zaključaka rezultata istraživanja što su se provodili u tri županije i Gradu Zagrebu dobivena je *on-line* istraživanjem što ga je na svojim mrežnim stranicama, na istom Upitniku, provela tvrtka SELECTIO d.o.o. S obzirom na broj sudionika koji su sudjelovali u *on-line* istraživanju (147) i različitim demografskih karakteristika uzorka iz *on-line* istraživanja i istraživanja koje se provodilo u tri županije i Gradu Zagrebu drukčijom tehnikom prikupljanja podataka (u daljnjem tekstu: osobno istraživanje), velika ograničenja bilo kakvih usporedbi i eventualnih zaključaka koji iz njih proizlaze moraju se stalno imati na umu.

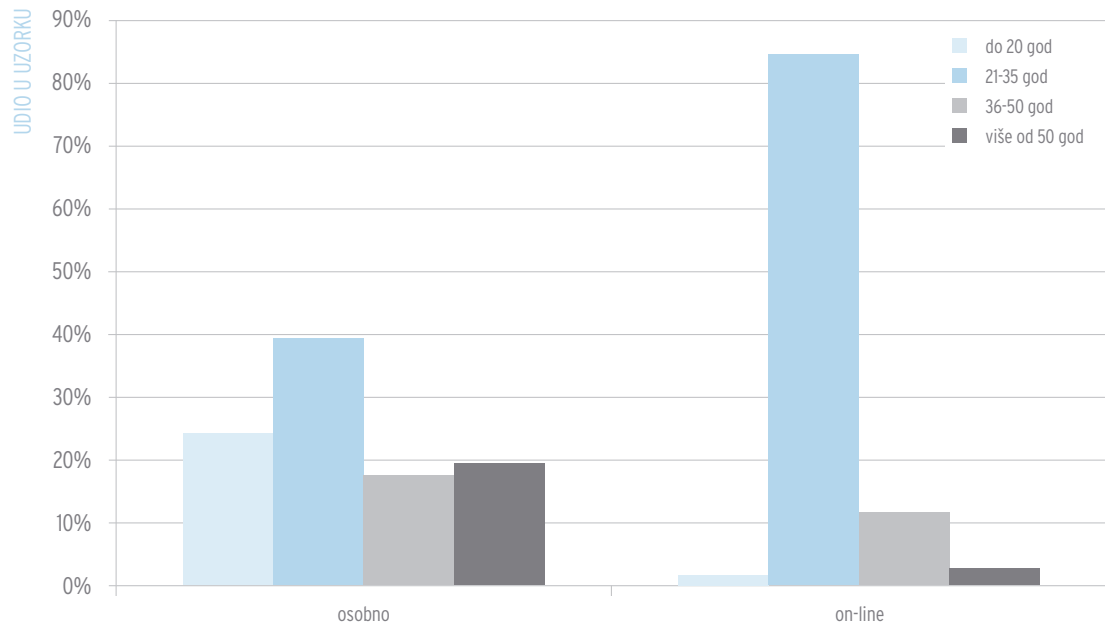
4. 1. Opis uzorka: osobno i on-line istraživanje

Statistička analiza pokazuje da se spolna struktura osobnog i *on-line* uzorka značajno razlikuje ($\chi^2=15,29$ $p<0,001$), pri čemu je uočljivo veća zastupljenost žena u *on-line* uzorku u odnosu na osobno proveden upitnik (grafikon 46).

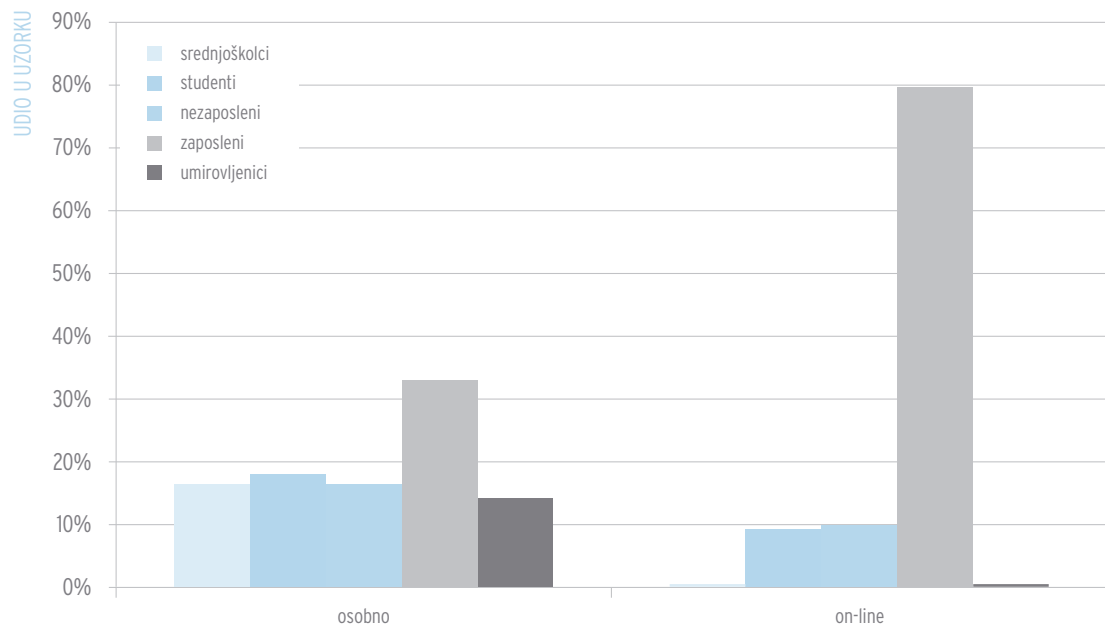
Grafikon 46: Spolna struktura uzorka

Dalje, pokazuje se da su *on-line* anketirani sudionici u prosjeku značajno mlađe dobi (t-test, $p=0,010$), te da je dobna struktura *on-line* sudionika značajno različita od dobne strukture od osobno anketiranih sudionika ($\chi^2=121,18$, $p<0,001$). Uočljivo je da je velika većina *on-line* sudionika starosne dobi 21-35 godina (grafikon 47).

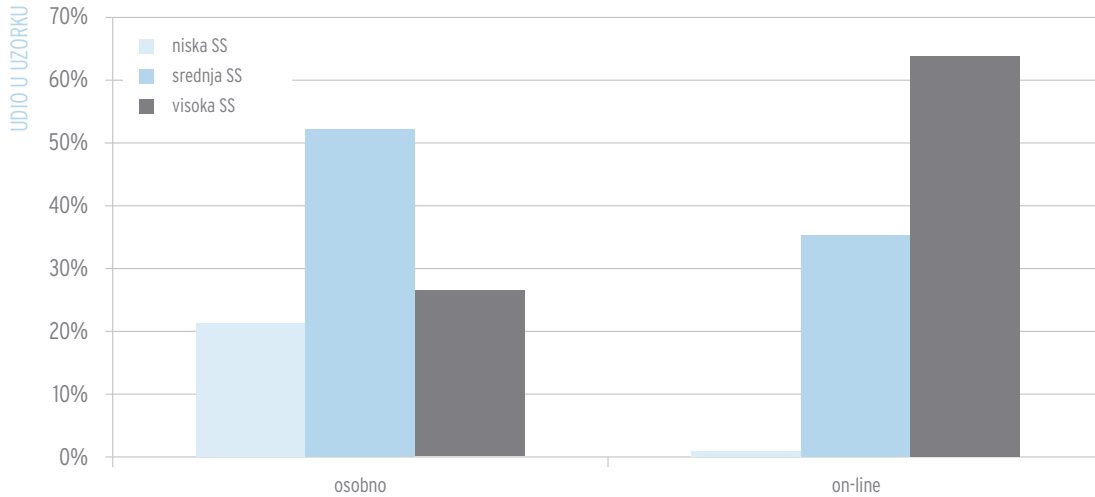
Grafikon 47: Dobna struktura uzorka prema dobnim kategorijama

Struktura *on-line* sudionika značajno je drukčija od strukture osobno anketiranih sudionika prema radnom statusu ($\chi^2=135,81$, $p<0,001$). Uočljivo je da je većina *on-line* sudionika zaposlena (grafikon 48).

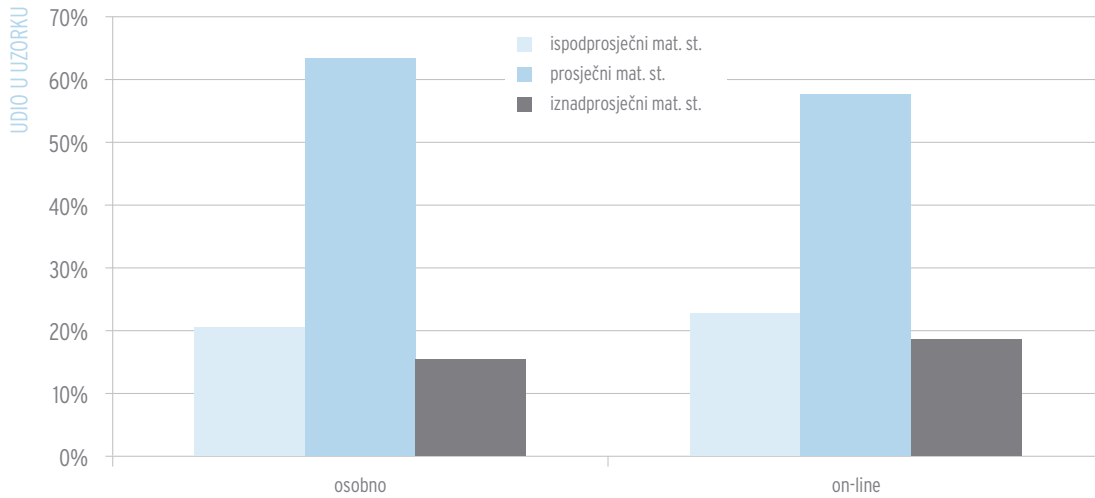
Grafikon 48: Strukture uzorka prema radnom statusu sudionika

I prema stručnoj spremi on-line uzorak statistički se značajno razlikuje od uzorka osobno ispitanih ($\chi^2=102,73$, $p<0,001$). U on-line prikupljenom uzorku najzastupljeniji su sudionici s visokom stručnom spremom (grafikon 49).

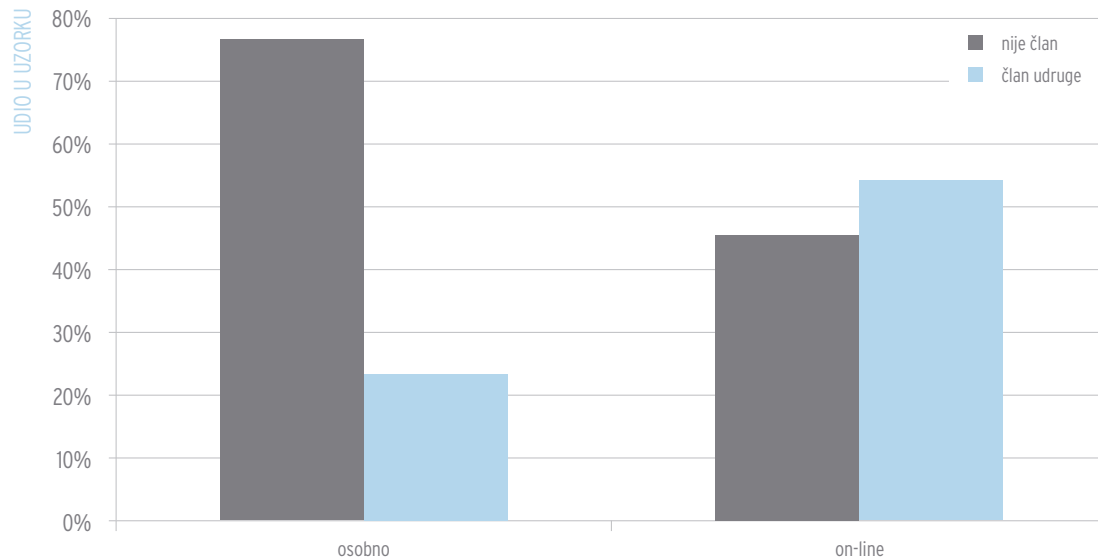
Grafikon 49: Struktura uzoraka prema stručnoj spremi sudionika

Prema samoprocijenjenom materijalnom statusu, među uzorcima nisu utvrđene statistički značajne razlike ($\chi^2=2,09$, $p=0,352$). Grafički se to prikazuje grafikonom 50.

Grafikon 50: Struktura uzoraka prema materijalnom statusu sudionika

Uzorci se značajno razlikuju s obzirom na članstvo u udrugama (Pearson χ^2 test, $\chi^2=69,27$, $p<0,001$): *on-line* uzorak ima statistički značajno veći udio članova udruga (grafikon 51).

Grafikon 51: Struktura uzoraka prema članstvu u udrugama

Analiza usporedbe strukture uzorka *on-line* istraživanja i istraživanja u tri županije i Gradu Zagrebu gdje je Upitnik osobno proveden pokazuje velike razlike u uzorcima: osim što se uzorci brojčano razlikuju (147 prema 2000 sudionika), statistički se značajno razlikuju po spolnoj strukturi (značajno više žena u *on-line* istraživanju), dobi sudionika (značajno mlađi *on-line* sudionici), radnom statusu sudionika (značajno više zaposlenih *on-line* sudionika), stručnoj spremi sudionika (u *on-line* istraživanju najzastupljeniji sudionici s visokom stručnom spremom), članstvu u udrugama (*on-line* uzorak ima statistički značajno veći udio članova udruga). Jedino obilježje u kojem nije utvrđena statistički značajna razlika među uzorcima je samoprocijenjen materijalni status.

Struktura uzorka *on-line* istraživanja zasigurno u nekoj mjeri ukazuje na profil korisnika *on-line* usluga. Još jednom valja naglasiti potreban oprez pri donošenju zaključaka, uzrokovan neujednačenim uzorcima sudionika istraživanja.

4. 2. Stavovi o volontiranju: usporedba rezultata

Evo usporedbe stavova o volontiranju osobnog i *on-line* istraživanja:

Tablica 20: Stavovi o volontiranju osobnog i *on-line* istraživanja

STAVOVI O VOLONTIRANJU	OSOBN0		ON-LINE		p
	(N=2000)		(n=147)		
	as	SD	as	SD	
1. Volonteri su zadovoljniji sobom od ljudi koji ne volontiraju.	3,54	0,98	3,72	0,90	0,034
2. Volonteri mogu pomoći u rješavanju problema lokalne zajednice.	3,90	0,80	4,12	0,94	0,001
3. Volontiranje može pomoći u rješavanju nekih osobnih problema.	3,65	0,88	3,87	0,89	0,003
4. Volontiranje je dobar način za provođenje slobodnog vremena.	3,95	0,92	4,29	0,90	<0,001
5. Uključivanjem u volonterski rad mogu se upoznati zanimljivi ljudi.	4,24	0,73	4,59	0,62	<0,001
6. Volonteri su obično ljudi zaneseni nekom idejom.	3,46	1,00	3,72	0,91	0,002
7. Volontiranju je potrebno dati više pozornosti.	4,01	0,87	4,39	0,78	<0,001
8. Volontirati mogu uglavnom oni koji imaju mnogo slobodnog vremena.	3,29	1,14	2,86	1,28	<0,001
9. Volontirati mogu uglavnom oni koji financijski dobro stoje.	2,67	1,20	2,42	1,27	0,018
10. Volontiranje može pomoći u pronalaženju i dobivanju zaposlenja.	3,56	0,92	3,72	0,98	0,037
11. Volonterima se može povjeriti ozbiljan posao.	3,74	0,91	4,12	0,93	<0,001

Statistički značajne razlike pojavljuju se kod svih tvrdnji, s time da u tvrdnjama od 1 do 7 i u tvrdnjama 10 i 11 sudionici iz *on-line* uzorka daju značajno više ocjene, dok u pitanjima 8 i 9 *on-line* sudionici daju značajno niže ocjene. Imajući u vidu sadržaj tvrdnji 8 i 9 (*Volontirati mogu uglavnom oni koji imaju mnogo slobodnog vremena* i *Volontirati mogu uglavnom oni koji financijski dobro stoje*) koje su *on-line* sudionici procijenili značajno nižom ocjenom, možemo pretpostaviti da *on-line* sudionici imaju dosljedno pozitivnije stavove o volontiranju nego sudionici koji su sudjelovali u osobnom istraživanju. Ovu pretpostavku potvrđuju i vrlo visoke procjene (aritmetičke sredine) pojedinih odgovora *on-line* sudionika: primjerice, s vrlo visokim prosjekom (4,59) procijenjena je tvrdnja *Uključivanjem u volonterski rad mogu se upoznati zanimljivi ljudi, kao i tvrdnja Volontiranju je potrebno dati više pozornosti* (4,39).

4. 3. Stavovi o volontiranju u Hrvatskoj: usporedba rezultata

Što pokazuje usporedba rezultata o stavovima o volontiranju u Hrvatskoj:

Tablica 21: Stavovi o volontiranju u Hrvatskoj sudionika osobnog i on-line istraživanja

STAVOVI O VOLONTIRANJU U HRVATSKOJ	OSOBN0 (N=2000)		ON-LINE (n=147)		p
	as	SD	as	SD	
	1. Društvena klima u Hrvatskoj negativno utječe na volontiranje.	3,51	0,98	3,78	
2. Za volonterski se rad ne dobivaju certifikati, potvrde ili preporuke pa ljudi nisu motivirani za volontiranje.	3,56	0,99	3,50	1,12	0,486
3. Nitko se ozbiljno ne bavi promocijom volontiranja.	3,65	0,94	4,02	0,96	<0,001
4. Ljudi kod nas ne znaju mnogo o mogućnostima i prednostima volontiranja.	3,98	0,77	4,32	0,66	<0,001
5. U Hrvatskoj se razmjerno malo volontira jer postoji stereotip o volonterskom radu kao manje vrijednom.	3,53	0,99	3,84	1,11	<0,001
6. Ljudi su pasivni i nemaju ambicija ni za što, pa ni za volontiranje.	3,63	1,01	3,99	1,04	<0,001
7. Država ne donosi poticajne mjere za unaprjeđivanje volontiranja.	3,95	0,80	4,42	0,70	<0,001
8. Ljudi koji na svom poslu dolaze u vezu s volonterima najčešće nemaju potrebnog iskustva i znanja, pa s volonterima neadekvatno postupaju.	3,41	0,86	3,66	0,90	0,001
9. Nema se gdje volontirati.	2,54	1,16	1,93	1,04	<0,001
10. Kod nas je potrebno pružati veliku pomoć članovima svoje obitelji pa se nema vremena pomagati drugima.	2,97	1,06	2,67	1,11	0,001
11. Iskorištavanje volonterskog rada negativno djeluje na motivaciju za volontiranje.	3,49	0,95	3,60	1,04	0,178
12. Ponekad su uz volontiranje na djelu i neki "mutni" poslovi pa ljudi nemaju povjerenja u ispravnost volontiranja.	3,33	0,97	3,14	1,02	0,023
13. Volontiranju se ne pridaje dovoljno pažnje kroz medije (novine, televizija, radio).	3,97	0,83	4,20	0,80	0,001
14. U školama se volontiranju ne pridaje dovoljno pažnje pa djeca i mladi nemaju gdje naučiti o volontiranju.	4,00	0,83	4,35	0,76	<0,001
15. U obiteljima se ne pridaje dovoljno pažnje poticanju volontiranja kroz osobni primjer starijih.	3,84	0,84	4,12	0,92	<0,001
16. Ljudi nisu svjesni da volontiranje pruža mogućnost osobnog razvoja.	3,90	0,84	4,29	0,79	<0,001

Statistički značajne razlike između dviju grupa sudionika pojavljuju se u 14 od 16 postavljenih tvrdnji. Kod tvrdnje *Za volonterski se rad ne dobivaju certifikati, potvrde ili preporuke pa ljudi nisu motivirani za volontiranje i iskorištavanje volonterskog rada negativno djeluju na motivaciju za volontiranje* nema statistički značajnih razlika. *On-line* sudionici statistički značajno više ocjene daju tvrdnjama:

1. *Društvena klima u Hrvatskoj negativno utječe na volontiranje.*
3. *Nitko se ozbiljno ne bavi promocijom volontiranja.*
4. *Ljudi kod nas ne znaju mnogo o mogućnostima i prednostima volontiranja.*
5. *U Hrvatskoj se razmjerno malo volontira jer postoji stereotip o volonterskom radu kao manje vrijednom.*
6. *Ljudi su pasivni i nemaju ambicija ni za što, pa ni za volontiranje.*
7. *Država ne donosi poticajne mjere za unaprjeđivanje volontiranja.*
8. *Ljudi koji na svom poslu dolaze u vezu s volonterima najčešće nemaju potrebnog iskustva i znanja pa s volonterima neadekvatno postupaju.*
13. *Volontiranju se ne pridaje dovoljno pažnje kroz medije (novine, televizija, radio)*
14. *U školama se volontiranju ne pridaje dovoljno pažnje pa djeca i mladi nemaju gdje naučiti o volontiranju.*
15. *U obiteljima se ne pridaje dovoljno pažnje poticanju volontiranja kroz osobni primjer starijih.*
16. *Ljudi nisu svjesni da volontiranje pruža mogućnost osobnog razvoja.*

Sudionici iz *on-line* uzorka statistički značajno nižom ocjenom procijenili su sljedeće tvrdnje:

9. *Nema se gdje volontirati.*
10. *Kod nas je potrebno pružiti veliku pomoć članovima svoje obitelji, pa se nema vremena pomagati drugima.*
12. *Ponekad su uz volontiranje na djelu i neki "mutni" poslovi pa ljudi nemaju povjerenja u ispravnost volontiranja.*

Iako je nesumnjivo da postoje značajne razlike u stavovima u volontiranju dvije različite skupine sudionika, razmjerno je teško, imajući u vidu sadržajnu analizu tvrdnji, donositi zaključke. Ipak, može se indicirati da su *on-line* sudionici više nego sudionici kojima je osobno pristupano svjesni mogućnosti za volontiranje (s vrlo niskom aritmetičkom sredinom - 1,92 - procjenjuju tvrdnju *Nema se gdje volontirati*), imaju više povjerenja u volonterstvo i manje su spremni izostanak pomoći drugima opravdavati vlastitim teškoćama. S druge strane, kritičniji su prema društvenoj i obiteljskoj klimi za volontiranje te informiranju o volonterskim aktivnostima, gdje visoko (4,42) procjenjuju tvrdnju *Država ne donosi poticajne mjere za unaprjeđivanje volontiranja* i tvrdnju *U školama se volontiranju ne pridaje dovoljno pažnje, pa djeca i mladi nemaju gdje naučiti o volontiranju* (4,35).

4. 4. Aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja: usporedba rezultata

Na što ukazuje usporedba rezultata procjene aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja:

Tablica 22: Aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja sudionika osobnog i *on-line* istraživanja

AKTIVNOSTI ZA UNAPRJEĐIVANJE VOLONTIRANJA	OSOBN0 (N=2000)		ON-LINE (n=147)		p
	as	SD	as	SD	
1. Davanje volonterima prednosti pri zapošljavanju motiviralo bi ljude za volontiranje.					
2. Bolje informiranje o volontiranju (upoznavanje javnosti s pojmom i važnosti volontiranja) pridonijelo bi unaprjeđivanju volontiranja.					
3. Osnivanje posebnih organizacija koje bi promicale volontiranje pridonijelo bi unaprjeđivanju volontiranja.					
4. Propaganda u medijima (sustavne medijske kampanje) pozitivno bi utjecale na volontiranje.					
5. Dobra ponuda volonterskih poslova pridonijela bi unaprjeđivanju volontiranja.					
6. Pokrivanje troškova (prijevoza, użine) motiviralo bi ljude na volontiranje.					
7. Stručno osposobljavanje organizacija za prihvat i rad s volonterima unaprijedilo bi volontiranje.					
8. Donošenje i provođenje poticajnih mjera za promicanje volonterskog rada na državnoj razini unaprijedilo bi volontiranje.					
9. Uvođenje sadržaja o volontiranju i poticanje na volontiranje u školama unaprijedilo bi volontiranje.					
10. Otvorenost gospodarstva i javnih službi za rad volontera pridonijela bi unaprjeđivanju volontiranja.					

Statistički značajne razlike pojavljuju se u sedam od deset tvrdnji: nije pronađena razlika u procjeni tvrdnji *Davanje volonterima prednosti pri zapošljavanju motiviralo bi ljude za volontiranje*, *Osnivanje posebnih organizacija koje bi promicale volontiranje pridonijelo bi unaprjeđivanju volontiranja* i *Pokrivanje troškova (prijevoza, użine) motiviralo bi ljude na volontiranje*. Za sve ostale tvrdnje sudionici iz *on-line* uzorka daju statistički značajno više procjene. Valja ukazati da *on-line* sudionici izrazito visoko (iznad 4) procjenjuju efikasnost svih predloženih aktivnosti.

SAŽETAK REZULTATA ISTRAŽIVANJA

U ovoj su publikaciji prikazani rezultati istraživanja volonterstva koje se na području triju županija (Osječko-baranjske, Primorsko-goranske, Splitsko-dalmatinske) i Grada Zagreba na uzorku od 2000 sudionika provodilo tijekom 2006. godine. Za istraživanje je korišten *Upitnik o volontiranju* koji je razvijen i korišten u istraživanju što se u organizaciji Udruge za razvoj civilnoga društva SMART provelo 2001. godine. Uzorak sudionika u istraživanju može se smatrati reprezentativnim za obilježja populacije velikih hrvatskih gradova, ali nije uravnotežen prema svim obilježjima, što treba imati u vidu prilikom donošenja zaključaka.

Analiza **općih stavova o volontiranju** pokazuje da sudionici istraživanja imaju pozitivne opće stavove o volontiranju. Analiza rezultata s obzirom na obilježja (dob, spol...) ukazuje na niz razlika u stavovima različitih kategorija sudionika koje se mogu sažeti ovako:

- žene imaju statistički značajno pozitivnije stavove o volontiranju od muškaraca;
- dob je manje utjecajno obilježje od mjesta boravka, uz napomenu da u više tvrdnji mlađi sudionici imaju negativnije stavove o volontiranju od starijih;
- kod radnog statusa ne postoje konzistentna odstupanja koja se odnose na jednu kategoriju sudionika, ali niske procjene srednjoškolaca pokazuju da posebnu pažnju treba posvetiti mlađoj populaciji (ovdje se pojavljuje konzistentnost rezultata nađenih kod obilježja dobi i radnog statusa koje su međusobno povezane)
- analiza s aspekta stručne spreme pokazuje da obrazovanije stanovništvo ima pozitivnije stavove o volontiranju od slabije obrazovanog;
- samoprocijenjen materijalni status sudionika predstavlja obilježje u kojem su se pokazale najmanje razlike među sudionicima u stavovima o volontiranju;
- članstvo u udrugama snažno je povezano s (pozitivnim) stavovima o volontiranju;
- uzimajući u obzir metodološka ograničenja, može se zaključiti da sudionici iz 2006. godine imaju značajno pozitivnije stavove od onih iz 2001. godine, što je znakovit rezultat koji može ukazivati na uspješnost promocije volonterstva u Hrvatskoj u posljednjih pet godina.

Analiza **stavova o volontiranju u Hrvatskoj** s obzirom na različita obilježja ukazuje na razlike u stavovima sudionika različitih kategorija koji se mogu sažeti ovako:

- potvrđuje se nalaz iz analize općih stavova o volontiranju prema kojemu žene imaju pozitivniji stav prema volontiranju od muškaraca iz čega proizlazi da je u promociji volontiranja posebnu pažnju potrebno posvetiti muškoj populaciji;
- kod dobi, statistički značajne razlike pronađene su za osam od 16 tvrdnji. U većini slučajeva one se odnose na razlike u tvrdnjama najmlađe dobne skupine sudionika (do 20 godina) čija sadržajna analiza može ukazivati na optimističnije stavove najmlađe dobne skupine sudionika o volontiranju u Hrvatskoj od sudionika ostalih dobnih skupina. Taj se nalaz ne podudara s povezanosti dobi i općih stavova o volontiranju, gdje je kod više tvrdnji ustanovljen negativniji stav o volontiranju kod mlađe populacije. Dob se i ovdje pokazala manje diskriminirajućim obilježjem od mjesta boravka i spola;

- kod radnog statusa statistički značajna razlika pronađena je u devet tvrdnji, ali se ne nalaze konzistentna odstupanja posebno karakteristična za pojedinu kategoriju, što je nalik situaciji kod analiziranja općih stavova o volontiranju.
- kod stručne spreme se pokazuje da se sudionici istraživanja s niskom stručnom spremom razlikuju po svojim stavovima o volontiranju od obrazovanijih sudionika dajući većinom niže ocjene od ostalih. To može ukazivati na manju kritičnost sudionika niže stručne spreme u raspravi o društvenim problemima;
- samoprocijenjeni materijalni status se i kod procjene stavova o volontiranju u Hrvatskoj pokazuje kao slabije diskriminirajuće obilježje od prethodno opisanih;
- članstvo u udrugama ne ističe se kao obilježje po kojem se sudionici razlikuju u stavovima o volontiranju u Hrvatskoj. Taj se nalaz razlikuje od rezultata procjene općih stavova o volontiranju, gdje je članstvo u udrugama bilo snažnije povezano s općim stavovima o volontiranju;
- analiza komentara sudionika (280 komentara: 14 posto sudionika dalo svoj komentar) pokazuje da sudionici iz Rijeke i Zagreba većinu razloga za slabo volontiranje pridaju okolnostima u društvu, dok sudionici iz Osijeka i Splita većinu razloga za slabo volontiranje pridaju problemima volontiranja;
- za razliku od općih stavova o volontiranju, gdje su statistički značajne razlike ukazivale na dosljedno pozitivnije stavove o volontiranju sudionika iz 2006. godine u odnosu na sudionike istraživanja iz 2001. godine, kod stavova o volontiranju u Hrvatskoj pokazuje se da postoji veća kritičnost sudionika prema društvenim okolnostima i pristupu volonterstvu.

Analiza procjene **učinkovitosti predloženih aktivnosti** koje mogu utjecati na unaprjeđenje volontiranja promatrana s obzirom na različita obilježja ukazuje na razlike u stavovima sudionika različitih kategorija koje se mogu prikazati ovako:

- sudionici visoko procjenjuju sve predložene aktivnosti;
- promatrane s obzirom na spol, statistički značajne razlike pokazuju se u devet od deset tvrdnji, pri čemu žene uvijek daju značajno višu ocjenu od muškaraca. Može se smatrati da viši rezultati ukazuju na veći interes žena i njihov pozitivniji stav prema volontiranju koji se pokazao i kod analize stavova o volontiranju;
- promatrajući dob sudionika, pokazuje se da su za osam od deset tvrdnji pronađene statistički značajne razlike, pri čemu se one uvijek nalaze u tvrdnjama najmlađe skupine sudionika (do 20 godina) čije su procjene niže od procjena ostalih (svih ili samo nekih) dobnih skupina. Takvi rezultati mogu ukazivati na pesimističnije stavove mlađih prema poimanju mogućnosti unaprjeđivanja volontiranja;
- analiza odnosa radnog statusa sudionika i procjene uspješnosti aktivnosti za unaprjeđivanje volontiranja pokazuje statistički značajne razlike u osam od deset predloženih aktivnosti pri čemu su procjene umirovljenika statistički značajno najviše, a srednjoškolaca najniže, što ukazuje na pesimističnije stavove (mlađe) populacije;
- analiza stručne spreme prema procjeni uspješnosti aktivnosti za unaprjeđenje volontiranja pokazuje statistički značajne razlike u devet od deset tvrdnji, pri čemu sudionici s visokom stručnom spremom daju više procjene, a sudionici s nižom stručnom spremom niže procjenjuju utjecaj predloženih aktivnosti na unaprjeđenje volontiranja. I taj pokazatelj potvrđuje prethodne indikatore o utjecaju razine obrazovanja na formiranje (pozitivnih) stavova o volontiranju;
- statistički značajna razlika između sudionika različitog samoprocijenjenog materijalnog nalazi se samo kod jedne tvrdnje. Taj rezultat dosljedno potvrđuje dosadašnje analize u kojima se pokazuje da je samoprocijenjeni materijalni status obilježje slabo povezano s formiranjem uvjerenja o volontiranju;

- analizirajući članstva u udrugama i procjene učinkovitosti predloženih mjera, statistički značajne razlike pronađene su u sedam od deset aktivnosti, pri čemu članovi udruga uvijek daju više ocjene;
- dodatni prijedlozi koje su formulirali sudionici svrstani su u skupine *Mjere za unaprjeđenje volontiranja u okruženju, Mjere za unaprjeđenje volonterskih aktivnosti i Ostalo*. Uspoređujući sadržaj prijedloga koje su dali sudionici sa sadržajem mjera predloženih u upitniku, može se zapaziti da su sudionici istraživanja uglavnom podržali ponuđene mjere;
- kod usporedbe rezultata iz 2001. i 2006. godine statistički značajne razlike pokazuju se u devet od deset ponuđenih aktivnosti, pri čemu sudionici iz 2006. godine uvijek daju statistički značajno višu ocjenu. To može ukazivati na optimističniji stav prema vrijednosti i promociji volonterstva sudionika iz 2006. godine.

Analizirajući **volonterske aktivnosti** sudionika zaključuje se da je u 2005. godini između 45 i 50 posto ispitanika sudjelovalo u nekoj vrsti volonterske aktivnosti. Nisu nađene statistički značajne razlike udjelima muškaraca i žena s obzirom na volonterski status, kao niti u udjelima pojedinih dobnih skupina. Značajno više umirovljenika i manje studenata nalazi se u skupini koja ne volontira u odnosu na skupinu koja volontira. U skupini koja ne volontira također je statistički značajno veći udio srednje stručne spreme i manji udio visoke stručne spreme u odnosu na skupinu koja volontira. U skupini koja ne volontira nešto je veći udio osoba sa samoprocijenjenim ispodprosječnim materijalnim statusom i manji udio osoba sa samoprocijenjenim iznadprosječnim materijalnim statusom u odnosu na skupinu koja volontira. Indikativna je važnost volontiranja i članstva u udrugama: kod onih koji tijekom 2005. nisu volontirali, samo se u 8,3 posto slučajeva radi o članovima udruga, a u 91,7 posto slučajeva o nečlanovima. Od svih članova udruga (u uzorku), 81,3 posto ih je tijekom 2005. volontiralo, dok ih samo 18,7 posto nije volontiralo.

Analizirajući **vrste volonterskih aktivnosti** sudionika, zaključujemo da najčešće sudjeluju u aktivnostima neke udruge, dok se najmanje volontira radi dobivanja zaposlenja i rada za političku stranku. Muškarci su u statistički značajno većem udjelu volontirali za lokalnu zajednicu i političke stranke, a žene za škole/vrtiće i crkvu. Mlađe dobne skupine (do 35 godina) više sudjeluju u aktivnostima udruga, dok najstariji najviše pomažu rad u crkvi te najviše dobrovoljno rade za lokalnu zajednicu. Umirovljenici najčešće sudjeluju u dobrovoljnom radu za lokalnu zajednicu i pomažu radu crkve, srednjoškolci najviše volontiraju u vrtićima/školama, studenti najviše sudjeluju u aktivnostima udruga dok nezaposleni i studenti rade najviše radi stjecanja iskustva. Sudionici s visokom stručnom spremom najviše sudjeluju u radu udruga, pomoći u radu lokalne zajednice, radu radi stjecanja iskustva i radu u cilju dobivanja zaposlenja; sudionici s niskom stručnom spremom značajno više volontiraju u vrtićima/školama i u crkvi, a sudionici sa srednjom stručnom spremom u pripremama događaja. Nisu utvrđene statistički značajne razlike u vrstama volonterskih aktivnosti prema materijalnom statusu, ali se u svim vrstama aktivnosti pokazuje značajno veće sudjelovanje članova udruga.

Analizirajući **učestalost volontiranja** ne pokazuje statistički značajnije razlike u učestalosti volontiranja s obzirom na spol sudionika. Pokazuje se da mlađi sudionici (dobna skupina do 20 godina) volontiraju rjeđe, a stariji češće. Nisu utvrđene statistički značajne razlike u učestalosti volontiranja s obzirom na radni status sudionika, ali se pokazuje da sudionici s visokom stručnom spremom volontiraju češće od ostalih. Samoprocijenjeni materijalni status kontinuirano se pokazuje kao obilježje slabo povezano s volontiranjem pa nema značajnije povezanosti niti s učestalošću volontiranja, za razliku od članstva u udrugama koje se i kod učestalosti volontiranja pojavljuje kao diskriminirajuće obilježje: članovi udruga volontiraju učestalije od osoba koje nisu članovi udruga. Pri analizi učestalosti volontiranja svakako treba imati u vidu da velik udio populacije volontira rijetko (godišnje ili mjesečno), što treba povezati s razmjerno visokim postotkom populacije uključene u volonterski rad.

Analizirajući **usmjerenost pomaganja** (komu sudionici najčešće pomažu svojim volonterskim radom) možemo zaključiti da se najčešće pomaže "poznatima", organizacijama i pojedincima. Postoje indikacije da su žene u pomaganju otvorenije prema nepoznatim organizacijama i pojedincima od muškaraca. Razina obrazovanja i materijalni status sudionika ne razlikuju u ovom istraživanju sudionike prema usmjerenosti pomaganja, dok se članstvo u udrugama ponovo pokazuje kao važno obilježje koje je povezano sa sudjelovanjem u volonterskim aktivnostima.

Analizirajući neke **aspekte volonterskog iskustva i motivacije za volontiranje** zaključujemo da procjene tvrdnji ukazuju na to da volonteri naglašavaju osobno zadovoljstvo koje osjećaju pri volontiranju. Spol sudionika ne pokazuje se diskriminirajućim obilježjem, dok se kod dobi i volonterskog iskustva/motiva za volontiranje pokazuju nešto više procjene starijih sudionika. To se potvrđuje i kod analize utjecaja radnog statusa, pri čemu umirovljenici daju statistički značajno više procjene. Stručna sprema sudionika nije značajnije povezana s ocjenom volonterskog iskustva, a kod sudionika različitog materijalnog statusa nema statistički značajnih razlika. Dosljedno prethodnim rezultatima, članstvo u udrugama javlja se kao diskriminirajuće obilježje: u svim tvrdnjama članovi udruga daju statistički značajno više ocjene od sudionika koji nisu članovi udruga.

PRILOG

Priloženi je upitnik korišten u ispitivanju, a razlikovao se od županije do županije samo u trećem pitanju prvog dijela (mjesto boravka).

UPITNIK O VOLONTIRANJU

Postoje bezbrojni primjeri koji ukazuju da volonteri i volonterstvo doprinose izgradnji socijalnog i ljudskog potencijala, te da povećavaju uključivanje građana u socijalni razvoj. Ujedno, volonteri u svakoj državi predstavljaju ogroman ljudski potencijal koji posjeduje relevantna znanja i vještine korisne za ljudsku zajednicu. Rezultati različitih istraživanja provedenih u razvijenim i tranzicijskim zemljama ukazuju na činjenicu da je volonterstvo jedan od važnih elemenata društvenog života i ekonomskog razvoja. Sukladno navedenom, istraživanja uključenosti građana u volonterske aktivnosti važan su izvor informacija vladi, medijima i samim organizacijama civilnog društva. Nadalje, svako istraživanje o percepciji, karakteristikama i utjecaju volonterskog rada samo po sebi je promotivni alat volonterstva.

Zahvaljujemo na Vašem uključivanju u ovo istraživanje. Ispunjavanje Upitnika zahtijeva petnaestak minuta Vašega vremena, čime dajete svoj doprinos proučavanju ovoga problema. Važno je da na pitanja odgovarate iskreno. Ako imate problema s odgovaranjem na pitanja, molimo Vas da ih ne preskačete, već da označite onaj odgovor koji je najbliži Vašem mišljenju. Osobito su nam važni Vaši komentari o ovom problemu, pa Vas molimo da naša pitanja dopunite svojim komentarima u za to označenom mjestu.

Valja napomenuti da se u ovom istraživanju volontiranje smatra aktivnošću pomaganja ljudima izvan svoje obitelji u koju se pojedinac uključuje po svojoj slobodnoj volji, a ne radi materijalne koristi ili iz obveze.

Zahvaljujemo na suradnji!

I. VAŠI OSOBNI PODACI:

1. Godina rođenja:

2. Spol (označiti s X u Y):

Ž

M

3. Mjesto mojeg stalnog/privremenog boravka je (označiti s X u Y):

Rijeka

okolica Rijeke (prigrad)

otoci (Krk, Mali Lošinj, Cres ili Rab)

Gorski Kotar

moj stalni boravak je izvan Primorsko-goranske županije, u:

4. U doba ispitivanja ja sam (označiti s X u Y):

srednjoškola/srednjoškolac

studentica/student

nezaposlena/nezaposlen (osoba evidentirana u Zavodu za zapošljavanje kao tražitelj zaposlenja)

zaposlena/zaposlen

nezaposlena osoba koja ne traži posao (kućanica, uzdržavana osoba i sl.)

umirovljenica/umirovljenik

5. Moja stručna sprema je:

nezavršena osnovna škola

završena osnovna škola

završena srednja škola

viša stručna sprema

završen fakultet (visoka stručna sprema)

završen poslijediplomski studij

doktorat znanosti

6. Moje zanimanje je (srednjoškolci i studenti pišu naziv škole/fakulteta, nezaposleni zanimanje za koje su stekli obrazovanje, zaposleni svoje trenutno zanimanje, a umirovljenici ono čime su se pretežno bavili u svom radnom vijeku):

7. Kako biste procijenili svoje materijalno stanje:

siromašan/siromašna, u oskudici, teško se snalazim i za osnovne potrebe

moгу zadovoljiti samo osnovne potrebe

živim zadovoljavajuće

živim bolje od većine ljudi u Hrvatskoj

vrlo sam zadovoljan/zadovoljna svojim financijskim stanjem

8. Članstvo u udrugama/klubovima/društvima (označite i dopunite):

nisam članica/član nijedne udruge

razmišljam učlaniti se u udругu

(napišite koju)

član sam udruge

(upišite naziv udruge)

zaposlen/a sam u udruzi

(upišite naziv udruge)

II. VAŠI STAVOVI O VOLONTIRANJU

1. Ljudi imaju vrlo različite stavove o volontiranju. Molimo Vas da označite vaš stupanj slaganja s tvrdnjama koje slijede.

Na skali od 1 do 5:

ocjena 1 znači "izrazito se ne slažem";

ocjena 2 znači "ne slažem se";

ocjena 3 znači "niti se slažem, niti se ne slažem";

ocjena 4 znači "slažem se";

ocjena 5 znači "izrazito se slažem" s navedenom tvrdnjom.

	1	2	3	4	5
1. Volonteri su zadovoljniji sobom od ljudi koji ne volontiraju.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Volonteri mogu pomoći u rješavanju problema lokalne zajednice.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Volontiranje može pomoći u rješavanju nekih osobnih problema.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Volontiranje je dobar način za provođenje slobodnog vremena.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Uključivanjem u volonterski rad mogu se upoznati zanimljivi ljudi.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Volonteri su obično ljudi zaneseni nekom idejom.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Volontiranju je potrebno dati više pozornosti.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Volontirati mogu uglavnom oni koji imaju mnogo slobodnog vremena.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Volontirati mogu uglavnom oni koji financijski dobro stoje.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Volontiranje može pomoći u pronalaženju i dobivanju zaposlenja.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Volonterima se može povjeriti ozbiljan posao.	☐	☐	☐	☐	☐

2. Podaci ukazuju na to da se u Hrvatskoj, u usporedbi s nekim drugim zemljama, razmjerno malo volontira. Molimo Vas da označite Vaš stupanj slaganja s tvrdnjama koje ukazuju na neke od mogućih razloga takvome stanju.

Na skali od 1 do 5:

ocjena 1 znači "izrazito se ne slažem";

ocjena 2 znači "ne slažem se";

ocjena 3 znači "niti se slažem, niti se ne slažem";

ocjena 4 znači "slažem se";

ocjena 5 znači "izrazito se slažem" s navedenom tvrdnjom.

	1	2	3	4	5
1. Društvena klima u Hrvatskoj negativno utječe na volontiranje.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Za volonterski rad se ne dobivaju certifikati, potvrde ili preporuke, pa ljudi nisu motivirani za volontiranje.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Nitko se ozbiljno ne bavi promocijom volontiranja.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Ljudi kod nas ne znaju mnogo o mogućnostima i prednostima volontiranja.	☐	☐	☐	☐	☐
5. U Hrvatskoj se razmjerno malo volontira jer postoji stereotip o volonterskom radu kao manje vrijednom.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Ljudi su pasivni i nemaju ambicija ni za što, pa ni za volontiranje.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Država ne donosi poticajne mjere za unapređivanje volontiranja.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Ljudi koji na svom poslu dolaze u vezu s volonterima najčešće nemaju potrebnog iskustva i znanja, pa s volonterima neadekvatno postupaju.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Nema se gdje volontirati.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Kod nas je potrebno pružati veliku pomoć članovima svoje obitelji, pa se nema vremena pomagati drugima.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Iskorištavanje volonterskog rada negativno djeluju na motivaciju za volontiranje.	☐	☐	☐	☐	☐
12. Ponekad su uz volontiranje na djelu i neki "mutni" poslovi pa ljudi nemaju povjerenja u ispravnost volontiranja.	☐	☐	☐	☐	☐
13. Volontiranju se ne pridaje dovoljno pažnje kroz medije (novine, TV, radio).	☐	☐	☐	☐	☐
14. U školama se volontiranju ne pridaje dovoljno pažnje, pa djeca i mladi nemaju gdje naučiti o volontiranju.	☐	☐	☐	☐	☐
15. U obiteljima se ne pridaje dovoljno pažnje poticanju volontiranja kroz osobni primjer starijih.	☐	☐	☐	☐	☐
16. Ljudi nisu svjesni da volontiranje pruža mogućnost osobnog razvoja.	☐	☐	☐	☐	☐
17. Razlozi zbog kojih se ne volontira koji nisu spomenuti u prethodnim pitanjima su po Vašem mišljenju:					

3. Molimo Vas da procijenite u kojoj bi mjeri predložene aktivnosti mogle utjecati na unapređivanje volontiranja i motiviranje stanovništva za volontiranje.

Na skali od 1 do 5:

ocjena 1 znači "uopće ne bi unaprijedilo volontiranje";

ocjena 2 "slabo bi unaprijedilo volontiranje";

ocjena 3 "osrednje bi unaprijedilo volontiranje";

ocjena 4 "unaprijedilo bi volontiranje";

ocjena 5 "u velikoj mjeri bi unaprijedilo volontiranje i motiviranje stanovništva za volontiranje".

	1	2	3	4	5
1. Davanje volonterima prednosti pri zapošljavanju motiviralo bi ljude za volontiranje.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Bolje informiranje o volontiranju (upoznavanje javnosti s pojmom i važnosti volontiranja) doprinjelo bi unapređivanju volontiranja.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Osnivanje posebnih organizacija koje bi promicale volontiranje doprinjelo bi unapređivanju volontiranja.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Propaganda u medijima (sustavne medijske kampanje) pozitivno bi utjecale na volontiranje.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Dobra ponuda volonterskih poslova doprinjela bi unapređivanju volontiranja.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Pokrivanje troškova (prijevoza, marende) motiviralo bi ljude na volontiranje.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Stručno osposobljavanje organizacija za prihvata i rad s volonterima unaprijedilo bi volontiranje.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Donošenje i provođenje poticajnih mjera za promicanje volonterskog rada na državnoj razini unaprijedilo bi volontiranje.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Uvođenje sadržaja o volontiranju i poticanje na volontiranje u školama unaprijedilo bi volontiranje.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Otvorenost gospodarstva i javnih službi za rad volontera doprinjelo bi unapređivanju volontiranja.	☐	☐	☐	☐	☐

11. Po Vašem mišljenju, volontiranje bi se moglo unaprijediti ovim aktivnostima (koje nisu spomenute u prethodnim prijedlozima):

III. VAŠE AKTIVNOSTI

1. Ako ste u njima sudjelovali, molimo Vas da s X u Y označite aktivnosti koje ste obavljali u 2005. godini, te da u ponuđenom prostoru kratko napišete o kakvoj se aktivnosti radilo:

- dobrovoljno radili za svoju lokalnu zajednicu
- dobrovoljno radili za školu i/ili vrtić
- pomagali rad crkve
- radili bez naknade za političku stranku
- sudjelovali u aktivnostima neke udruge (društva)
- bez naknade, ili s minimalnom plaćom, sudjelovali u pripremi nekog događaja
- bez naknade radili u cilju dobivanja zaposlenja
- bez naknade, ili s minimalnom naknadom, radili da steknete iskustvo u nekoj djelatnosti
- nešto drugo, napišite što:

2. Ako ste sudjelovali u navedenim aktivnostima, koliko često ste to (u prosjeku) činili (molimo označite samo jedan od ponuđenih odgovora):

- nisam sudjelovao/sudjelovala ni u jednoj od navedenih aktivnosti
- sudjelovao/sudjelovala sam jednom u nekoliko godina
- jednom u godini
- nekoliko puta u godini
- jednom mjesečno
- svaki tjedan
- svakodnevno

3. Kome ste pomogli svojim radom (odgovarajte na pitanje ako ste sudjelovali u volonterskim aktivnostima, a možete po potrebi označiti i više ponuđenih odgovora):

- radio/radila sam uglavnom radi sebe
- pomogao/pomogla sam osobama koje dobro poznajem
- pomogao/pomogla sam osobama koje ne poznajem
- organizaciji čiji rad dobro poznajem
- organizaciji čiji rad nisam prije poznavao/poznavala
- nekom drugom:

4. (Odgovorate na pitanje ako ste sudjelovali u volonterskim aktivnostima):

Molimo Vas da odredite stupanj u kojemu se navedene tvrdnje mogu primijeniti na Vaše iskustvo.

Na skali od 1 do 5 ocjena 1 znači "izrazito se ne slažem/uopće nije točno", 2 znači "ne slažem se/nije točno", 3 znači "niti se slažem, niti se ne slažem" 4 znači "slažem se/točno je", a ocjena 5 znači "izrazito se slažem/veoma točno". Nula (0) znači da se ova tvrdnja uopće ne može primijeniti na Vaše iskustvo.

	0	1	2	3	4	5
1. Kad volontiram, dobro se osjećam.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Smatram da su se zbog mog volontiranja uvjeti u kojima živim poboljšali, moja okolina postala ugodnija.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Volontiram da bih postigao/postigla cilj koji mi je važan.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Vjera u misije organizacija koje sam podržavao/podržavala bila je temeljni razlog moga volontiranja.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Zadovoljan/zadovoljna sam rezultatima svojega volonterskog rada.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6. Ukoliko nije obuhvaćeno prethodnim pitanjima, opišite iskustvo koje ste imali pri volontiranju (bez obzira je li pozitivno ili negativno):

5. Što bi VAS osobno najbolje motiviralo za uključivanje u volonterske aktivnosti (na pitanje odgovaraju SVI, bez obzira na to imaju li iskustva u volontiranju):

6. Na kraju, molimo Vas za Vaš komentar o temi kojom se bavio ovaj upitnik (nešto što Vi smatrate važnim, a u upitniku tome nije posvećeno dovoljno pažnje, ili nešto što posebno želite naglasiti u vezi s temom o volontiranju):

LITERATURA

- Baloban, J. (prir.). (2005). *U potrazi za identitetom*. Komparativna studija vrednota: Hrvatska i Europa. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga
- Bežovan, G., Zrinščak, S., Vugec, M: (2005) *Civilno društvo u procesu stjecanja povjerenja u Hrvatskoj i izgradnje partnerstva s državom i drugim dionicima*. Zagreb: CERANEO - Centar za razvoj neprofitnih organizacija, CIVICUS - Svjetski savez za građansku participaciju
- Bežovan, G. i Zrinščak, S. (2007). Postaje li civilno društvo u Hrvatskoj čimbenikom društvenih promjena. *Revija za socijalnu politiku*, 14: 1-27
- Billis, D. (1993): *Organizing Public and Voluntary Agencies*. London: Routledge.
- Cnaan, R.A., Handy, F., i Wadsworth, M. (1996). Defining who is a volunteer: Conceptual and Empirical Considerations. *Nonprofit and voluntary sector quarterly*, 25(3): 364-383.
- Council of Europe Recommendation 1496 (2001): Improving the Status of Volunteers in Society: a Contribution by the Parliamentary Assembly to the Year of Volunteers 2001, Council of Europe, <http://www.cev.be/eudocuments.htm>
- Čulum, B. (2005). A zašto uopće "mjeriti" volonterski rad? *U civilnodruštvo.hr*, 2(2): 6-7
- Dalsimer, John Paul (1989): "Volunteers: What Are They Worth?" *Management Accounting* Vol. 70: no. 11, pp.40-45
- Davidkov, T., Hegyesie, G., Ledić, J., Randma, T., Behr, G., Kessler, D., Sulek, M., Payton, R. (2000). The Future of Third-Sector Teaching and Research in Central and Eastern Europe. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organisations*, vol 11, no. 2, 181: 190.
- Day, K.M; Devlin, R. A. (1998), "The payoff to work without pay: Volunteer work as an investment in human capital", *Canadian Journal of Economics*, Vol. 31 no. 5, pp. 1179-1191
- Dingle, A. (2001). *Measuring Volunteering: A Practical Toolkit*. Washington, DC: Independent Sector and United Nations Volunteers
- Franc, R. (2006). *Javno mnijenje: stavovi javnosti o nevladinim organizacijama*. Zagreb: Academy for Educational Development, Institut "Ivo Pilar"
- Franc, R. et al. (2006.): *Udruge u očima javnosti: Istraživanje javnog mnijenja s osvrtima*. Zagreb: AED
- Forčić, G. (2007). Volonterstvo i razvoj zajednice: sudjelovanje građana u inicijativama u zajednici: istraživanje uključenosti građana u civilne inicijative u zajednici kroz volonterski rad. Rijeka: Udruga za razvoj civilnog društva Smart
- Henderson, K.A. (1981). Motivation and perception of volunteerism as a leisure activity. *Journal of leisure research*, 13: 208-213.
- Henderson, K.A. (1984). *Volunteerism as leisure*. *Journal of Voluntary Action Research*, 13, 55-63.
- Ledić, J. (1995). Teaching Philanthropy in Croatia: Problems and Projects. *ERIC database*, doc.no. ED 392 754, 7 p.
- Ledić, J. (1996). Teaching philanthropy in Croatia. (Proceedings of the 25th ARNOVA conference. *Association for Research on Nonprofit Organizations and Voluntary Action*, November 7-9, 1996, p.68-69).
- Ledić, J. (2001). Biti volonter/volonterka? - Istraživanje uključenosti građana u civilne inicijative u zajednici kroz volonterski rad. Rijeka: Udruga za razvoj civilnog društva SMART

Parker, S.R. (1992). Volunteering as serious leisure. *Journal of Applied Recreation Research*, 17: 1-11

Radna verzija Nacrta prijedloga Zakona o volonterstvu (2005). Zagreb: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Stebbins, R.A. *Casual leisure: A conceptual statement*. University of Connecticut: An Information Gateway to International Programs and Services for Leisure, Tourism & Sport and Related Areas of Inquiry (<http://playlab.uconn.edu/stebb1.htm>)

Stebbins, R.A. *Serious leisure: A conceptual statement*. University of Connecticut: An Information Gateway to International Programs and Services for Leisure, Tourism & Sport and Related Areas of Inquiry (<http://playlab.uconn.edu/stebbins2.htm>)

Stebbins, R. A. (1996). *Volunteering: A serious leisure perspective*. *Nonprofit and voluntary sector quarterly*, 25(2): 211-224

Stebbins, R.A. (2000). *World Leisure International position statement on EDUCATING FOR SERIOUS LEISURE*. World Leisure Commission on Education. (<http://www.worldleisure.org/pdfs/seriousleisure.pdf#search='serious%20leisure%20perspective'>)

Volonterski centar Zagreb 1996. - 2006. Prvih deset godina. Zagreb: Volonterski centar Zagreb, 2007.

